वऱ्हाडसमाचार.

THE VARAD SAMACHAR OR NEWS OF BERAR

VOL. IV. AKOLA:—SATURDAY EVENING, APRIL 3, 1869 NO. 13

पुस्तक ४ अकोला, शनिवार सायंकाळ तारीख ३ माहे एप्रील सन १८६९ इ० अंक १३

कसरतीच्या शाळा.

देशांत ठिकाठिकाणीं जशा बहुत प्रकारच्या शाळा आहेत तशा कसरतीच्याही शाळा पाहिजे आहेत. या शाळांस तालिमखाने असें म्हणतात. हे मागील जुन्या काळीं लोकांत खासगी वर्गणीनें वगैरे बरेच चालत असत परंतु तसेही आतां कोठें आढळत नाहींत. व या देशांत हल्लीं बहुधा असें आहे कीं, अशीं कामें सरकारचे मदतीवांचून चांगलीं चालावयाचीं नाहींत. जुन्याकाळीं वेदशाळा, काव्यशाळा, लिहिण्यावाचण्याच्या मराठीशाळा बऱ्याच चालत असत परंतु आलीकडे त्यांची धुळधाणी झालेली आहे. व विद्याशाळा सरकारानें हातीं घेतल्या आहेत तर त्यांस कशी तेजी आली आहे! आम्हांस वाटतें कीं या विद्याशाळांतूनच सरकारानें शारीर मेहेनतीच्या अभ्यासाचे क्लास काढावे व त्याकरितां सामान आणि शिक्षक द्यावे म्हणजे फार उपयोग होईल. प्रस्तुत असें आढळत चाललें आहे कीं, युनिवार्सिटीच्या परिक्षेच्या अभ्यासाकडे विद्यार्थ्यांचें दिवसानुदिवस अधिक लक्ष जात चालल्यानें मानसिक श्रम फार घडतात व शारीर श्रम बिलकूल नाहींत म्हटलें तरी चालेल, त्या योगानें त्यांच्या प्रकृती अशक्त होत चालल्या आहेत व याचा एकंदर परिणाम त्यांवर व त्यांच्या संततीवर वाईट होणार आहे सबब ही देशास मोठी अहितकारक गोष्ट आहे. म्हणून हिच्या उपायाकरितां कसरतीचीं कामें शाळेंत शिकविण्याची सरकार लवकर तजवीज करील तर फार बरें होईल. शारीर सुखाची काळजी ज्याची त्यास असावी म्हणून सरकार लक्ष देत नाहीं तर लोकांचे काम लोकांनीं आपण होऊन कां न करावें? असा प्रश्न निघाल्यास तो सयुक्तिक नाहीं असें आमचें म्हणणें नाहीं. परंतु देशांत लोकांस इतकें अजून कळूं लागलें नाहीं व त्यांस उरकत नाहीं हेंच ही गोष्ट सिद्धीस न जाण्याचें कारण आहे. बाकी सरकारानें असे कारखाने मांडून त्यांवर फी वगैरे बसविली तर आमचे लोक देतील; पण सुयंत्र रितीनें आरंभ त्यांचा त्यांकडून होणार नाहीं. विलायतेस आक्सफर्ड वगैरे ठिकाणीं लक्षावधि रुपये खर्चाचीं विद्येचीं संस्थानें लोकांच्या खर्चानें चालत आहेत. व त्याबद्दल महिन्याच्या वर्गण्या जमतात असेंही नाहीं. कोट्यावधि रुपये लोकांच्या देणगीनें जमा झालेले आहेत त्यांच्या व्याजावर हीं कामें चालतात असें ऐकून व आमचा देश या कामांत फारच मागें आहे हें पाहून फार वाईट वाटतें. तथापि उमेद आहे कीं इंग्लिश लोकांच्या संबंधानें कित्येक तशा गोष्टी अंशत: आमच्या इकडे सुरू झाल्या आहेत. तर या दिवसानुदिवस चांगल्या स्थितीस येतील- धर्मार्थ दवाखाने, भिक्षागृहें, पुस्तकालयें, स्कालरशिपा वगैरे जे प्रकार इकडे सुरू झालेले आहेत ते इंग्रज लोकांचेच शिकीव व देखिव नमुने आहेत. अस्तु.

सदरीं कसरतीच्या शाळांविषयीं जें लिहिलें त्याचाही नमुना आमच्या इकडील मुंबई शहरांत आहे हें आमच्या वाचणारांस ठाऊक असेल. त्याच्या वार्षिक बक्षिसाचा समारंभ गेल्या महिन्यांत झाला. त्याविषयींची थोडी हकीकत आम्हांस समजलेली आम्ही प्रिय वाचकांकरितां येथें लिहितों.

मुंबईस कापावर कसरत शाळेची इमारत आहे तेथें गेल्या शनिवारच्या मागील शनिवारीं वार्षिक बक्षिसें देण्याचा समारंभ झाला. त्या प्रसंगीं मुखरस्थानीं रावबहादुर दादोबा पांडुरंग हे होते. व मंडळी पुष्कळ जमली होती. प्रथमत: या कामाचे आनररी सेक्रटरी मि० पेस्तमजी दाजीभाई यांनीं गुदस्त सालचा रिपोर्ट वाचिला, त्यावरून समजलें कीं कसरतीचे ६ वर्ग केले आहेत. यांतून तीन सकाळचे व तीन संध्याकाळचे आहेत. विद्यार्थी २६३ आहेत. यांत १९१ पारशी, ६३ गुजराथी हिंदु, ५ मराठे हिंदु, ३ बेरे, व १ युरोपियन आहे. यांत दोन भाग आहेत. एक भाग शाळेंत जातानां एक रुपया एंट्रन्स फी देणारांचा, व दुसरा भाग दरमहा एक रुपया फी देणारांचा आहे. व या दुसऱ्या भागाची संख्या ८८ आहे. या शाळेस वर्गणी देणारे प्रस्तुत १०३ आहेत, गुदस्त सालीं ९३ होते. या सालीं मुलांचे फीबद्दल ८६४ रुपये, मेंबर लोकांचे वार्षिक वर्गणीबद्दल २६७ रुपये, लोकांकडून देणगी म्हणून आलेले ३१८ रुपये, कित्येक पारशी गृहस्थानीं आपले घरीं कोणी मरण पावल्यावेळीं दिले ते १९० रुपये, व कांहीं किरकोळ मिळून २३५६ रुपये एकंदर जमा झाले. व २१६९ रुपये खर्च झाला. बाकी शिलक १८७ रुपये व गुदस्तसालची शिलक मिळून आज मितीस ४९०७ रुपये या कारखान्यांत रोख शिलक आहे.

रिपोर्ट वाचिल्यानंतर कसरतीची परीक्षा झाली. त्यांत उड्या, कुस्त्या, व तऱ्हेतऱ्हेच्या कसरती इतक्या उत्तम प्रकारच्या झाल्या कीं, त्यांपासून पहाणारांस फारच आश्चर्य वाटलें. नंतर विद्यार्थ्यांस पुस्तकें वाटलीं व कित्येकांस सर्टिफिकिटें दिलीं.

शेवटीं अध्यक्षानीं उठून उत्तम संभाषण केलें. त्यांत मुख्यत्वें हें दाखविलें कीं मानसिक शक्तीच्या वृध्यर्थ शारीर व्यायामाची फार अवश्यकता आहे; शरीर सशक्त असल्यावाचून मानसिक शक्तीचे वेग कधीं आधिक होणार नाहींत. झाडाची चांगली वाढ होण्यास पाणी, जमीन, आणि हवा यांची जशी आवश्यकता आहे तशी मनाचे वाढीस शारीर व्यायामाची मोठी आवश्यकता आहे. नंतर त्यांनीं स्नायूंचा योग्य उपयोग व अनुपयोग यांविषयीं विद्यार्थ्यांस चांगले खुलाशानें सांगितलें व शेवटास बोध केला कीं, दुर्बळाचे सहायसमयीं व गरजेच्याबेळीं स्नायूंच्या उत्तम शक्तीचा उपयोग करीत असावें.

आनरबल एलिस साहेब

आमच्या प्रिय [illegible] एलिस साहेब ठाऊक नसतील असें नाहीं. कारण ते २० वर्षें हिंदुस्थानांत नोकर असून बहुतेक नामांकित खात्यांत [illegible] अधिकार संबंधानें प्रसिद्ध आहेत. प्रथमत: आले त्यावेळीं हे असिस्टंट कलेक्टर झाले, नंतर कलेक्टर, पोलिटिकल असिस्टंट कामेशनर, सेक्रटरी, रिविन्यु कमिशनर, व मुंबई इलाख्याचे कौसलदार झाले. आणि आतां तर मुख्य हिंदुस्थान सरकारचे कौसलदार झाले. हा अधिकार सामान्य नव्हे, व विशेष चातुर्य, बुद्धि, आणि हुशारी यांवाचून मिळणाराही नव्हे. आणि आम्ही म्हणतों कीं आन० एलिस साहेब विशेष योग्यतेचे गृहस्थ आहेत यांत संशय नाहीं. यांस मराठी व पर्शियन भाषा उत्तम येते. व दुसऱ्या सिंदी, गुजराथी वगैरे परदेशीय भाषा बऱ्याच येतात. हे नेटिव लोकांस आदर सत्कारपूर्वक हमेषा भेटत असतात. व नेटिवांच्या हिताच्या गोष्टी करण्याचे कामीं दक्ष असतात. निजाम सरकाराशी ब्रिटिश रयतेपैकीं कोणाच्या हक्काविषयीं तक्रारी पडल्या होत्या त्या कामीं सरकारानें एलिस साहेबांस नेमिलें होतें, त्यांनीं उत्तम रीतीनें त्याचा निकाल केला. व त्या लोकांचे हक्क तेथील रेसिडेंटाकडून त्यांस परभारें मिळावे असें केलें. इनाम कमिटीचा दक्षिण देशांत जो हल्ला चालला होता त्याची शांती एलिस साहेबांचे द्वारें झाली. इत्यादि बहुत मोठीं [illegible] या साहेबांकडून झाल्या व आतां हे आपल्या इलाख्यांतून जाणार सबब त्यांसाठीं कांहीं स्मारक द्रव्य करावें म्हणून मुंबईच्या कित्येक थोर गृहस्थांनीं आपल्या सांप्रदायाप्रमाणें गेले महिन्याचे १९ वे तारखेस आन० मंगळदास नथुभाई यांच्या बंगल्यांत सभा भरविली होती. तेथें भाषणें होऊन आन० एलिस साहेबांच्या वर्तणुकेचें व गुणाचें वर्णन झालें व शेवटीं त्यांकरितां वर्गणी जमवून मुंबईच्या युनिवार्सिटींत कांहीं स्कालरशिपा ठेवाव्या असें ठरलें, व तो उद्देश सिद्धीस नेण्याकरितां ३० गृहस्थांची एक कमिटी नेमिली.

मुंबईंत ही सभा झाली व आन० एलिससाहेबांस मानपत्र देण्याचा ठराव झाला, ही गोष्ट आमचे पुणेंकर बंधु ज्ञानप्रकाशकर्ते यांस संमत नाहीं असें दिसतें. त्यांचा अभिप्राय असा आहे कीं एलिस साहेब नेटिवांचे हित कर्ते म्हणण्यासारखे नाहींत. व त्यांकडून नेटिवांच्या हिताच्या गोष्टी झाल्या म्हणण्यापेक्षां जमीन मोजण्याचा आकट वगैरे उलट्या गोष्टी झाल्या आहेत, व श्रीधर विठ्ठल मामलेदारासारख्या मनुष्यास त्यांचें [illegible] असल्यासारखें आमच्या बंधूच्या ऐकण्यांत आहे. इत्यादि गोष्टीवरून ते मानपत्रास पात्र नाहींत. सबब मानपत्र बहुशा त्यांस देऊं नये असें त्यांचें मत आहे. व आमचे दुसरे बंधू नेटिव ओपिनियन कर्ते हे ही ज्ञानप्रकाशकर्त्यांस दोष देताहेत.

आतां आमचे लोकांविषयीं जर एलिस साहेबांचें वर्तन अनुकूळ नाहीं हें खरें असेल तर त्यांविषयीं आमचें म्हणणें बरोबर आहे. परंतु आमचे मुंबईचे विद्वान निव्वळ गृहस्थ असें म्हणताहेतसें दिसत नाहीं. मि० डोसाभाई फ्रामजी मुंबईतील माजिस्त्रेट यांनीं आपले भाषणांत असें सांगितलें आहे कीं जमीन मोजणीचा आकट होण्याचे कामीं एलिस साहेबांनीं बहुत मेहनत घेतली आहे. व त्यामुळे तो जमीदार वगैरेंस हितावह झाला आहे. इत्यादि पुष्कळ गोष्टी सांगून शेवटास ते असें म्हणाले आहेत कीं मि० एलिस सा० हुशार, उत्सुक, व उद्योगी कामदार आहेत. व त्यांनीं आपल्या चाकरीच्या उत्सुकतेच्या संबंधानें कोणा एका विषयीं कधीं अन्याय केला नाहीं, व नेटिव लोकांचें हित, आवश्यकता, व मनोवृत्ती हीं सर्वकाळ ध्यानांत वागवित असत. व या त्यांच्या भाषणानंतर डा० भाऊदाजी, रावसाहेब विश्वनाथ नारायण मंडलीक, वगैरे गृहस्थांनीं आपआपले अभिप्राय सांगितले त्यांत [illegible] त्याविरुद्ध आढळलें नाहीं इत्यादि प्रकारांवरून आम्हांस हें द्वैविध्य मोठें चमत्कारिक दिसतें.

बोर घाटांतील अपघात.

विलायतेस पार्लमेंट सभेंत मार्च महिन्याचे दुसरे तारखेस हिंदुस्थानांतील प्रकरणें निघालीं होतीं त्यांत सर स्टाफोर्ड नार्थकोट यांनीं मि० ग्रांट डफ अंडर सेक्रटरी यास विच्यारिलें कीं हिंदुस्थानांत जी. आय. पी. रेलवेवर बोरघाटांत नुकताच जो नाशकारक अपाय झाला, त्याबद्दल कांहीं चौकशी झाली आहे, किंवा चालू आहे कीं नाहीं? व ती कोणत्या प्रकारची आहे? आणि पुढें अशाप्रकारचे घात न व्हावे यासाठीं कांहीं तजविज योजण्याचे कामीं प्रयत्न चालू आहेत किंवा कसे?

मि० ग्रांट डफ साहेबांनीं उत्तर दिलें कीं त्या गोष्टीची, चौकशी करण्याकरितां सरकारानें कमिशन नेमिलें आहे. तसेंच रेलवे कंपनीचे अधिकाऱ्यानीं घाटांतून रात्री गाडी जाऊंयेऊं देण्याचें बंद केलें आहे.

याप्रमाणें हिंदुस्थानच्या गोष्टीबद्दल

विलायतस वाटाघाटी होतात हें फार चांगलें आहे. अशानें इकडील अधिकाऱ्यांस मन सोक्त वागतां येणार नाहीं. बंदोबस्ताविषयी चांगल्या सूचना होत जातील, व हरगोष्टीची दाद लागेल. अस्तु.

सदरीं या अपघाताच्या चौकशी विषयीं जें कामिशन नेमल्याचें लिहिलें आहे, व ज्या विषयीं थोडी हकीकत आम्ही मागें दिली आहे त्याविषयीं आतां असें समजलें आहे कीं त्या कमिशनानें आपले कामाचा अभिप्रायासहित सरकारास रिपोर्ट केला आहे. त्यांतील मतलब ऐकण्यांत आला आहे कीं ज्यांच्या ताब्यांत ती गाड्यांची ट्रेन होती यांनीं योग्य काळजी घेतली नाहीं. आणि एंजिनड्राइवरानीं ट्रेन अतिशय त्वरेनें घाटांत उतरत असतां ब्रेक सोडिले व ट्रेन मागें फिरविली ही त्यांच्या समजुतीची चूक होय आणखीं कमिशनानें असा अभिप्राय दिला आहे कीं रिवर्सिंग स्टेशन काढून टाकावें व रस्ता डोंगरास वळसा घालून न्यावा. पुढें आतां काय ठरतें तें पाहावें.

THE GAEKWAR AND HIS BROTHER.

(*Indu Prakash.*)

Rumour was rife some time ago that reconciliation had taken place between His Highness the Gaekwar Khanderao Maharaja and his brother Malharrao Dada Saheb, and that the latter was to be released from his State imprisonment at Padra and brought to Baroda. Such a consummation was highly to be wished, and we learn on good authority that His Excellency Sir Seymour Fitzgerald had used his personal influence to bring about the happy result. At the late interview between His Excellency and His Highness at Broach, His Excellency expressed a personal wish and desire that reconciliation should take place, if possible, between His Highness and his brother. To this proposal, His Highness was found only too willing to accede, should Malharrao Dada Saheb agree to conduct himself properly in future. After His Highness' return to Baroda, a Yadee, consisting of three conditions, was drawn up, which Malharrao Dada Saheb was to be asked to sign. It was sent through the Resident to His Excellency Sir Seymour Fitzgerald for his inspection and approval. After His Excellency's approval, the Resident waited in person upon Malharrao Dada Saheb, told him of the interest His Excellency personally took in him and of the prospect of reconciliation between him and his brother, and asked him to sign the Yadee which was to effect it. The three conditions embodied in the Yadee were to the following effect:—

1. That Malharrao Dada Saheb should give His Highness Khunderao such respect as is to be looked for from a younger brother towards his elder brother, and that he should conduct himself according to His Highness' advice.

2. That Malharrao Dada Saheb should keep no evil advisers by him, and should any be found at any time to give him evil advice, His Highness Khunderao should punish them according to law.

3. Should Malharrao Dada Saheb not conduct himself according to the above conditions he will be liable to punishment according to law.

This Yadee Malharrao refused to sign, and to make matters worse, supplemented his refusal by contemptuous words towards His Highness Khunderao. The consequence has been that *H*is Excellency Sir Seymour Fitzgerald has ceased to take any interest in Malharrao and has left him to his own fate.

The result is extremely to be regretted, and it is plain that Malharrao Dada Saheb took extremely ill advice in the matter. Already the British Government were precluded from officially interfering in the matter and he has lost the chance which the personal influence and request of a Governor had specially created for him. The conditions proposed must be said to have been very mild and reasonable, bearing in mind the charge for which he remains a State prisoner at Padra; and the worst enemies of *H*is Highness Khunderao must give him credit for having acted magnanimously, as became an elder brother.

Local

वऱ्हाड.

वाशिमास गुरांचें प्रदर्शन झालें त्यांतील बक्षिसांची यादी मे० मेकंजी साहेब असिस्टंट कमिशनर इनचार्ज वाशिम यांनीं हैदराबादचे रेसिडेन्सी आर्डरमध्यें प्रसिद्ध केली आहे तिजवरून समजतें कीं:—

इसम	जनावर काणतें	बक्षिस.
दुलाराय नानंद जवळेकर.	घोडा	३०
फकीरराव.	,,	२०
धारराव राजुरेकर.	,,	१०
भगवंत भिमाजी.	तट्टू	९
धारराव.	बैलांची जोडी	३०
,,	दुसरी मध्यम	२०
भास्करराव तहशिलदार.	तिसरी	१०
कोंड माळी	गाय	१०
जुमा गवळी	हेला	२०
दुलाराय	म्हैस	२०
मोतीराम तामसीकर	,,	१९
देवजी तामसीकर	,,	१०
भास्करराव तहशि०	बकरा	१०
रमजानखान	बकरी	१०
करमिखान	,,	९
रमजानखान	मेंढा	१०
धारराव—शिंगरू (सरकारी वळूपासून)		३०
हणमंतराव	,,	२०

वाशिमास डिपुटी कमिशनरची नेमणूक लवकरच होणार आहे. हल्लीं तेथें जे अधिकारी आहेत त्यांस "असिस्टंट कमिशनर इनचार्ज वाशिम" असा हुद्दा आहे.

अकोला.

मेहेरबान लायल साहेब बहादूर कमिशनर अकोटाकडे जाऊन आले.

मे० हार्डर्न साहेब नवीन डिपुटी कमिशनर यांनीं सोमवारीं आपले कामाचा चार्ज घेतला. यांस तीन महिन्यांची रजा मिळाली आहे व लवकरच हेरजेवर जाणार आहेत. मग दुसरे कोण येतात पाहावें.

नदीचें पाणी कोंडून ठेविलेलें नासत चाललें याजकरितां तें सोडून दिलें. आतां वरून नवें सोडतील.

एथें डिपुटिकमिशनर आफिसाशी दररोज दिवसां बारा वाजतां तोफ होणार आहे.

येथें येत्या डिसेंबर महिन्यांत अग्रिकलचरल शो म्हणजे शेतीकामाचें प्रदर्शन होण्याविषयीं मेहेरबान दस्तुर बहिमनजी जामासजी साहेब असिस्टंट कमिशनर यांनीं सरकारास शिफारस केल्यावरून तो विच्यार चालू आहे. व बहुशा होईल असें वाटतें

मागें पहुरास येका रजपुताचा खून झाल्याच्या अंदेशावरून चौकशी झाली तींत असें निष्पन्न झाले होतें कीं अकोला पोलिस पैकीं मि. स्टिविनसन साहेब इन्स्पेक्टर यांनीं त्या रजपुतास त्यानें लोणी न दिल्यामुळें जोडयानें मारिलें याबद्दल वरिष्ठाकडे विच्यार होऊन अखेर स्टिविनसन साहेब यांस ३०० रुपये दंड झाला असें समजतें.

एका युरोपियनानें एका कुणब्याच्या अंब्याच्या कैऱ्या सुमारें १२९ चोरल्याचे आरोपाबद्दल डिपुटी कमिशनर यांनीं त्यास १० रुपये दंड केला.

मागें येथें येऊन प्रसिद्धीस आलेले बाळनाथ बुवा यांनीं पुन्हा इकडे वक्री पाहिले आहे. परंतु स्थीर किंवा चर तें अजून कळलें नाहीं. समजल्यावर लिहूं.

मेहेरबान मेकंजी साहेब वाशीमचे असिस्टंट कमिशनर येथें आले आहेत.

मे० मेंजी साहेब उमरावतीचे स्माल काज कोडताचे जज्ज हे बुलढाणें जिल्ह्याचे डिपुटीचे कामाचा च्यार्ज घेण्याकरितां उदईक येथें येऊन पुढें जाणार आहेत.

उन्हाळा फार होऊंलागला आहे. दोनप्रहरून बाहेर तोंड काढवत नाहीं. तरी रात्रीं लवकर वारा सुटुं लागतो. व पहाटेस थंडी असते.

Epitome of News.

वर्तमानसार.

लाहोराकडील दुष्काळफंड कमिटीचा अभिप्राय असा झालाआहे कीं आजपर्यंत जो पैसा जमा केलाआहे तो दुष्काळग्रस्त प्रांतांतील लोकांची विपत्ती दूर करण्यास पुरेसा होईल. सिरसा जिल्ह्यांत अजून चांगली स्थिती नाहीं. फिनानशिएल कमिशनरचे सेक्रटरी रिपोर्ट करितात कीं या प्रांताची जमीन केवळ वाळूचे मैदानासारखी झाली आहे. कोठें भाजीपाला देखील होत नाहीं. सुमार तीन हिस्से जनावरें कांहीं खाण्यास नसल्यामुळें मरण पावलीं; व सर्व खेडेगांवचे लोक वस्ती सोडून पोट भरेल तिकडे तिकडे गेले. व जो प्रांत मोठ्या भरभराटीचा व दाट वसाहतीचा होता तो केवळ अठव्य रान व मनुष्यरहित असा झाला आहे. कर्नाल जिल्ह्यांतही अजून फार विपत्ती आहे.

इकडे वर्तमानपत्रांस सालाचें ९२ आणे डाकहाशील पडतें. अमेरिकेंत बऱ्याचं मोठ्या वर्तमान पत्रास सालाचे २० सेंट म्हणजे ७ आणे डाक हाशील पडतें. हिंदुस्थान सरकार इकडे तसें करील तर फार बरें होईल.

कायद्यासंबंधीं—कोणी मनुष्यानें दुधामध्यें पाणी मिसळून विकल्यामुळें कलादगी जिल्ह्यांतील इंडीचे सबार्डिनेट माजिस्त्रेट यांनीं पिनलकोड कलम २७२ प्रमाणें त्यास अपराधी ठरविलें तें डिस्ट्रिक्ट माजिस्त्रेट यांस बरोबर न वाटल्यावरून त्यांनीं खुलाशाकरितां हायकोर्टास लिहिलें. त्यांनीं ठराव केला कीं पाणी मिसळून दूध विकलें हा पिनल कोडचे २७२ कलमा प्रमाणें अपराध होत नाहीं. त्या कलमाखालीं मेन साहेबांनीं टीका लिहिली आहे तींत स्पष्ट लिहिलें आहे कीं दुधांत पाणी मिसळलें तर या कलमांतील शिक्षेस पात्र अपराध होत नाहीं. कांतर तें मिश्रण असें नाहीं कीं त्याचे योगानें मनुष्याचे आरोग्यतेस उपद्रव होईल.

मुंबईच्या हायकोर्टचे जज्ज सर चार्लस सार्जंट तीन महिन्यांचे रजेवर लवकर विलायतेस जाणारआहेत त्यांचे जागेवर दुसरे कोणास अकाटींग नेमण्याचा सरकारचा विच्यार दिसत नाहीं. सर. जोसेफ. आर्नोल्ड साहेबाचे जागेवर मात्र मि० बेली साहेब अडवोकेट जनरल यांस नेमणार व मि. स्कोबल यांस त्यांचे जागेवर नेमणार.

मि० हाग साहेब भडोचचे सब कलेक्टर यांनीं तेथील प्रदर्शनांत बंडाळी करून नेटिवांचा अपमान केला. त्याकरितां सरकारानें त्यांचा दर्जा कमी करून त्यास ठाण्यास फष्ट असिष्टंट कलेक्टर नेमिले. तेथील फष्ट असिष्टंट मि. ट्रेवर यांस साताऱ्यास पाठविलें, सातारचे मि० बोझांकेट साहेब यांस कुलाब्यास सब कलेक्टर केलें, व कुलाब्याचे मि० व्हाइट साहेब यांस भडोचेस सब कलेक्टर नेमिलें.

इराणाकडून विलायतेस जाण्याचा एक नवा रस्ता काढण्याचा विच्यार आहे. तो निघाल्यावर कराचीहून १२ वे दिवशीं लंडनास मनुष्य व डांक जाऊन पोंचेल असें म्हणतात!

लार्ड नेपियर मुंबईचे कमांडर इन चीफ यांस हबशी देशांतील स्वारीबद्दल पार्लमेंट सभेकडून वार्षिक नेमणूक ठरली आहे. व सरकारचा ठराव आहे कीं अशा नेमणुकदारास हिंदुस्थानांत दुसरा पगार मिळूं नये. आणि त्यांस तर मुंबई इलाख्याचे कौंसलदारीचा पगार मिळावयाचा, म्हणून पार्लमेंटसभेंत त्यापुरता आक्टाचा मसुदा झाला.

अंबाला येथें गवरनर जनरल साहेबांनीं काबूलचे अमिर शेर अलिखान यांजकरितां गेल्या महिन्याचे २७ वे तारखेस मोठा दरबार भरविला व समारंभ जसा व्हावयाचा तसा झाला. याविषयीं तारायंत्रांतून खबरा आल्या आहेत. तपशिलवार पुढील आठवड्यांत समजेल. सरकारांनीं अमिरास एकलक्ष रुपयांचा नजराणा दिला.

मुंबईचे मुनसिपाल कमिटीस १९ लक्ष रुपये दरसाल दरशेकडा सहा रुपये व्याजाचे दरानें कर्ज पाहिजे आहे व त्याविषयीं आक्टाचा मसुदा झालेला आहे परंतु तो पास करण्याविषयीं लार्ड मेयो साहेब

गवरनर जनरल नाखुष आहेत. त्यांचा हेतु असा आहे कीं मुंबईचे मुनसिपाल कमिटीनें बाजारांत भारी व्याजानें कर्ज मागावयास जाणें बरें नाहीं. सरकारांतून च तिला पांच रुपयांचे दरानें कर्ज देण्याचा त्यांचा मानस आहे.

क्या० अशबर्न साहेब विलायतेस रजेवर आहेत. तिकडे सरकारानें त्यांस अधिक रजा देऊन हिंदुस्थानचा इतिहास करण्याकरितां साहित्य मिळविण्यास लाविलें आहे.

सारावाकचे राजे मि० चार्लस ब्रूक विलायतेस जात आहेत. त्यांचे गैरहजिरींत मि० कुकशांक राज्यकारभार चालवितील.

मुंबईचे गवरनर साहेब महाबळेश्वराकडे गेले.

मुंबई ब्यांकेच्या कमिशनाचें विलायतेंतील काम आटोपलें. तपशीलवार रिपोर्ट अजून बाहेर पडला नाहीं.

म्हैसुर प्रांतास सरकारानें दिवाणी कामाचे बहिवाटीचा ८वा आक्ट व त्याची पुरवणी २३वा आक्ट यांतील कांहीं कांहीं कलमें गाळून ते लागू केले आहेत.

आनरबल मि० जस्टिस टकर साहेब मुंबई इलाख्याच्या कौसलदाराचे कामाची मंगळवारीं शपथ घेणार आहेत.

मुंबईचे मुनसिपल लायसेन्स टॅक्साचा आक्ट हिंदुस्थान सरकारानें पास केला.

विलायतेस धुलीप शिंग म्हणून हिंदुस्थानापैकीं येक राजे आहेत. त्यांस सफोक प्रांताकरितां माजिस्त्रेट निवडिलें. यांनीं ख्रिस्ती धर्म घेतला आहे.

हिंदुस्थानचे गवरनर जनरल लार्ड मेयो साहेब यांचे कुटुंबाच्या मातुश्री वारल्या. यामुळें अंबाला येथील समारंभाचे कामीं त्यांचें चित्त चांगलें लागलें नाहीं.

कलकत्याचे स्मालकाज कोर्टांत फीचा पैसा स्टांपाचे रूपानें घ्यावा याविषयीं नियम झालेले पाहिले तारखेपासून अमलांत आले.

मुंबई इलाख्यांत ३३ वर्षें एक इनसाफ चालू होता त्याचा अखेर निकाल विलायतेस प्रिवि कौसलच्या जुडिशल कमिटीकडून गेल्या महिन्याचे पहिले तारखेस झाला. देवजी गोवाजी वगैरे वादी आणि गोदूबाई वगैरे प्रतिवादी यांच्या दरम्यान हा दावा कांहीं गावांबद्दल होता. अखेर निकाल प्रतिवादीचे तर्फे झाला.

त्रावणकोरचे महाराज, विजयनगरचे महाराज, व सर सालर जंग यांनीं पारीसचे प्रदर्शनांत पदार्थ पाठविले होते त्यांकरितां त्यांस कांहीं चिन्हें तिकडून नजर आल्या आहेत.

सर ज्यान लारेन्स साहेब हिंदुस्थानचे माजी गवरनर जनरल यांस विलायतेस नविन किताब "बारन लारेन्स ऑफ पंजाब आणि ग्रेटली" असा मिळाला आहे.

अबिसीनियाच्या लढाईस ९ कोटि रुपये खर्च लागण्याचा हिशेब होता आणि ८ कोटि ६० लक्ष रुपये खर्चाचा आकार झाला हें गूढ कसें काय आहे याचा पार्लमेंट सभेंत विचार चालला आहे.

चमत्कारिक खून आणि स्त्रीचें धारिष्ट

नगर जिल्ह्या पैकीं राहुरी तालुक्यांत एक ब्राम्हणाची स्त्री ती तेथील राहणारा मांग याचे पाण्याचे वाटेनें दोन तीन वेळ नजरेस पडली त्यावरून मांगाचे मनांत ही स्त्री आपल्यास वश होईल, यामुळें त्याणें एक दोन वेळ ब्राम्हणाचे घरीं येण्याची लगट केली; परंतु प्रयत्न निष्फळ गेला. आज सुमारें १६ दिवस झाले असतील त्या स्त्रीचा पती गांवांत गेल्याची आणि दुसरे घरांत कोणी नसल्याची संधी पाहून या कुपट बावाची स्वारी रात्रीचे आठ वाजतां त्या ब्राम्हणाचे घरीं आली तो ती घाबरी होऊन त्यास म्हणूं लागली कीं, कां तुम्हीं येथें केलें. येथें माझे जवळ काय वस्त्र पात्र आहे तें घेऊन जा, परंतु त्याणें जबाब दिला कीं, दुसरें कांहींएक नको, माझा हेतु सिद्धीस नेला पाहिजे. यावरून तिणें मोठया नम्रपणें कबूल करून मी भोजनाची तयारी करते असें म्हणून त्याजला भोजनास देऊन आपणही भोजन केलें. नंतर पानसुपारी घ्यावयाची तो चुना शेजारणीचे घरून आणिते म्हणून दरवाज्या बाहेर येऊन दरवाज्यास बाहेरून कडी घातली आणि शिमग्यांतील बाजास किल्ली दिली. परंतु कोणीं दुसरे मनुष्य जवळ न आल्यामुळें तो आंतून म्हणाला तूं दाराची कडी उघड नाहीं तर मी तुझा मुलगा दोन तीन वर्षांचा आहे त्याला जिवें मारतों. या स्त्रीनें सांगितलें, तुझे इच्छेस येईल तें कर असे शब्द ऐकतांच घरांत कांहीं हत्यार पाहूं लागला तों एक कुदळ सांपडली. त्या हत्यारानें त्यानें त्या मुलाचा प्राण घेतला आणि घराचे भिंतीस भोंक पाडून डोकें बाहेर काढलें तें या बाईनें पाहून त्याचेवर दगड घालून त्याचा मोक्ष केला असें ऐकण्यांत आलें.

न्या० सिं०

Advertisements.

जाहिरखबरा.

नोटिस—महादजी वलद रामजी भोगे वस्ती वटई परगणे पिंजर तालुके अकोलें यांस खाली सही करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं तुमची आमची हाराकत आंब्याचे शेतांत होती यांतील माल ज्वारी आमचे हिशाची निमी २। खंडी किंमत रुपये ९० ची तुम्हीं आम्हास न देतां खळ्यांतून भरून नेली ती आजपर्यंत मागितली तर अनेक वेळ देऊं म्हणोन करार करिता परंतु देत नाहीं यास्तव नोटिस देण्यांत येते कीं सदरील ज्वारी अगर रुपये आज मितीपासून एक महिन्यांत आमचे एथें आणून द्यावे न दिल्यास रितीप्रमाणें फिर्याद करून नोटिसीचे खर्चासुद्धां रुपये घेऊं कळावें. तारिख २९ मार्च सन १८६९ इ.

(सही) एकोजी वलद रामजी

नोटिस—नारायण वलद परशरामजी व आकाजी वलद भिवसनजी देशमूख वस्ती कटार तालुके अकोलें यांस खाली सही करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं तुम्हांकडेस दस्तऐवजाबद्दल रुपये २०० शिवाय व्याज दरशेंकडा रुपये २ प्रमाणें असे येणें आहेत ते आज मितीपासून एक महिन्यांत आमचे येथें आणून द्यावे न दिल्यास दिवाणी कोर्टांत फिर्याद करून नोटिसीचे खर्चासुद्धां रुपये भरून घेऊं कळावें. तारिख २९ माहे मार्च सन १८६९ इ.

(सही) गंभीरजी काकड याचे हातची निशाणी असे.

नोटिस—द[illegible] वस्ती [illegible] तालुके अकोलें यांस खाली सही करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं तुम्हांकडे [illegible] रुपये २०० व [illegible] रुपये २९०।. [illegible] असे येणें आहेत ते आज मितीपासून एक महिन्यांत आमचे येथें आणून द्यावे न दिल्यास दिवाणी कोर्टांत फिर्याद करून नोटिसीचे खर्चासुद्धां रुपये भरून घेऊं कळावें. तारिख २९ माहे मार्च सन १८६९ इ.

(सही) गंभीरजी काकड यांचे हातची निशाणी.

नोटिस—नारायणजी वलद [illegible] तेली वस्ती [illegible] तालुके अकोलें यांस खाली सही करणार यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं तुम्हांकडेस आमचे खातेबाकीबद्दल मु० रुपये ९० शिवाय व्याज दरशेंकडा रुपये २ प्रमाणें होईल ते असे येणें आहे ते आज मितीपासून एक महिन्यांत आमचे येथें आणून द्यावे न दिल्यास दिवाणी कोर्टांत फिर्याद करून नोटिसीचे खर्चासुद्धां रुपये भरून घेऊं कळावें. तारीख १ एप्रेल सन १८६९ इ.

(सही) गंभीरजी काकड सांगळूदकर याचे हातची निशाणी आहे.

नोटिस—महिमाजी वलद कृष्णाजी पोटील चिमटे वस्ती मौजे पिंपरी तालुके अकोट यास चिमी मर्द महिमाजी हल्लीं वस्ती कारंजे रमजानपुर तालुके बाळापुर इजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं तूं माझा लग्नाचा नवरा आहेस, परंतु मजला ऋतु प्राप्त होऊन आज बारा वर्षें झालीं असून जनरुढीप्रमाणें तुजकडून माझा शेंपच होत नाहीं. यावरून तूं पुरुषत्वांत नाहींस असें जाणून आज ६ वर्षें झालीं तूं पुरुषत्वांत येऊन माझा स्वीकार करशील अशा आशेनें मी माझे आईचे येथें जाऊन आजपर्यंत राहिले तरीं अद्याप तूं मला घरीं नेत नाहींस. या बाबदींत तेव्हारे येथें पंचाईती होऊन तूं फारकती देण्यासही कबूल झाला होतास परंतु तुझा भाऊ सोनाजी हा माझे अभिलाषाची इच्छा धरून तुला फारकती देऊं देत नाहीं. यास्तव ह्या नोटिसीनें कळवितें कीं तूं आज तारखेपासून १२ दिवसांचे आंत तेव्हारे येथें पंचांसमक्ष तुझ्या पुरुषत्वांची खात्री करावी अथवा फारकती द्यावी. नाहींपेक्षां या मुदतीचे बाहेर मीं तुझी फारकती समजून दुसरा पाटाचा नवरा करीन तारीख २४ माहे मार्च सन १८६९ इसवी.

(सही) चिमी मर्द महिमाजी.

नोटिस—रा. राघो गंगाराम शहामृग व बिरदी[illegible]लाल राहणार अकोलें यांस जितमल [illegible]नारायण मयत बारिस पुत्र रा[illegible] अज्ञान पालन करणार नारायणीबाई जवज लक्ष्मीनारायण भगरवाले साहू दुकान अकोलें यांजकडून देण्यांत येते ऐशीजे तुम्हीं तारीख २० मार्च सन १८६९ इसवी रोजीं वऱ्हाडसमाचार [illegible] नोटिस पाठविली त्यांत फरोक्तखत पुरें करून द्या, असें म्हणता त्याजविशीं [illegible] दर्जेप्रमाणें.

१ कोठेंही कोणे ठिकाणीं काम चालत नाहीं म्हणोन तुम्हीं कळवून एक स्टाप कागद आणिला त्याजवर काम चालविण्याविशीं लिहून दिल्याचें मीं जाणते. [illegible] त्यांत आणखी तुम्हीं हितावह कांहीं मजकूर लिहून घेतला असल्यास तो मी जाणत नाहीं व मला वाकूब नाहीं.

२ तुम्हीं माझे दुकानची बहिवाट सुमारें २० पर्यंत केली होती आणि बहुतेक सर्व कागदपत्र तुमचे पाशीं आहेत. त्याबद्दल तुमचेकडून मला हिशेब घ्यावयाचा आहे तो देण्याकरितां आम्हाकडील भले मनुष्य नेमून देऊं. आणिकडे कागदपत्र घेऊन आमचे दुकानचा गुमास्ते असण्याची जागा आहे त्याठिकाणीं कागदपत्र घेऊन तारीख ३ एप्रिल सन १८६९ इ० रोजीं यावें.

३ मुळचे गुमास्ते राघो गंगाराम याजवर पूर्ण विश्वास नसल्याचे कारणानें हिराळाल [illegible] हे आयचे नातेवाले हे राघोबा गंगाराम यांचे भरंवशावर न राहतां प्रामाणिकपणानें काम चालेल म्हणून उभयतांस मुखत्यार नेमले परंतु यांचा परिणाम नीट रीतीनें [illegible] नाहीं. याकरितां उभयतांवरही माझा अविश्वास झाला. यास्तव पूर्वींच्या मुखत्यारपत्रांत जो अधिकार तुम्हास दिला तो सर्व रद्द केला.

४ दुसरे कलमांत लिहिल्या मुदतीस तुम्हीं कागदपत्र आणून हिशेब न दिल्या कारणानें कांहीं [illegible] मुदती बाहेर गेला किंवा कोणतेही तऱ्हेनें नुकसान आल्यास त्याची जबाबदारी तुमच्या शिरावर येऊन तें नुकसान मीं तुम्हाकडून भरून घेईन.

५ अव्वल नोटिस देणार राघो गंगाराम हा मुळापासून आमचे दुकानचा मुखत्यार काम चालविणारा ट्रष्टी आहे. तेव्हां त्याजपासून अकोलें, बोरगाव, म्हैसपूर या तीन दुकानचा हिशेब समजून घेण्यास कोणतेही वेळेस कायद्याची हरकत येत नाहीं.

६ नोटिशीचा जबाब दोन दिवसांत द्यावा म्हणून लिहून पाठविलें परंतु नोटिसच मूळ मुदत गुजरल्यावर पावल्याकारणानें आजरोजीं जबाब दिला आहे.

७ ह्या नोटिशीचा खर्च तुम्हापासून घेतला जाईल हेंही कळावें.

(सहीची निशाणी) नारायणीबाई इचे हातची बांगडी.

नोटिस—भावसिंगजी वलद जैसिंगजी पाटील मुक्काम मौजे सुकवे तर्फ म्हैसपूर तालुके अकोलें या इसमास खालीं सही करणार याजकडून नोटिस देण्यांत येत आहे कीं, तुम्ही तारीख १४ आक्टोबर सन १८६४ रोजीं रोख रुपये २०० कर्जाऊ दोढोत्र्याचे व्याजानें घेऊन सन १२८५ चे दिपवाळीस व्याजासुद्धां रुपये देण्याची मुदत करून स्टांपकागदार रोखा लिहून दिला आहे. व त्या मुदतीप्रमाणें रुपये तुम्हास मिळाले नाहींत सबब आम्हास व्याजासुद्धां २५० रुपयाचा हिशेब रुजू करून वहीस नांवें लिहिण्यास सांगितल्या प्रमाणें अडीचशें रुपये कार्तीक शुद्ध ५ सन १२८५ रोजीं वहीस तुमचे नांवें लिहिलें त्याजवर सन १२७५ सालीं तुमचेकडून रकमा आल्या त्या पौष शुद्ध ९ रोजीं रुपये १०२ व फालगून वद्य ५ रोजीं ५० रु० व वैशाख शुद्ध ४ रोजीं रुपये ४६॥- एकूण रुपये १९८॥- वसूल आला आणि सदर अडीचशें रुपयांचें व्याज ज्या ज्या मित्तीस तुम्ही रुपये दिले. त्या त्या मित्तीप्रमाणें वसूल वजा करितां अखेर शके १२७५ चे वैशाख शुद्ध ४ रोजीं मुदलाचें ९५ रु० निघाले त्याचें व्याज आज नोटिशीचे मित्ती पावेतों रु० ६४॥- एकूण मुद्दल व व्याज मिळून रुपये १५९॥- झाले असोन आज पावेतों रुपयाचा उलगडा केला नाहीं आणि सरकारी मुदत थोडी राहिली सबब नोटिस दिली आहे. आजपासून पांच दिवसाचे आंत आमचे ऐवजाचा उलगडा करावा. न केला तर तुमचेवर दिवाणी कोडतांत फिर्याद केली जाईल व या नोटिशीचा खर्च घेतला जाईल. तारीख ३० मार्च सन १८६९.

(सही) मोतीराम कन्हयालाल मारवाडी बस्ती निंबी तालुके अकोलें दस्तुर खुद.

नोटिस—डबू वल्लद रामाजी काकड राहणार देवरी तर्फ अकोट यास खालीं सही करणार याजकडून लिहून देण्यांत येते कीं आम्ही आपली लेक तुजला बजी नांवांची दिली असोन लग्न झाल्यास बारा वर्षें झालीं ते दिवसापासून आजपावेतो तुम्हीं तिजला चांगले प्रकारें वागविलें नाहीं व आपले घरीं नेलें नाहीं एक दोनवेळेस मी पाठविली होती तर तुम्हीं दुसऱ्याचे घरीं ठेविली. ज्याचे घरीं ठेविली त्यांणीं परभारें आमचे घरीं पावती केली व आज च्यार वर्षें झालीं तुम्हीं एक मांगणीशी बायकोप्रमाणें वर्तणूक केल्यामुळें ज्यातिभ्रष्ट झाले. कांहीं लोकांनीं तुमची शुद्धता केली असे ऐकितो परंतु आपले कुणबी लोकांत असें कर्मापासून पुन्हा जातींत घेण्याची चाल नाहीं त्याप्रमाणें बहुतेक लोकांनीं तुम्हास अद्यापि दूषणें ठेविलींच आहेत जातींत घेतलें नाहीं आजपावेतों जातिभ्रष्ट आहात यांत संशय नाहीं बजीचे पालन पोषण लग्न झाल्यापासून आजपावेतों मी केलें आतां तुमचे घरीं राहण्यास मार्ग राहिला नाहीं सबब आपले जातधर्माप्रमाणें तिजला दुसरा नवरा करून देणें भाग आहे तुम्हीं सदरील दोषांतून मुक्त जाला असा सर्व कुणबीलोकांचा दाखला नोटिशीचे तारखेपासून पंधरा दिवसाचे आंत दाखवावा नाहीं तर तुम्हीं जातींत नाहीं व दुसरें लग्न करण्यास बजीस परवानगी दिली असें समजलें जाईल तारीख ३० माहे मार्च सन १८६९ इ.

(सही), रामाजी वल्लद निंबाजी दारेकर.

नोटिस—रा. रा. रामचंद्रराव वल्लद महिपतराव देशमुख मौजे हरसूल याशी यशवंतराव बाजिराव देशमुख मौजे मजकूर यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं, तुम्ही माघ शुद्ध १२ सन १२७४ फसली रोजीं रुपये १४३ चलनीचा पुर्जा लिहून दिला. आणि काकडआरतीसाठीं चिल्हर सरंजाम ३९८१२८३ चा घेतला. एकूण १८२-८१२८३ मुद्दल तुमचेकडे घेणें त्यांत तुम्ही चैत्र वद्य ५ शके १७८८ रोजीं रुपये ७९ वसूल दिला तो वजा जातां रुपये १०३-८१२८३ मुद्दल आणि शिवाय दोन रुपये दराचें व्याज होईल तें असें तुम्हापासून घेणें असलेलें तुम्हास मागत असतां तुम्ही देत नाहीं. यास्तव या नोटिशीनें कळविण्यांत येते कीं, आजपासून एक महिन्यांचे आंत आमचे रुपये व्याजासहित न दिल्यास नोटिशीचे खर्चा सहित रीतीप्रमाणें घेतले जातील कळावें. तारीख २२ मार्च सन १८६९ इसवी.

(सही) यशवंतराव बाजीराव तर्फ काशिनाथ धोंडदेव कुलमुखत्यार

जगद्धितेच्छु पाक्षिकपुस्तक.

पुर्वी व्यास आदिकरून जे जे ग्रंथकार झाले व त्यांणीं जे जे ग्रंथ केले ते बहुतकरून संस्कृत भाषेंतच आहेत; तेव्हां त्यांचें किसेकांस पूर्ण ज्ञान नसल्यामुळें मनमानेल तसें करून लोक फारच अज्ञान दशेस पावले आहेत; तेव्हां व्यासकृत अष्टादशपुराणांत बहुतकरून संपूर्ण विषय आले आहेत, त्यांचें ज्ञान जाहाल्याने सर्व प्रकारें लोकांचे फारच नफे होतील, त्यांपैकीं उदाहरणार्थ लिहितों:—धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष, याशिवाय महाप्रलयापासून आजपर्यंत व पुढील हे संपूर्ण इतिहास समजतील. कला, कौशल्य, शिल्प, ज्योतिष, व जारण, मारण, उच्चाटणादिक सिद्धी वगैरे विषय असून याखेरीज अन्य फारच आहेत ते लिहिल्यानें विस्तार होईल. यास्तव अष्टादश पुराणांचा संग्रह केल्यानें अनुभवास येईल. आरंभीं मच्छपुराणास आरंभ केला आहे.

हें पुस्तक पंधरा दिवसांनीं डेमी ३२ पेजांचें निघेल. आतां आमची इच्छा इतकीच आहे कीं, या कामास आरंभ केल्याप्रमाणें लोकांनीं आपला उदार आश्रय देऊन शेवटास नेण्याची इच्छा धरावी. आणि जे उदार व स्वधर्माभिमानी लोक आहेत ते आपला उदार आश्रय देतील यांत संशय नाहीं. व हें पुस्तक जे लोक घेतील तें त्यांणीं कृपाकरून वाचून ठेवावें. म्हणजे आमचें कर्तृत्व सफल होईल, आणि उत्तेजनेहा येईल.

हें काम मोठें असून नवीनच आहे यास्तव यांतील दोषांची विद्वज्जनांनीं क्षमा करावी.

वर्गणीचे दर.

वर्षास. आगाऊ रु० ८४८ मागाहून १०४८ दोन महिन्याचे आंत. टपाल खर्च १४८ या शिवाय फुटकळ अंकास आठआणे.

रावजी श्रीधर गोंधळेकर.

जाहिरात.

नवीन पुस्तक.

" मराठी शिक्षकांचा मित्र."

सर्व मराठी शिक्षक लोकांस.

आम्हीं सर्व मराठी शिक्षक लोकांस विनंती पूर्वक असें सुचवितों कीं त्यांस सर्व विषय शिकविण्याचे कामीं हरएक प्रकारची मदत व्हावी ह्या हेतूनें आम्हीं आपल्या कितीएक विद्वान मित्रांच्या सहायानें एक मराठी पुस्तक छापण्याचा विचार मनांत आणिला आहे ती मदत कोणत्याप्रकारची हें स्पष्ट लक्षांत येण्याकरितां आम्हीं कांहींशीं उदाहरणें देतों.

१. दुसऱ्या पुस्तकांत ताऱ्यांचे धड्यांत "ग्रहमाला" असें म्हटलें आहे ती प्रत्यक्ष आकृतीनें काढून दाखविली जाईल. ह्या प्रमाणेंच साही पुस्तकांतील प्रत्येक गोष्टीविषयीं समजावें.

२. ह्या साही पुस्तकांत जीं शहरांचीं किंवा नद्यांचीं वगैरे नांवें येतात तीं कोठें आहेत हें स्पष्ट सांगितलें जाईल.

३. कवितांचा अर्थ स्पष्ट होण्यासारख्या शद्बार्थासह सूचना जागोजाग दिल्या जातील.

४. गणित विषयांतील रीतींची उपपत्ती उदाहरणासह सिद्ध केली जाईल.

५. शिकविण्याचे कामीं प्रत्येक गोष्टीचा खुलासा व्हावयासारिख्या सूचना व त्यांच्या रीति यां विषयीं उत्तम माहिती दिली जाईल. असे अनेक विषय इंग्रजी अनेक ग्रंथांच्या आधारानें त्यांत घालावयाचे आहेत. याची चतुष्पत्री साच्याचीं पृष्ठें सुमारें १०० होतील. आणि याची प्रत्येक प्रतीची किंमत आगाऊ देणारास ८८ पडेल, आणि मागाहून देणारास ८१० आणे पडेल. ज्या लोकांकडून आजतारखेपासून २ महिन्यांचे आंत पैसे येतील त्यांचे आगाऊ समजले जातील.

हें पुस्तक घेण्याच्या इरादानें ज्या मानानें सह्या व पैसे आगाऊ येतील त्या मानानें हें पुस्तक लवकर छापून तयार करून पाठऊन देवूं.

हें पुस्तक सर्व प्रकारच्या मास्तरांस व शिक्षकांस फार उपयोगी होईल. असें आमच्या कित्येक अनुभवी मास्तरलोकांचें अनुमत आहे. यास्तव यास सर्व लोकांनीं मेहेरबानी करून आश्रय द्यावा कळावें.

नगर तारीख २० माहे मार्च १८६९ इ.

विठ्ठल दाजी लाळे
वृत्तवैभवाचे म्यानेजर.

पाहिजेत.

मराठींत तयार कंपाझिटर.

आमचे वऱ्हाडसमाचार छापखान्याकरितां मराठींत टाइप जुळणारे जुने माहितगार दोन चपल कंपाझिटर पाहिजेत. पगार त्यांचे हुशारीप्रमाणें १५ पासून २० पर्यंत मिळेल. ज्याची येण्याची इच्छा असेल त्यांनीं लवकर अकोल्यास येऊन आम्हास भेटावें किंवा अर्ज पाठवावे.

वऱ्हाडसमाचाराचे मालक.

वऱ्हाडसमाचार वर्तमानपत्र घेण्याचे बंद करून ज्या लोकांनीं त्याजबद्दलची बाकी येणें असलेली पाठविली नाहीं त्यांस कळावें कीं, दरमहा दररुपयास अर्धआणा प्रमाणें व्याज द्यावें लागेल. ता० १० माहे आक्टोबर सन १८६८ इ०.

वऱ्हाडसमाचाराचे
मालक.

वर्गणीदारांस विनंती.

गेल्या वर्षाचे आकटोबर महिन्यांत आम्ही आकोल्यास वऱ्हाडसमाचार पत्र सुरू केलें. त्यास वर्ष होऊन गेलें तर आगाऊ वसूल न दिलेल्या आमच्या प्रिय वर्गणीदारांनीं आपला वसूल या महिन्यांत सत्वर पाठवून आम्हांस मदत करावी. उशीर लावून त्या योगें वारंवार पत्रें लिहविण्याची तसदी त्यांनीं आम्हांस देऊं नये व आपणास घेऊं नये, याकरितां नम्रतेनें आमची त्यांस ही विनंती आहे. व हिला मान्य करणारांचे आम्ही उपकार मानूं.

वऱ्हाडसमाचाराचे
मालक.

आक्ट.

सन १८६८चा ९वा

पेशे व धंदे यांवरील कराविषयीं

किंमत च्यार आणे.

नादारी प्रकरणीं नियम.

हें पुस्तक आमचे छापखान्यांत नुकतेंच छापून तयार झालें आहे. वऱ्हाडांतील न्यायाच्या कोर्टांत हे नियम चालतात. किंमत ८६ सहा आणे व डाक हाशिल एक आणा पडेल. व. स. म्यानेजर.

TO OUR SUBSCRIBERS.

We beg to remind our subscribers that their Subscriptions, for the present year, should be remitted as early as possible, otherwise, we would, however reluctantly, be under the necessity of ceasing to transmit the paper to their addresses. We believe that this reminder will not fail to arouse the sympathies of our Constituents in the country and bring about speedy remittances from defaulting Subscribers.

Proprietors of Berar Samachar

किमतीचे ठराव.	रु.	आ.
वर्षाची अगाऊ देणारास… …	६	०
साल अखेर … … …	७	०
सहा महिन्याची अगाऊ … …	३	८
सहामाही अखेर … …	४	०
फुटकळ एक अंकास … … …	०	५

या शहरा बाहेरिल लोकांस वर्षाचे ५२ आठवड्यांबद्दल टपाल खर्च अगाऊ पडेल तो ३ रु. ४ आणे व सालअखेर ३ रु० ८ आणे.

☞ आगाऊ पैसा देण्याची मुदत पत्र घेण्याचे सुरू तारखेपासून २ महिनेपर्यंत समजावी. व जुने वर्गणीदारांसही त्यांचा मागील हिशेब सरून नवें साल चालू होऊन तेथून २ महिन्यांची मुदत समजावी.

नोटिसा वगैरे छापण्याचे दर.

१० ओळी पर्यंत… … … १ रुपया

१० ओळींवर प्रत्येक ओळीस ८१८१

एकच मजकूर वारंवार छापणें झाल्यास दर ओळीस एक आण्याप्रमाणें किंमत पडेल.

हें पत्र अकोला येथें वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत मालकांकरितां छापून प्र० केलें.

वऱ्हाडसमाचार.

THE VARAD SAMACHAR OR NEWS OF BERAR.

VOL. IV. AKOLA:—SATURDAY EVENING, APRIL 10, 1869 NO. 14

पुस्तक ४ अकोला, शनिवार सायंकाळ तारीख १० माहे एप्रील सन १८६९ इ० अंक १४

आगीविषयीं.

आज कित्येक दिवसांच्या अनुभवावरून आम्हीं असें म्हणतों कीं वऱ्हाड प्रांतांत इतर देशांपेक्षां आगीचा उपद्रव अधिक आहे. या उष्ण काळाच्या दिवसांत दररोज कोठें ना कोठें तरी आग लागल्याचें ऐकिलें नाहीं असे थोडेच खाडे जातील. न आग लागली म्हणजे शे दोनशें घरांचा एकदम फडशा. आगीपासून जी हानी व जें दुःख होतें तें गरीबाचेपरी गरीबास व श्रीमंताचेपरी श्रीमंतास फार भारी असतें. सबब तें ज्या गोष्टीनें कमी होईल ती करण्याविषयीं सर्व लोकांनीं व सरकारानेंही लक्ष दिलें पाहिजे.

या प्रांतांतील वहिवाट पाहिली तर एकंदरींत मोठीं, धाब्याचीं, शोभिवंत, व गच्चीचीं किंवा कौलारू अशीं घरें थोडींच आहेत व मोठा भरणा पाहिला तर गवती घरांचा आहे. व तीं गवती घरें तरी उंच व मोठीं असतात म्हणाल तर नाहीं, फार खुजीं व लहान. कित्येक घरें आम्ही अशीं पाहिलीं आहेत कीं त्यांतून उभ्यानें हिंडतां येत नाहीं, बसून किंवा ओणव्यानें घरांतील बहुतेक व्यवहार करावा लागतो. मग अशीं घरें कधीं कधीं स्वयपाकाचे फोडणीनें देखील पेट घेतात आणि शेजार पाजारच्यांच्या सुद्धां आपली राख रांगोळी करून घेतात. व असें हमेशा घडतें तरी पुन्हा घरें बांधणारे लोक तोकडी व वाईट घरें बांधतातच. ही मोठी वाईट गोष्ट आहे.

दुसऱ्याच्या घरास आग घातल्यानें आपल्यास मुलें होतात असें इकडे कांहीं स्त्रियांत मानीव असल्याचें ऐकण्यांत आहे. मग तें कसें असेल तें असो. संतती होण्यास ईश्वराची कृपा लागते व ईश्वरी कृपेसाठीं सत्कर्म करावें लागतें तेव्हां दुसऱ्याचे घरास आग लावून त्याचीं मुलें बाळें मारावीं, जिनगी जाळावी, त्यांस दुःख द्यावें हीं केवढीं मोठालीं सत्कर्में आहेत. वा! ईश्वराची कृपा अशा कर्माचे बदल्यांत मागणारा मनुष्यासारखा विच्यारी प्राणी किती योग्य आहे! वा! असा मनुष्य घरास आगी घालणारा उघाडीस आला तर त्यास राजदंड तत्काल प्राप्त होतोच, मग ज्या ईश्वराजवळ कसलीही गोष्ट काडीमात्र छपली जाणार नाहीं. तो वाईट गोष्टीकरिता दंड केल्यावाचून राहील काय?

वऱ्हाडांत पाण्याची विपुलता बहुधा कमी दिसते व आगी बहुधा उन्हाळ्यांत लागतात आणि तेव्हां तर पाण्याची फारच कोताई असते. याजकरितां दर घरीं पांच किंवा निदान दोन तरीं घागरीं घराबाहेर हरहमेषा भरलेल्या राहूं दिल्या तर फार बरें होईल. म्हणजे कोठें आग लागतांच हें पाणी ती विझविणारे लोकांचें स्वाधिन करावें म्हणजे शेजार पाजारचीं दुसरीं बहुत घरें वाचतील. वेळेवर पाणी न मिळाल्याचे कारणानेंही बहुत वेळां बहुत घरें जळालीं आहेत असें पाहण्यांत आहे. सबब सर्व गावाचे बचावाकरितां अशी पाणी राखून ठेवण्याची तजवीज जरूर झाली पाहिजे. परंतु लोक अशा गोष्टी अबखुशीनें करितील असा हल्लींचा काळ नाहीं सबब सरकारानें हुकूम देऊन असें करविलें पाहिजे. व ठिकठिकाणच्या मुनसिपल कमिटयांनीं वगैरे अशा गोष्टी अमलांत आणण्याचे कामीं झटलें पाहिजे हें मोठें अगत्याचें आहे.

गवताचीं व ठेंगणीं घरें अगदी नसती तर बरें परंतु तसें एकदम करूं गेल्यास गरीब गुरीब लोकांवर मोठा जुलुम होईल व ज्यांस त्राणच नाहीं ते जुलुम सोसून तरी घरें चांगलीं कशीं करितील; त्यांच्यानें होणार नाहींत व त्यांस वनवास करावा व भोगावा लागेल. सबब सरकारास सध्या एवढीच तजवीज करणें जरूर आहे कीं नवीं घरें करणारांस गवती व ठेंगणीं घरें करूं देऊ नयें.

याचप्रमाणें अशा प्रकारच्या घरांत राहणाऱ्या लोकांस हें जरूर आहे कीं त्यांनीं विस्तवास फार जपावें. घरांतून मोठाले जाळ करूं नयेत, फोडणीचे वेळीं मोठी काळजी घ्यावी, तंबाखु ओढणारांनीं चिलमींतलि विस्तव व विडी फेकून देतांनां फार जपावें व दिवाही घरांत निजण्याचे वेळे पुढें ठेवूं नये. तसेंच आम्हीं पोलिसाचे लोकांस सांगतो कीं संततीकरितां आगलाव्या बायका असल्याच तर तपासांत राहून तशा काम गिरिवर त्यांस पकडून शिक्षा होईसें करावें.

आतां शेवटीं आमच्या अकोलें शहरच्या संबंधानें आमची सूचना अशी आहे कीं, या शहरांत गवती घरें अजून फारच फार शिलक आहेत. त्यामुळें एक दोन उभे रस्ते चांगले झाल्यानें अकोल्यास जो शहरपणाचा आव आला आहे तो तो रस्ता सोडून जरा बाजूस गेलें कीं लागलीच नाहींसा होतो. व मुळचा खेडगळपणा स्वतःसिद्ध दृग्गोचर होतो. हा शहरचा अयब घालविण्याविषयीं लोकांनीं झटलें पाहिजे. सरकारी नोकरांस तर सहा सहा महिन्यांचा पगारही सरकार उसनवार देते व दोन वर्षांनीं फेडून घेतें परंतु या सोईचा उपयोग आजपर्यंत थोडयाच लोकांनीं करून घेतला त्यामुळें पुष्कळ घरें सामान्य चांगलीं व्हावयाचीं तीं झालीं नाहींत आणि एथें भाडयाचीं घरें मिळण्याची तर फारच अडचण आहे, भाडयाचीं घरें मिळत नसून कोठें मिळाल्यास तीं ओंगळ व भाडेंही जरब पडतें, सबब नोकर लोकांनीं थोडया पैशांत जुजबी घरें सामान्य चांगलीं बांधलीं असतां त्यांस अधिक सुखावह होऊन शहरचा विशोभितपणा नाहींसा होईल.

दुसरी सूचना अकोल्याचे मुनसिपल कमिटीस आमची अशी आहे कीं एथें वारंवार आगी लागतात तर त्या विझविण्याकरितां एक बंब आ[illegible] जरूर तजवीज करावी. म्हणजे त्यापासून अशा आणीबाणीच्या प्रसंगीं [illegible] उपयोग होत जाईल.

दक्षिणदेशीं मोठाल्या शहरांतून आम्हीं असें पाहिलें आहे कीं कोठें [illegible] तर भयसूचक ध्वनी लोकांस [illegible]करितां पोलिस स्टेशनावर एक [illegible] टांगलेली असते व तें तशा प्रकारें वाजलें कीं लोक आगीचा शोध करण्यास धांव घेतात तेणें करून नहीं नुकसान कमी होण्यास [illegible] बरीच सहाय होतें, सबब अशी तजवीज इकडेही होईल तर बरें होईल.

अमीर शेर अलीखानाच्या सन्मानार्थ दरबार.

काबूलचे अमीर हे लाहोरास आल्यावर प्रसिद्ध दरबार करून तारीख १८ मार्च रोजीं त्यांची भेट पंजाबचे लेफटोनेंट गवर्नर ह्यांनी घेतली. लाहोर एथें मांट गोमेरी हाल नांमें एक भव्य इमारत आहे, तिच्या दिवाणखान्यांत हा समारंभ झाला. ह्या दिवाणखान्यास हरएक प्रकारें चांगली शोभा आणली होती. आंत गेल्यावर सर्वांच्या नजरेस येई अशा ठिकाणीं एक सिंहासन उभारलें होतें; ह्यास तीन कमानी होत्या ह्या कमानीवरून मखमाली छत अथवा अस्मानगिऱ्या टांगल्या होत्या, त्यांचे खांब कलाबतूनें मढवलेले होते आणि सभोंवताल्या कलाबतूच्या झालरी सोडल्या होत्या. ह्या सिंहासनावर तीन मोठ्या मेलवान व सुंदर खुर्च्या ठेवल्या होत्या; एक लेफटोनेंट गवरनराकारितां, दुसरी अमीरासाठीं व तिसरी अमीरांचे चिरंजीवासाठीं. सिंहासनाच्या बाजूने अमीरांबरोबरील सरदारांसाठीं, त्यांच्या उजव्याबाजूस नेटिव राजेरजवाडे व संभावित गृहस्थांसाठीं आणि डाव्या बाजूस युरोपिएनांकरितां खुर्च्या मांडल्या होत्या. दिवाणखान्याच्या गच्चीवर युरोपियन बायकांस बसण्यासाठीं जागा तयार केली होती कनाती, आरसे, तस्बिरा, फुलझाडांच्या कुंड्या इत्यादि सामान जिकडच्या तिकडे योग्य व्यवस्थेनें लावून दिवाणखाना सुंदर रीतीनें शोभायमान केला होता. याप्रमाणें आपल्या राजकीय पाहुण्याचें रंजन होण्यासाठीं व अशा प्रसंगास जें वैभव पाहिजे तें साधून घेण्यासाठीं प्रसंगास व स्थळास अनुसरून लेफटिनेंट गवर्नर साहेबांच्या कामदारानीं योग्य हुशारी ठेविली होती. दरवाज्यावरून दुरस्ता युरोपियन लष्करी लबाजमा राखिला होता. ह्या दरबारास येण्यासाठीं मुख्य मुख्य सरकारी कामदार, मोठे मोठे लोक आणि नेटीव संस्थानिक, जहागीरदार व सरदार ह्यांस आमंत्रणें केलीं होतीं. सुमारें [illegible] वाजतां सर्व नेटिव दरबारी आले व आपआपल्या दरजाप्रमाणें आसनावर बसले सुमारें च्यार वाजतां युरोपियन लोक आले, आणि [illegible] करून दरबार भरून गेले. [illegible] अमल झाला इतक्यांत नामदार लेफटिनेंट गवर्नरची स्वारी आपले पाहुण्यासहवर्तमान लष्करी व दुसऱ्या इतमामनिशीं येऊन पोंचली, त्या वेळेस तोफांची सलामी झाली, सर्व लोक उठून उभे राहिले, वाद्यास सुरुवात झाली, आणि सर्व भाग क्षणैक सजीव असल्या सारखा भासला. लेफ० गवर्नर हे सिंहासनावरील मधल्या खुर्चीवर, अमीर शेरअलीखान ह्यांस आपल्या उजव्या बाजूस व त्यांच्या चिरंजिवास डाव्या बाजूच्या खुर्चीवर बसवून, बसले. खासा स्वारी स्थानापन्न झाल्यावर अमीरांचे मुसाहिब व दुसरे दरबारी लोक आपल्या आपल्या खुर्चीवर बसले. कांहीं मिनिटें झाल्यावर सरकारचे पोलिटिकाल सेक्रेटरी डाक्टर थार्नटन ह्यांनी नेटिव दरबारी लोकांची हजिरी नामदार लेफ. गवर्नर यांजकडे लाविली. पहिल्यानें कपुरथळ्याचे राजपुत्र व त्यांच्या मागून दुसरे राजे लोकी व तदनंतर दुसऱ्या नेटिव गृहस्थांची भेट करविली. दरबारी लोकांच्या भेटी ह्याप्रमाणें नामदार साहेब हे घेत असतां, तो सर्व तमाशा अमीर हे मोठ्या उल्हासानें व एकाग्र चित्तानें अवलोकन करीत असत, व नामदार साहेब हे त्यांत भेटीस आलेल्या राजे रजवाड्यांचीं नांवें, त्यांचा दरजा, इंग्लिश सरकाराशीं त्यांची नेकी वगैरे गोष्टींबद्दल अमीर साहेबांस संक्षिप्त रीतीनें श्रुत करीत. ह्याप्रमाणें दरबारी लोकांच्या भेटी घेण्यास सुमारें एक तास गेला. हें आटपल्यावर सुंदर सुंदर वाद्यें वाजविलीं गेलीं. अमीर साहेब हे आपल्या मुसाहिबांसहवर्तमान ह्या वाद्यांच्या मधुर ध्वनीनें प्रसन्न मुद्रित झाले. नामदार लेफ० गवरनर ह्यानीं तीं वाद्यें जवळ आणून अमीर साहेबांस दाखविलीं व तत्संबंधी त्यांना कांहीं स्पष्टीकरणही दिलें. नंतर थोडया वेळानें अत्तर व विडे वांटल्या नंतर दरबार बरखास्त झाला.

दुसऱ्या दिवशीं अमीर हे कित्येक मोठमोठ्या इंग्लिश आफिसरांस बरोबर घेऊन रेलवेच्या स्टेशनावर गेले, तेथें आगगाडीचीं यंत्रें व कारखाने पाहिले. तेथून आगगाडींत बसून अमीर हे अतारी एथें गेले व परत दुपारा नंतरचे दोन वाजतां लाहोरास आले. हें ह्यांचें पहिल्याच खेपेचें आगगाडींत बसणें झालें. ह्याच दिवशीं रात्री सुमारें आठ वाजतां नामदार लेफ० गवर्नर ह्यांनीं शलामरच्या बागांत अमीर साहेबांस दारूकामाचे तमाशे दाखविले. तारीख वी

रोजीं अमीर हे लाहोराहून निघाले व अमृतसर एथें गेले, तेथेंही युरोपियन अधिकाऱ्यानी त्यांचा सन्मान ठेवण्यांत कसुर केली नाही. तारीख २४ रोजीं अमीर हे अंबाल्यास जाऊन पोंचले. एथें नामदार गवर्नर जनरल हे त्यांच्या सन्मानार्थ तारीख २७ रोजीं दरबार भरणार होते. अमीरांबरोबर त्यांचे सुमारें ११० सरदार आहेत

मि. द.

याच प्रमाणें अंबालयास ही मोठ्या थाटाचा दरबार झाला व लार्ड मेयो साहेब यांनीं सरकार तर्फेचा नजराणा ५१ तबकें भरून दिला व दुसरे बहुत जिन्नस दिले. व आपले खासगी संबंधानें त्यांनीं आपला स्वतांचा विलायतेहून आणिलेला एक सुंदर घोडा बक्षिस दिला. व अमीर साहेबानीं आपली खासगी वापरण्याची एक उत्तम तरवार लार्ड साहेबांस बक्षिस दिली. व उभयतांही संतोष पावले. लार्ड मेयो साहेबांनीं दरबारांत आरंभीं अमीर साहेबाविषयीं भाषण केलें तें असें—

अमीर शेर अली खान,

हिंदुस्थान, ग्रेटब्रिटन, ऐर्लंड यांच्या सर्व सत्ताधीश महाराणी साहेबांचे तर्फेनें मी, मोठ्या सन्मानपूर्वक व अंत:करणाचे उल्हासानें आपणास भेटतो आणि महाराणी साहेबांचे आपण पाहुणे म्हणून आपलें आदरातिथ्य करण्यापासून मला खरें समाधान होत आहे हें आपणास व्यक्त करून दाखवितों. आपण व महाराणी साहेब यांचें सख्य जें पुढें बहुत वर्षें चालणार आहे त्याच्या आरंभाची ही पहिली भेट आहे असें मी मानितों. आणि हिंदुस्थानांतील ज्या राष्ट्रांवर महाराणी साहेब सत्ता चालीवतात त्यांतलि प्रजा व आपली प्रजा यांचें परस्पर रहस्य, सद्वासना, व विश्वास पुढें दृढतर वाढत जाईल। याच्याही आरंभाची ही भेट आहे असें मी समजतों

नंतर अमीर साहेबांनीं त्यावर उत्तर देतांनां म्हटलें कीं हें भाषण उभय पक्षांसही सारखेंच लागू आहे, म्हणजे माझें असेंच म्हणणें आहे.

शेवटीं पानसुपारी अत्तर गुलाब होऊन दरबार खलास झाला.

या अमीर साहेबांच्या हिंदुस्थानांतील येण्यांत कांहीं तहासंबंधी नवीन कलमबंदी करण्याचा मानस होता व तो बऱ्याच अंशीं घडून आला. आतां काय काय कलमें ठरलीं हें अजून चांगलें परिस्फुट झालें नाहीं. तथापि काबुलास इंग्लिश सरकारचा रेसिडेंट रहावा, व अमीरास सैन्याची व द्रव्याची इंग्लिश सरकारांनीं मदत करावी असें ठरल्याची वार्ता आहे. तहकीक पुढें कळेल.

The Hon'ble J. B. Norton of Madras is reported to have said at a late anniversary meeting of a popular scholastic institution. "I have never missed an opportunity of holding up the office of the teacher to the admiration of the public. My own opinion is that, as the character of the future man and citizen turns upon the education he receives, while a boy, the office of the school-master is second to none in importance; and that it is deserving of all honor at the hands of society, but it deserves something more than grateful acknowledgment and campliment. It is indeed something little short of a bitter mockery to make such an admission, and not hold out emoluments equal to those which a man of average abilities and attainments may fairly look to realizing in other walks of life. We have no right to expect that we can enlist or retain the highest class of minds in a comparatively under-paid service. And were I composing a new Repubic, or Utopia, or Oceana, or Atlantis, my school-masters should be the best paid officers in the State. I hope that we may be able to secure for deserving masters, who have spent the best of their days in our service on salaries which can admit of their putting but little by, pensions for their failing years when they can no longer work"—*Indian Daily News.*

What a defference between the sentiments of this Hon'ble Gentleman and that of the Educational authorities in Berar, who seem to be of opinion, that the only way left them of making amends for their own want of administrative ability is the taking from the hard earned salaries of this worthy class of men, large sums of money in the shape of fines. What a disgraceful list appears in the April No. of the Berar Educational Record of School-masters fined and many of these by an Inspector who, when he took up his appointment little more than a year ago knew not a word of the vernacular.

Surely Mr. Lyall will now put a stop to these wretched proceedings which would not be tolerated in any other Department.

THE GREAT DURBAR.

From 4 P. M. to 4 30 P. M., Rajahs on elephants, Sirdars on horses, Sahibs in carriages and on horseback kept up a continual living stream along the road by the Artillery lines and down the broad street which bi-sects the Viceroy's camp. The approach was formed by a street, composed of the 79th Highlanders, nearest the durbar tent; the 15th N. I. up to the front of the street; from thence up to the road, and for a hundred and fifty yards beyond it, the 4th Hussars, with loosened files; then the 12th Bengal Cavalry; and then up to the Ameer's house the 14th Cavalry, both these regiments also with loosened files. In front of the left half of the Viceroy's camp was A. A., R. H. A., and on a vacant piece of ground near the Ameer's house E. F, R. H. A., the 55th Regiment being drawn up as a guard of honour on the wall in front of the Ameer's house. At the entrance to the Viceroy's camp was an alley formed by thirty-two Government elephants richly caparisoned, sixteen on each side. Chronic salutes pealed forth every instant as the different great people arrived. From 4 to 4 30 the scene was very animated and dusty. Animated from the crowd of passers by, some ladies dressed as for a Cheswick fete, some Rajahs gorgeously apparelled and on elephants with still handsomer costumes, some civillians—in the ordinary acceptation of the word—attired in evening dress, and looking like occasional waiters, some attired in diplomatic costume, and presenting the appearance of foreign police functionaries of rank, the rest military officers in the uniforms of the Staff, the Line, the Rifles, the Cavalry, the Horse Artillery, the Irregular Cavalry, and in short of almost every branch of the service. So much for the picturesque. As for the dusty, that is easily accounted for, by the existence of a hot sun, and the absence of any bheesties. Opposite the durbar tent was a guard of honour of the 70th Highlanders while two sentries of that corps and two more of the 15th N. I., (Loodianah Sikhs) all picked, and tall men, marched up and down at the entrance. The 15th N. I. were the tallest, but the Highlanders by far the sturdiest. The durbar tent consisted of a centre alley for a passage, a large tent at the end for the Viceroy, chief officials, and their wives, principal natives, and those who have the entree to Government House.

On each side of the alley was a tent, that on the right, as you entered, being assigned to English gentlemen and ladies, that on the left being told off for the Native Chiefs.

At the further end of the main tent was spread a carpet of cloth of gold, at the extremity of which was a raised dais on which were placed three gilt arm chairs, the seats and backs covered with crimson velvet.

At 4 40 P. M. a deputation, composed as follows, left the durbar tent in six carriages and four to fetch the Ameer:—

Lieutenant Governor, Punjab.
Foreign Secretary.
Under Secretary.
Major General Reynell Taylor, Commissioner Cis-Sutlej States, as Agent for the Governor General.
Private Secretary to the Viceroy.
Major General Beatson, Commanding Sirhind Division, as representative of the Commander-in-Chief.
Two Aides-de-Camp of the Viceroy.

Ten minutes after the departure of the deputation, the Viceroy entered the durbar tent, preceded and followed by his Staff, every one present standing up. Advancing solemnly up to the dais he stood for some ten minutes in front of his chair apparently to give people an opportunity of looking at him, for as to himself he stared steadily and majestically at nothing. A gnat or some other cause of irritation induced him after a while to scratch his chin, and a general, though suppressed, excitement was evidenced by the assembly at this portent. At length his viceregal legs began visibly to tire and he shortly afterwards condescended to prove that he was in some respects like other mortals by sitting down. His Excellency is a tall, stoutman, with a gentleman like manner, and a countenance which, though not expressive of much genius, is calm, benevolent, and dignified. He was dressed in diplomatic uniform and wore the ribbon of St. Patrick. An interval of waiting now succeeded, which was spent by the assembly in staring at the Viceroy, who, being an Irishman, is fortunately not bashful.

At 5-10 P. M. the Ameer arrived. He was saluted by twenty-one guns from A. A., R. H. A., as he left his house, whil the 55th gave him the honours of a royal salute as he emerged on to the wall. The procession from his house was as follows:—

A troop of the Body Guard.

1st Carriage. The Ameer, the Lieutenant Governor of the Punjaub, the Foreign Secretary, and the Commissioner of Peshawur.

2nd Carriaee.—The Ameer's son Abdoollah Khan, Major General Beatson, the Private Secretary to the Viceroy, and Lieutenant-Colonel Chamberlain.

3rd Carriage.—First Sirdar of the Ameer, the Commissioner of Umballa, Doctor Bellew, the Ameer's interpreter, and Mr. Girdlestone, Under Secretary Foreign Department.

4th Carriage.—Second Sirdar of the Ameer, an A. D. C. to the Viceroy, Atta Mahomed Khan (vakeel to the Court of Cabul), and the third Sirdar of the Ameer.

5th Carriage.—Fourth Sirdar of the Ameer, Captain Upperton, 19th Bengal Cavalry, attached to His Highness's suite, and the 5th Sirdar of the Ameer.

6th Carriage.—Sixth Sirdar of the Ameer, an A. D. C. to the Viceroy, and Moonshee Bukhteear Khan, Secretary to the Vakeel at the Court of Cabul.

A troop of the Body Guard.

On arrival at the entrance of the Viceroys's camp, the Ameer was received by a royal salute of twenty-one guns from A. A. R. H. A. When he alighted, Lord Mayo, preceded and fellowed by his Staff advanced to the entrance to the tent and shook hands with the Ameer most warmly. He then led His Highness to the dais and seated him on the chair at his right hand, the Ameer's son being seated in that at his left hand. Every one rose on the Ameer's entrance and remained standing till the Viceroy and Ameer seated themselves. The Ameer's Sirdars were to have occupied chairs near the dais, but instead of proceeding to their seats they quietly elbowed out the attendants who stood behind His Excellency, waving chowries over his head, and posted themselves behind the Ameer and his son.

A little conversation between the Viceroy and the Ameer, carried on by means of Captain Grey, nephew to the Lieutenant Governor of Bengal, now ensued. The Ameer was somewhat flushed and excited at first, but he soon recovered his self possession, and I am told took an immense fancy to Lord Mayo. The first words addressed by the Viceroy to the Ameer were as follows:—

"Ameer Shere Ali Khan,—In the name of Her most gracious Majesty the Queen of Great Britain and Ireland, and Sovereign of India, I bid you a hearty welcome and express to you the sincere gratification it gives me to receive you as the guest of the Queen. I trust that this visit may be the commencement of many years of amity between Her Majesty and your Highness, and of mutual confidence and good will between the nations which Her Majesty rules in India and the subjects of your Highness."

The Ameer in reply said that he reciprocated what Lord Mayo had said.

A little desultory conversation followed, and the presents, amounting to fifty-one trays, were then brought up covered with rich gold embroidered cloths. Among the presents were guns, sword, a revolver embossed in gold and with an ivory handle, the cost of which was Rs. 400, another embossed in silver, silver salvers, goblets, utturudans, a silver hooka, silver serehir shields, jewels, pieces of velvet and silk embroidered in gold, cashmere shawls and five horses. One of the jewels was a very hand some ring with a compass surro-

unded by diamonds, the cost of which was Rs. 1,100 One of the Cashmere shawls cost Rs. 1500. Of the horses four were Arabs the best of which cost Rs. 2,500, and the other three Rs. 1,500· The fifth horse was an English gelding, a magnificent animal, which cost £200 in England, and was Lord Mayo's own present to the Ameer. The total cost of the presents was Rs. 50,000. When all the trays had been arranged in front of the dais Lord Mayo took the sword—a very hand-some one and handed it to the Ameer saying—"I have the honour, in the name of the Queen, of presenting you with this sword, and also of offering for your aceeptance the presents"—point to the trays. The Ameer was immensely pleased with the presents, especially with the sword, which he looked on as a mark of distinct recognition of his rank as a sovereign prince. He turned rond to his attendants and expressed his satisfaction to them in a few energetic words, and they also seemed to appreciate the manner in which their master had been treated. The presents were then carried away, and shortly afterwards the Ameer took his departure, being conducted by the Viceroy—who led him by the hand—to his carriage. The Ameer and suite then drove off under the same salutes and honours as those which greeted his arrival. The Viceroy himself left almost immediately, and when the principal Chiefs had been conducted to their carriages by some of the higher civilians, the durbar broke up. I must close now, but will to-morrow give you a little gossip about this celebrated durbar, the least incident of which is worthy of notice.

Bombay Gazette.

Local
वऱ्हाड.

मेहेरबान लायल साहेब कमिशनर मुंबईस गेले आहेत.

मे० ओडहौस साहेब आफिशियेटिंग डायरेक्टर वाशिमाकडे जाऊन परत आले. त्यांची प्रकृती किंचित अस्वस्थ आहे.

मे. हार्डन साहेब डिपुटी कमिशनर २२ वे तारखेचे सुमारास ३ महिन्यांचे रजेवर जाणार व त्यांचे मागें मे० मेकंजी साहेब त्यांचें काम पाहाणार असें समजतें

मे० शेखहिसामोदिन साहेब एकस्ट्रा असिस्टंट कमिशनर इलिचपुरास आहेत त्यांस तूर्त असिस्टंट कमिशनरचें काम पाहाण्याचा हुकूम झाला आहे.

मि० जार्ज बेथाम यांस वऱ्हाडांत पैमाष खात्याकडे प्रोबेशनरी असिस्टंट सुपरइंटेंडंट नेमिलें.

जळगांव एथें उष्णता दिवसोंदिवस अधिक होत. आहे दोनप्रहरीं उष्णांत तोंडही काढवत नाहीं.

तारीख ११ मार्च रविवारीं प्रात:काळीं काजीपुऱ्यांत व दोनप्रहरीं बारगणांत आग लागली. प्रात:काळीं सुमारें पंचवीस घरें जळालीं. दोन प्रहरीं तर प्रळयच झाला. बारी लोकांचीं छपरी घरें इतकी मजबूत शिवलेलीं असतात कीं तीं लवकर कधीं तुटत नाहींत अग्नी पश्चमेस येक्या लहानशा छपरास लागला व वारा फार झपाट्याचा असल्यामुळें अग्नी पुराच्या लाटाप्रमाणें आपलें रूप प्रघट करून इछित कार्य करिता झाला. घरें सुमारें २०० जळालीं नुकसानही बहुत झालें. बारिलोकांनीं आपलीं घरें तोडण्यास प्रयत्न बिलकुल न करितां घरांचीं दारें मात्र काढून नेलीं. केशवभट राजूरकर यांचें इतकें नुकसान झालें कीं त्यास डोक्यास घालण्यास पागोटें सुद्धां उरलें नाहीं. त्याचप्रमाणें कचेरींतील एका कारकुनाचें नुकसान झालें ते दिवशीं गावांत तहशीलदार नवते. ते रुजुवाती करितां गांवगन्ना फिरत होते. नायब तहशिलदार रजेवर अकोल्यास गेले होते. चिफकान्स्टेबलही गिरदावरीस होते पोलिसांपैकीं टौनपोलिसांनीं खूप मेहनत केली. कचेरींतील पहिले कारकून तर घर सोडून बाहेर निघालेच नाहींत मग बंदोबस्तास काय विचारावें ईश्वरानें बरीच खैर केली, नाहीं तर सर्व गांवाचाच होम होणार होता.

Epitome of News.
वर्तमानसार.

आनरबल एच पी सेंट जार्ज टकर यांस मुंबई इलाख्याचे एकझिक्युटिव कौंसलर नेमिलें- व त्यांनीं आपले कामाची सातवे तारखेस शपथ घेतली तेव्हां १९ तोफांची सरबत्ती झाली.

मेजर टी वार्डिंगटन मुंबई इलाख्यांतील विद्या खात्याचे आफिशियेटिंग डायरेक्टर यांस विलायतेस जाण्याकरितां सिकसर्टिफिकिटावरून १८ महिन्याची रजा मिळाली.

अमेरिके मध्यें तिकडील सरकार तारायंत्राकरितां कंपनी नेमून तिला सुमारें २ कोटि रूपये ३० वर्षांचे करारानें व दरसाल दर शेकडा ६ रुपये व्याजानें कर्ज काढून देणार आहे व त्याकरितां आक्टाचा मसुदा झाला आहे त्या तारायंत्राचें काम इकडेही येईल.

विलायतेस पार्लमेंट सभेंत हिंदुस्थानांतील गवरनर जनरल याजकरितां कायद्याचा मसुदा झाला होता तो लार्डांच्या सभेंत पास झाला.

मि० रेमंड वेस्ट साहेब यांनीं मुंबई इलाख्यांतील कायदे व आक्ट यांच्या संग्रहाचें मागें एक पुस्तक केलें होतें त्याची हल्लीं सुधारून दुसरी आवृत्ती केली आहे. व यांत जंत्री, सरकुलरें वगैरे उपयुक्त गोष्टीही बहुत लिहिल्या आहेत. हें पुस्तक इंग्लिश भाषेंत आहे.

जाहिरखबर.

नोटिस—रामबकस लखमीचंद मारवाडि-दुकान कापडाचें खामगांव एथें दशरथ गुजराथी याचे मकानांत यास—बाळाराम देवला कोळी दुकान खामगांव याजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं—आमचे बंधू चुडामण देवला यांचें दुकान आहे परंतु त्यास कांहीं भ्रम झाला असल्याकारणानें वहिवाट सर्व आम्ही पाहत आहों. हल्लीं आमचे ऐकण्यांत असें आलें आहे कीं चुडामण भ्रमिष्ट आहे त्यास फसवावें अशा इराद्यानें त्याचा मेहुणा नांवें खेमचंद यानें तुमचे दुकानांतून कांहीं कापड आणून त्याजबद्दल चुडामण याचे नावचा पुरजा लिहून दिला आहे. हें खरें असल्यास या नोटिशीवरून आम्ही तुम्हांस कळवितों कीं चुडामण हा व्यापार करित नाहीं. व पुरजा लिहून देण्यास अगर घेण्यास रोगग्रस्त पणामुळें तो कायंदशीर लायकही नाहीं. सबब तुमच्या हर कसल्याहि देण्यास चुडामण व त्याची दुकान आम्ही चालवितों म्हणून आम्ही जबाबदार नाहीं. हें समजावें व तुमचा सदर प्रमाणें कांहीं व्यवहार झाला असल्यास खेमचंद व तुम्ही पाहून घ्यावें. आम्हाकडे तुमचा कांहीं संबंध नाहीं कळावें. तारीख ८ माहे एप्रिल सन १८३९ इ.

(सही) बाळाराम देवला कोळी दस्तुरखुद्द व रामचंद देवला कोळी दस्तुरखुद्द.

नोटिस—हिर[illegible] मारवाडी दुकान [illegible] व्याहारीलाल नारायणदास साहू दुकान अकोलें याजकडून तुम्हास देण्यांत येते कीं तुम्हास साहू खंडी २ दोन [illegible] प्रमाणें मितो अश्विन शुद्ध ३ संवत १९२४ [illegible] केले दलाल बुलाखी [illegible] हातानें सवदा दिला त्यास तुम्ही [illegible] पावितों नेत नाहीं पूर्वीं तुम्हास एक दोन वेळां कळविलें तेव्हां तुम्ही [illegible] नाहीं व ज्या कोठ्यांतला माल तुम्हास दिला तो माल त्या कोठ्यांतच आहे त्यास तुम्ही नेत नाहीं त्यास आज मितीपासून दर खंडीस एक रुपया प्रमाणें भाडे भरून घेऊ व नोटिशीचा खर्च भरून घेऊ कळावें. तारीख ९ माहे एप्रिल सन १८६९ इ.

(सही) व्याहारीलाल नारायणदास साहू.

नोटिस— तमाम लोकांस कळण्या करितां खालीं सही करणार कळवितों कीं नुराजी मुलचंद मारवाडी आकोट कर याचे राहते घर व समोरील अशीं घरें इमल्या सुद्धां आम्हीं आपले जवळ रुपये १२०० रूपयांवर गहाण ठेविलें असोन राहाते घरांत आमचे तर्फे भिरमल मुलचंद मारवाडी हा राहातो हें सर्व लोकांस कळविण्या करितां कळविलें आहे.

दुसरें असें कळवितों कीं भिरमल मुळचंद याचे दुकानाचें दिवाळें निघाल्यामुळें तो नादरींत आहे त्याचा निर्वाह होण्यास अडचण आहे जाणोन आम्ही मुलचंद भिरमल यांस आमचे दुकानावर गुमास्ता नेमिला आहे व यांस दरमहाचा ठराव केला आहे तर कोणा साहूचें भिरमल मुलचंद याजकडेस घेणें असल्यावरून आमचे दुकानीं भिरमलचा मुलगा नोकर ठेविल्यामुळें जप्ती आणील तर त्या जप्तींत आमचें नुकसान होईल तें व आमच्या [illegible] दिवाणींतून इलाज केला जाईल सबब हा मजकुर सर्व कळविला आहे कळावें तारीख २ माहे एप्रेल सन १८६९ ईसवी मुकाम अकोट.

सही आंबर चंद सखाराम वस्ती आकोट.

मुंबई इलाक्यांतील दिवाणी कोर्टांचा कायदा.

(नेटिवओपिनियनमधून.)

हिंदुस्थानांत कायदे कौंसिलें सध्या चार-आहेत. हीं कायदे कौंसिलें कायद्यावर कायदे आणि आक्टावर आक्ट एका पाठी मागून एक भराभर पास करितात त्यामुळें-असें होतें कीं एका कायद्याची माहिती लोकांस झाली न झाली इतक्यांत तो कायदा फिरून त्याच्या बदली दुसरा कायदा होतो अथवा त्यांतच कांहीं तरी फेरफार-होतो. त्यामुळेंज्या लोकांस कायद्यांची माहिती नसते अशा लोकांचा अतिशय घोटाळा होऊन जातो. मुळीं जांस लिहितां वाचतां येत नाहीं असे लोक आमच्या देशांत फार आहेत व जे लोक लिहितां वाचतां येतें त्यांतून कायदे जाणणार फारच थोडे आहेत याकरितां कायद्यांत वारंवार फेरफार न झाला म्हणजे लोकांचा घोटाळा होणार नाहीं. परंतु आलीकडेस तसें होत नाहीं मुंबई खात्यांतील दिवाणी कोर्टाचा कायदा जो नुकताच पास झाला आहे त्यांत, मुनसिफ, सदरअमीन, प्रिन्सिपाल सदर अमीन हीं नांवें बदलून त्यांच्या जागीं दुसरीं नावें घातलीं आहेत. या यत्किंचित फेरफाराचा परिणाम असा होणार आहे कीं जे शेतकरी वगैरे खेडेपाड्यांतील राहणारे लोक आहेत त्यांच्या परिपाठांत जीं मुनसिफ, मुनसिफ कोर्ट वगैरे नांवें सध्या पडून गेलीं आहेत तीं जाऊन त्यांच्या बदला योजलेलीं नांवें सदरहू लोकांच्या परिपाठांत पडण्यास कित्येक वर्षें लागतील. याप्रमाणें हीं नुसतीं नांवें बदलण्याचा परिणाम व्हावयाचा आहे मग कायदे कौंसिलें वारंवार नवीन कायदे करितात व कायद्यांत फेरफार करितात त्यापासून गरीब व अज्ञानी लोकांस किती अडचण पडत असेल याची माहिती वाचकांस आहेच. मुंबई खात्यांतील दिवाणी कोर्टाविषयीं जो नवीन कायदा झाला आहे त्यापासून वर लिहिल्याप्रमाणें थोडे बहुत परिणाम व्हावयाचेच परंतु या कायद्यापासून दिवाणी खात्यांतील न्यायाधीशांचे व इतर कांहीं गोष्टींची बरीच सुधारणा झाली आहे व तो सर्वांस माहित असणें जरूर आहे म्हणोन नवीन झालेल्या कायद्यांतील मुख्य गोष्टींविषयीं पुढें संक्षपरूपानें मजकूर लिहिला आहे.

सदरहु कायदा गेल्या महिन्याच्या १९ व्या तारखेस गवर्नर जनरल यांच्या कौन्सिलांत पास झाला. जिल्ह्यांतील न्यायाधीशांचे या कायद्याप्रमाणें मुख्य तीन विभाग केले आहेत ते असे:— (१) डिस्ट्रिक्ट जज्ज (जिल्हाजज्ज) आणि जाइंट जज्य. (२) असिस्टंट जज्ज. आणि (३) सबार्डिनेट जज्ज. या तिसऱ्या प्रकारचे दोन विभाग आहेत ते असे:—सबार्डिनेट जज्ज फर्स्टक्लास (प्रिन्सिपाल सदर अमीन) आणि सबार्डिनेट जज्ज सेकंडक्लास (मुनसिफ).

पहिल्या प्रकारचे जज्ज म्हणजे डिस्त्रिक्ट आणि जाइंट जज्ज यांच्या अधिकारांत फारसा फेर फार केला आहे असे नाहीं. पूर्वीं पांच हजाराच्या फिर्यादीचे अपील डिस्टिक्ट जज्जा कडेस चालत असे तें आतां चालवयाचें नाहीं, पांच हजाराचीं आपिलें आतां हायकोर्टाकडेस झालीं पाहिजेत. हें झालें हें गैर झालें असें नाहीं परंतु यापासून डिस्त्रिक्ट जज्जाच्या कोडतांतील वकिलि लोकांचें थोडें नुकसान झालें व त्यामुळें कदाचित, त्यांचें महत्व वाढविण्यास सरकारानें दुसरी कांहीं तजवीज केली नाहीं तर, डिस्त्रिक्ट जज्जांच्या कोडतांत वकील करण्याची हुषारलोकांस इच्छा व्हावयाची नाहीं कारण सध्या निदान डिस्त्रिक्ट कोर्टांतील वकील तरी चांगले हुषार असण्याची फार जरूरी आहे.

या कायद्याप्रमाणें असिस्टंट जज्जाचा आधिकार पहिल्या पेक्षां बराच वाढला आहे डिस्त्रिक्ट जज्जाने हकुम दिला असतां द-

हा हजार रुपये पर्यंत अवल फिर्यादीची चौकशी करण्यास असिस्टंट जज्जास अधिकार दिला आहे, याचप्रमाणें डिस्त्रिक्ट जज्जाच्या हुकुमावरून सन १८२७ चा कायदा ८ बरहुकूम सर्टिफिकिटें मिळण्या बदलच्या अर्ज्याची चौकशी करण्यास असिस्टंट जज्जांस अधिकार दिला आहे. सबार्डिनेट जज्जानीं चौकशी केलेल्या मुकदम्यापैकीं ज्यांचीं अपिलें डिस्त्रिक्ट जज्जाकडेस व्हावयाचीं त्या अपिलांची चौकशी करण्यास असिस्टंट जज्जास अधिकार दिला आहे. परंतु अशा प्रकारची चौकशी करण्यास प्रथम मुंबई सरकारानें सांगशन दिलें पाहिजे. या प्रमाणें असिस्टंट जज्जांचा अधिकार ठेविला आहे.

सबार्डिनेट जज्जांचे दोन वर्ग केले आहेत म्हणोन वर सांगितलें आहेच. पैकीं फर्स्ट क्लास सबार्डिनेट जज्ज यांचा अधिकार पुढें लिहिल्या प्रमाणें आहे. यांस आपल्या हद्दींत पाहिजे त्या रकमेच्या दिवाणी फिर्यादीची अवल चौकशी करण्याचा अधिकार आहे, दुसरे, सबार्डिनेट जज्ज फर्स्ट क्लास यांस आपल्या हद्दीशिवाय एकाद्या सबार्डिनेट जज्ज सेकंड क्लास यांच्या हद्दीवर अधिकार दिला असल्यास, सेकंडक्लास सबार्डिनेट जज्ज यांच्या हद्दींतील पांच हजार रुपयांवरच्या सर्व दिवाणी फिर्यादीची अवल चौकशी करण्याचा अधिकार फर्स्ट क्लास सबार्डिनेट जज्ज यांस आहे. फर्स्ट क्लास सबार्डिनेट जज्ज जे निवाडे करतील त्या निवाड्यापैकीं जे निवाडे पांच हजार रुपयांवर असतील त्यांवर अपील हायकोर्टाकडेस मात्र चालेल. पूर्वीप्रमाणें डिस्ट्रिक्ट जज्जाकडेस चालावयाचें नाहीं. पांच हजारावर अपील हायकोर्टाकडे व्हावें हा जो नवीन फेरफार केला आहे त्यापासून लोकांचें फार हित होईल. हायकोर्टांत ज्याप्रमाणें न्याय होतो त्या प्रमाणें जिल्हा कोर्टांत होत नाहीं याचा सर्वांस अनुभव आहे. आतां यांत इतकेंच कीं अपील करावयास लोकांस फार लांब यावें लागणार आहे परंतु या फेरफारापासून होणाऱ्या हिताकडेस लक्ष दिलें म्हणजे येण्याजाण्याच्या अडचणीची मातबरी रहात नाहीं. शिवाय येण्या जाण्याच्या सोयीही आलीकडेस पहिल्यापेक्षां पुष्कळ सुधारल्या आहेत. मुंबई सरकारानें सांगशन दिलें असतां सबार्डिनेट कोर्टापैकीं ज्या अपिलाची चौकशी करण्यास डिस्त्रिक्ट जज्ज सांगतील त्याची चौकशी करण्यास फर्स्ट क्लास सबार्डिनेट जज्जास अधिकार आहे. याशिवाय या आक्टाबरहुकूम पांचशे रुपयेपर्यंत फिर्यादीचा निकाल करण्यास फर्स्ट क्लास सबार्डिनेट जज्ज यांस स्मालकाज कोर्टाच्या जज्जाचा अधिकार देण्यास मुंबई सरकार यांस मोकळीक आहे.

सेकंड क्लास सबार्डिनेट जज्ज यांस पांच हजार रुपयेपर्यंत दिवाणी फिर्याची चौकशी करण्यास अधिकार आहे. ज्याप्रमाणें पाचशे रुपये पर्तय स्मालकाझ कोर्टाचा अधिकार फर्स्ट क्लास सबार्डिनेट जज्ज यांस देण्यास या आक्टाबरहुकूम मुंबई सरकारास मोकळीक आहे त्याचप्रमाणें सेकंड क्लास सबार्डिनेट जज्ज यांस पन्नास रुपयेपर्यंत फिर्यादीचा निकाल करण्यास, मुंबई सरकारारास स्मालकाझ कोर्टाच्या जज्जाचा अधिकार देण्यास मोकळीक आहे.

याशिवाय फर्स्ट क्लास व सेकंड क्लास सबार्डिनेट जज्ज यांस आपापल्या कोर्टांतील नोकर लोकांपैकीं ज्यास १० रुपये पर्यंत महिना मिळत असेल त्यांस अपराधा अन्वये दंड, सस्पिंड व बरतर्फ करण्यास अधिकार दिला आहे व याच प्रमाणें कोर्टांत १० रुपयेपर्यंत ज्या जागा असतील त्या भरण्यासही अधिकार दिला आहे. या आक्टाविषयीं विच्यार करण्याकरितां जी कमेटी नेमिली होती त्या कमेटीचा असा अभिप्राय होता कीं, सबार्डिनेट जज्ज यांस आपल्या कोर्टांतील सर्व नोकर लोकांच्या बाहाली बरतर्फीचा आधिकार द्यावा. व याप्रमाणें करावें किंवा नाहीं म्हणून कमेटीनें मुंबई सरकारचें मतही विच्यारलें होतें परंतु ही गोष्ट मुंबई सरकारानें कबूल केली नाहीं.

वर लिहिल्या प्रमाण, सबार्डिनेट जज्याच्या अधिकारांत जे फेरफार केले आहेत ते साधारणत: बरेच आहेत परंतु या आक्टांत एक कलम घातलें आहे तें मात्र नीट झालें नाहीं. या कलमा प्रमाणें सरकारतर्फे कोणत्याही सरकारी नौकरावर दिवाणींत फिर्याद झाली असतां ती सबार्डिनेट जज्जास घेण्याचा अधिकार नाहीं. सबार्डिनेट जज्जांस हा अधिकार थोडा बहुत जरीं दिला असता तर फार चांगलें झालें असतें.

जाहिरखबरा.

नोटिस—गुलाबराय गोविंदराम साहू दुकान अकोलें यास खाली सही करणार याजकडून अशी नोटिस देण्यांत येते कीं तुम्हीं तारीख २७ मार्च १८६९चे वऱ्हाडसमाचार पत्रांत नोटिस दिली तिचें उत्तर असें देतों कीं तुम्हीं मनरुप दालचंद बोरगावकर याजबद्दल रुई ओझ्याची किंमत आम्हापासून घेण्याची इछा करिता हें बरोबर नाहीं कारण तुमचा आमचा बराच व्यापार झाला त्याबद्दल व ताजनापेठेंत तुम्हीं आम्हीं व पिस्तमजीशेट असे मिळून हरासांत जागा घेतली त्या जागेस बांधण्यास जो खर्च लागला तो तुमचे सांगण्यावरून मी एकटयानों केला आहे त्या खर्चाबद्दल तुमचे हिशाप्रमाणें तुम्हाकडेस आमचा पैसा घेणें आहे असा सर्व तुमचा आमचा एकंदर हिशेब होणें आहे हा तुम्हीं हिशेब करावा आणि हिशेबाअन्वयें आमचें घेणें तुम्हाकडेस निघेल तें तुम्ही द्यावें व हिशेबाअन्वयें अम्हाकडेस निघाल्यास आम्ही देऊं आमचें घेणें तुम्हाकडेस आहे तें न देतां विनाकारण पोकळ नोटिस देता हें योग्य नाहीं आमचें घेणें आहे तें तुम्हीं दिल्यालेरीज तुम्हीं नोटिस दिल्यानें मी जबाबदार होत नाहीं कळावें. तारीख ६ माहे एप्रेल सन १८६९ इसवी मुक्काम अकोलें.

(सही) गंगाधर जोरावरमल.

नोटिस—धनाजी बिन(ठाऊकनाहीं) आडनाव गावडे जात कुणबी राहणार भवरद तालुके अकोला याजला खाली सही करणार याजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं, तुम्हास आम्ही पुर्वी सरक्या विकत दिल्ह्या होत्या त्यांबद्दल तुमचेकडे रुपये येणें ते तुम्ही दोनवर्षे दिले नाहींत सबब दोन वर्षांनंतर तुम्हाकडे शिपाई पाठविला त्या जबगाबर तुम्ही आमचे गावीं मौजे लिंबी येथें येऊन व्याजाबद्दल रुपये २० कार्तिक वद्य १ शके १७९० रोजीं झाले ते रुपये वीस तुम्ही कबूल करून येक महिन्यानें रुपये देतों म्हणून कबूल करून निघून गेला त्यास च्यार पांच महिने झाले तरी रुपये दिले नाहींत सबब ही नोटिस केली आहे तर नोटिस तुम्हास पोचल्यापासून पंधरा दिवसांचे आंत सदरहू रुपये वीस व पांच महिन्याचे व्याजासुध्धा रक्कम दिली पाहिजे नाहींतर तुमचेवर कोडतांत फिर्याद करूं तुम्हास माल दिल्याबद्दलचे व तुम्हीं व्याजासह हिशेबाप्रमाणें रुपये कबूल केल्याचे साक्षीदार आहेत तर रुपये न दिल्यास वीस रुपये व व्याज व या नोटिशीचा खर्च पडेल तो तुम्हास द्यावा लागेल. तारीख८ माहे एप्रिल १८६९

(सही) चांदोजी वलद हरीचंदर पाटिल वस्ती निंबी तालुके मजकूर याचे हातची रेघ.

जगद्धितेच्छु पाक्षिकपुस्तक.

पुर्वी व्यास आदिकरून जे जे ग्रंथकार झाले व त्यांणीं जे जे ग्रंथ केले ते बहुतकरून संस्कृत भाषेंतच आहेत; तेव्हां त्यांचें कित्येकांस पूर्ण ज्ञान नसल्यामुळें मनमानेल तसें करून लोक फारच अज्ञान दशेस पावले आहेत; तेव्हां व्यासकृत अष्टादशपुराणांत बहुतकरून संपूर्ण विषय आले आहेत, त्यांचें ज्ञान जाहाल्यानें सर्व प्रकारें लोकांचे फारच नफे होतील, त्यांपैकीं उदाहरणार्थ लिहितों: –धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष, याशिवाय महाप्रलयापासून आजपर्यंत पुढील हे संपूर्ण इतिहास समजतील. वकल, कौशल्य, शिल्प, ज्योतिष, व जारण, मारण, उच्चाटणादिक सिद्धी वगैरे विषय असून याखेरीज अन्य फारच आहेत ते लिहिल्यानें विस्तार होईल. यास्तव अष्टादश पुराणांचा संग्रह केल्यानें अनुभवास येईल. आरंभीं मच्छपुराणास आरंभ केला आहे.

हें पुस्तक पंधरा दिवसांनीं डेमी ३२ पेजांचें निघेल. आतां आमची इच्छा इतकीच आहे कीं, या कामास आरंभ केल्याप्रमाणें लोकांनीं आपला उदार आश्रय देऊन शेवटास नेण्याची इच्छा धरावी. आणि जे उदार व स्वधर्माभिमानी लोक आहेत ते आपला उदार आश्रय देतील यांत संशय नाहीं. व हें पुस्तक जे लोक घेतील तें त्यांणीं कृपाकरून वाचून ठेवावें. म्हणजे आमचें कर्तृत्व सफल होईल, आणि उत्तेजनही येईल.

हें काम मोठें असून नवीनच आहे यास्तव यांतील दोषांची विद्वज्जनांनीं क्षमा करावी.

वर्गणीचे दर.

वर्षास. आगाऊ रु० ८८ मागाहून १०८८ दोन महिन्याचे आंत. टपाल खर्च १८८ या शिवाय फुटकळ अंकास आठआणे.

रावजी श्रीधर गोंधळेकर.

पाहिजेत.

मराठींत तयार कंपाझिटर.

आमचे वऱ्हाडसमाचार छापखान्याकरितां मराठींत टाइप जुळणारे जुने माहितगार दोन चपल कंपाझिटर पाहिजेत. पगार त्यांचे हुशारीप्रमाणें १५ पासून २० पर्यंत मिळेल. ज्याची येण्याची इच्छा असेल त्यांनीं लवकर अकोल्यास येऊन आम्हास भेटावें किंवा अर्ज पाठवावे.

वऱ्हाडसमाचाराचे मालक.

वऱ्हाडसमाचार वर्तमानपत्र घेण्याचें बंदकरून ज्या लोकांनीं त्याजबद्दलची बाकी येणें असलेली पाठविली नाहीं त्यांस कळावें कीं, दरमहा दररुपयास अर्धआणा प्रमाणें व्याज द्यावें लागेल. ता० १० माहे आक्टोबर सन १८६८ इ०.

वऱ्हाडसमाचाराचे मालक.

वर्गणीदारांस विनंती.

गेल्या वर्षाचे आकटोबर महिन्यांत आम्ही आकोल्यास वऱ्हाडसमाचार पत्र सुरू केलें. त्यास वर्ष होऊन गेलें तर आगाऊ वसूल न दिलेल्या आमच्या प्रिय वर्गणीदारांनीं आपला वसूल या महिन्यांत सत्वर पाठवून आम्हांस मदत करावी. उशीर लावून त्या योगें वारंवार पत्रें लिहविण्याची तसदी त्यांनीं आम्हांस देऊं नये व आपणास घेऊं नये, याकरितां नम्रतेनें आमची त्यांस ही विनंती आहे. व हिला मान्य करणारांचे आम्ही उपकार मानूं.

वऱ्हाडसमाचाराचे मालक.

आक्ट.

सन १८६८चा ९वा
पेशे व धंदे यांवरील कराविषयीं
किंमत च्यार आणे.

नादारी प्रकरणीं नियम.

हें पुस्तक आमचे छापखान्यांत नुकतेंच छापून तयार झालें आहे. वऱ्हाडांतील न्यायाच्या कोर्टांत हे नियम चालतात. किंमत ८६ सहा आणे व डाक हाशिल एक आणा पडेल.

व. स. म्यानेजर.

TO OUR SUBSCRIBERS.

We beg to remind our subscribers that their Subscriptions, for the present year, should be remitted as early as possible, otherwise, we would, however reluctantly, be under the necessity of ceasing to transmit the paper to their addresses. We believe that this reminder will not fail to arouse the sympathies of our Constituents in the country and bring about speedy remittances from defaulting Subscribers.

Proprietors of Berar Samachar

किमतीचे ठराव.	रु.	आ.
वर्षाची अगाऊ देणारास··· ···	६	०
साल अखेर ··· ··· ···	७	०
सहा महिन्याची अगाऊ ··· ···	३	८
सहामाही अखेर ··· ···	४	०
फुटकळ एक अंकास ··· ··· ···	०	५

या शहरा बाहेरील लोकांस वर्षाचे ५२ आठवड्यांबद्दल टपाल खर्च अगाऊ पडेल तो ३ रु. ४ आणे व सालअखेर ३ रु० ८ आणे.

☞ आगाऊ पैसा देण्याची मुदत पत्र घेण्याचे सुरू तारखेपासून २ महिनेपर्यंत समजावी. व जुने वर्गणीदारांसही त्यांचा मागील हिशेब सरून नवें साल चालू होईल तेथून २ महिन्यांची मुदत समजावी.

नोटिसा वगैरे छापण्याचे दर.

१० ओळी पर्यंत··· ··· ··· १ रुपया
१० ओळींवर प्रत्येक ओळीस ०।०।१
एकच मजकूर वारंवार छापणें झाल्यास दर ओळीस एक आण्याप्रमाणें किंमत पडेल.

हें पत्र अकोला येथें वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत मालकांकरितां छापून प्र० केलें.

वऱ्हाडसमाचार.

THE VARAD SAMACHAR OR NEWS OF BERAR.

VOL. IV | AKOLA:—SATURDAY EVENING, APRIL 17, 1869 | NO. 15

पुस्तक ४ | अकोला, शनिवार सायंकाळ तारीख १७ माहे एप्रील सन १८६९ इ० | अंक १५

वर्तमानपत्रांवरील हशील.

सरकारानें पत्रांवरील हशील या महिन्यापासून कमी केलें त्याचप्रमाणें वर्तमानपत्रांवरील हाशील कमी केलें नाहीं या अडचणीबद्दल आलीकडे नगाच गडगवा झाला आहे. व हिंदुस्थानांतील बहुतेक इंग्लिश व मराठी वर्तमानपत्रांतून हाशील कमी करण्याविषयीं सूचना येऊं लागल्या आहेत. खरेंच सरकारानें विद्यावृद्धीकरितां व देशाचे हिताकरितां वर्तमानपत्रांवरील हाशील जरा कमी केलें तर फार चांगलें होईल. सर्व हिंदुस्थानांत सर्व प्रकारच्या वर्तमानपत्रांवरील हशील कमी व्हावें हें उत्तम आहे आणि तसें झालें नाहीं तर देशभाषांतील वर्तमानपत्रांवरील डाकहाशिलाचें ओझें तरी सरकारानें हलकें करण्याची फार जरूरी आहे. इंग्लिश वर्तमानपत्रांच्या किमती जरब असतात व त्यांचे ग्राहक तालिवार असतात त्या मानानें त्यांस डाकहाशील फार आहे असें कदाचित वाटणार नाहीं. आणि खरेंच, बावन रुपये पत्राची किंमत आहे तर वीस रुपये डाकहाशील त्यास भारी नाहीं; परंतु भिक्षुकी प्रपंचासारखीं देशभाषेंतील वर्तमानपत्रें ज्यांच्या सालीना किमती सहा रुपये, पांच रुपये, च्यार रुपये आहेत त्यांस डाकहाशिलाबद्दल सव्वातीन रुपये सालाचें देणें पडणें म्हणजे मोठें जरब आहे यांत संशय नाहीं. बाजारांत एक रुपयाचे तांदूळ घ्यावे आणि ते घरीं आणण्यास आठ आणे हमाली द्यावी म्हणजे हा हमालाचा हक्क जितका जुलमी, जरब, गैरशिस्त, व वाईट आहें असें लोकांस वाटेल तितक्याच तोडीचें हे डाक हाशिल आहे असें म्हटलें तर अतिशयोक्ती होईल असें बहुधा नाहीं. याजकरितां इंग्रज सरकार दयाळू, न्यायी, विच्यारी व देशहितेच्छु आहे त्यानीं ही गोष्ट मनांत आणून वर्तमानपत्रांवरील हाशील कमी करण्याचा ठराव करावा. व दहा तोळ्यांपर्यंतचे वर्तमानपत्रांस एक आणा हाशील घेण्याचा नियम पाहिजे तर कायम ठेवावा आणि दरम्यान पांच तोळ्यांत एक आणा दराची एक यत्ता करावी म्हणजे फार सोईचें होईल. अमेरिकेंत वर्तमानपत्रांस वर्षाचे सात आणे हाशील आणि हिंदुस्थानांत बावन आणे हाशील म्हटलें म्हणजे हा हिंदुस्थानावर केवढा मोठा बोजा आहे? व आम्ही हिंदुस्थानचे लोक सरकारास नम्रतेनें जें मागणें मागतो तें सात आणे करा असेंही मागत नाहीं तर मुळच्या निमें पण अमेरिकेच्या सुमारें चौपट अधिक हाशील घ्या, म्हणजे सव्वीस आण्यावर आम्हांस निभावून घ्या व विद्येची गोडी लागू द्या असें सरकारास प्रार्थितो तर सरकारानें एकदम ही गोष्ट अमलांत आणणें सरकारास विहित आहे.

डाक्टर उइलसन साहेब.

हे विद्वान युरोपियन गृहस्थ थोडे दिवसांमागें अकोल्यास आले होते. व यांस हिंदुस्थानांत येऊन चाळिसावें वर्ष लागलें, उइलसन म्हणून मुंबईस थोर, उदार, त्यांचे स्नेही, व विद्यार्थी मंडळींनीं वर्गणी करून त्यांस मानपत्र व चांदीचें तबक वगैरे देण्याचा नुकताच मोठा समारंभ केला, हीही गोष्ट आमचे वाचकांस ठाऊक आहेच. हल्लीं हे गृहस्थ कलकत्याकडे गेले आहेत. व "विद्वान्सर्वत्र पूज्यते" या वाक्याप्रमाणें तिकडेही सर्व प्रकारच्या लोकांमध्यें त्यांची मोठी चहा झाली हें उदाहरण सर्वांनीं ध्यानांत घेण्याजोगें आहे.

उइलसन साहेब कलकत्यांत दहा दिवस होते, तितक्या काळांत त्यांनीं पुष्कळ मिशनें, मिशनरींच्या शाळा, व नेटिव ख्रिस्तीलोक यांस पाहिलें व त्यांविषयीं माहिती करून घेतली. त्यांच्या भेटी घेतल्या व त्यांशीं जातिधर्मप्रकरणीं व दुसऱ्या अनेक विषयांवर संभाषणें केलीं. व ७ वे तारखेस रात्रौ बंगाल एशियाटिक सोसैटीनें मोठी सभा भरवून त्यांस बोलाविलें व त्यांचा बहुमान केला. त्यांनीं त्या सभेंत "हिंदुस्थानांतील शोधांचे भरभराट" या विषयावर एक तासभर उभें राहून सुरस व्याख्यान दिलें. त्यांतील थोडकेंसें हाशील आम्ही आपले वाचणारांच्या माहितीकरितां घेतों.

उइलसन सोहवानीं प्रथमत: एशियाटिक सोसैटीचा थोडासा इतिहास सांगितला, आणि हिंदुस्थानांत व युरोपांत तिच्या वेगवेगळ्या शाखा आहेत त्यांविषयीं सांगितलें. नंतर भाषा, मानवजातिशास्त्र, वनस्पतिशास्त्र, व भूरचनाशास्त्र यांविषयीं क्रमाक्रमानें थोडथोडें निरूपण केलें. भाषांविषयीं त्यांनीं असें सांगितलें कीं या देशांतील अक्षरशास्त्राविषयीं आलीकडील वीस वर्षांत अधिकाधिक शोध चालू आहेत. म्याक्स मुलर, गोल्डसटकर इत्यादि युरोपियन विद्वान गृहस्थातारखानीं या कामीं बहुत परिश्रम केले आहेत, व अजून करितही आहेत याविषयींचीं त्यांनीं उदाहरणें सांगितलीं. तसेंच डा. हाग यांच्या झेंद अवस्था ग्रंथाचे टिपांचे कामीं व ब्लाकमन साहेबांचे ऐन-अकबर ग्रंथाचे भाषांतराचे कामीं नेटिव विद्वान गृहस्थानींही पुष्कळ परिश्रम केल्याचें उइलसन साहेबांनीं बोलून दाखविलें. नंतर साहेब मवसुफ यानीं छापून प्रसिद्ध करण्याकरितां जातीप्रकरणीं एक नवीन पुस्तक रचिलें आहे त्यांतील कांहीं लेख वाचून दाखविले. नंतर डाक्टर साहेबांनीं आपला आवडता विषय "हिंदुस्थानांतील आर्य लोकांची मुळची स्थिती व सुधारणा" हा काढिला, व फार बारकाव्यानें त्यावर भाषण केलें. हडसन वगैरेंचे शोध जमा करण्याचे प्रयत्नांत आर्य नव्हत अशा लोकांविषयीं जानें आर्यन म्हणून मि. हंटर साहेब यांनीं शोध केला आहे त्यांत ते जरा एक आजून गेले आहेत असें साहेबांस वाटत असल्याचे त्यांनीं बोलून दाखविलें. ९ नान आर्यन पैकीं मि. हंटर यांचीं दोन शब्दांचीं उदाहरणें यानीं काढून दाखविलीं व म्हणाले कीं खरें असतें तर हे शब्द त्याग्रंथांत मराठयांचे होत. "पास" हा मुळचाच सिद्ध शब्द आहे असें हंटर साहेबांचें मत आहे परंतु तो तसा नसून मूळ संस्कृत "[illegible]" शब्दावरून तो झालेला आहे असें उइलसन साहेबांनीं सिद्ध करून दाखविलें. तसेंच 'साडी' हा शब्द मुळचाच आहे असें हंटर साहेबांचें मत आहे त्याविरुद्ध उइलसन साहेबांनीं सिद्ध करून दाखविलें कीं संस्कृत, अर्ध, या शब्दांचें रूपांतर होऊन तो शब्द झाला आहे. उइलसन साहेबांनीं आणखीं एक शब्द सांगितला कीं गोविंद या संस्कृत शब्दाचें रूपांतर होऊन गोंड हा शब्द झाला आहे.

नंतर मानवजातिशास्त्राविषयीं बोलणें त्यांत उइलसन साहेबांनीं सांगितलें कीं बलुचिस्थानाजवळ सिंधप्रांतीं ब्राहू म्हणून एक जातीचे लोक आहेत. त्यांची भाषा बलुचि म्हणजे आर्य भाषा इच्यापासून वेगळी आहे व ती गोंड, तेलंगी व दुसरे आर्य नव्हेत अशा लोकांच्या भाषेशीं बरोबर मिळते.

वनस्पतिविद्याविषयीं सांगतांना प्रथमत: कोणी कोणी या विद्येच्या कामीं मुख्यत्वेंकरून कसे कसे परिश्रम केले आहेत ते सांगितलें. व जिओलाजिकल सर्वे म्हणजे वनस्पतींच्या संबंधानें मोजणी करण्याचें खातें सरकारानें स्थापन केलें आहे हें सर्व सांगितलें.

या सर्व माहितीबद्दल सभेचे अध्यक्ष डा. ओल्डहाम साहेब यांनीं डा० उइलसन साहेबांचे आभार मानिले व सभा विसर्जन झाली.

THE RECENT ACCIDENT ON THE BORE GHAUT.

The accident which occured on the 26th January last was enquired into by a Commission appointed by Government and a report was submitted by that Commission giving circumstanstial account of the whole case and the resolution passed by Government there upon is as follows.

The information elicited by the Commission regarding the circumstances of the accident confirms generally the accounts which had previously reached Government through official and other sources.

The total number of killed was 19, and of injured 42, and there appears to be no ground whatever for the exaggerated reports promulgated in some quarters that the loss of life has been far greater than was stated.

So also there appears to have been no ground for the assertion that the property of passengers was systematically plundered after the accident, though it is probable in the confusion, some few articles were misappropriated, or lost.

As regards the cause of the accident, it seems quite clear from the evidence brought out by the Commission, that the running away of the train cannot be attributed mainly to the damp state of the rails from dew. Other trains passed over the incline at or about the same time, and did not slip.

The true cause was, no doubt, as stated by the Commission, mismanagement of the brakes and engine by the persons in charge of the train, combined with an inefficient and insufficient application of sand to the rails.

The calculations given by the Commission clearly show that when care is taken, and the trains are properly handled, they can, with the brake power that is usually available, be worked over the incline with absolute safety, and the actual experience of nearly six years has demonstrated the truth of what would otherwise be merely a matter of theory.

But it is impossible to eliminate the result of individual error and carelessness, and further measures seem requisite to render the line, humanly speaking, perfectly safe.

The first step necessary towards permanently securing this end, is, if possible, to do away with the Reversing Station altogather, or failing that, to construct a catch siding, or to lengthen the station to a sufficient extent to give space within which to pull up a runaway train.

The Consulting Engineer, in communication with the Railway Company's officers, should immediately report the best arrangement practicable to secure this; in the mean time, the rails should be sanded, as suggested para. 43 of the Commission'sreport.

A report should be made on the sand boxes now in use, and they should be improved, as suggested in para. 47.

A fresh and more detailed set of instructions should be drawn up and issued for the guidance of drivers and guards employed on the incline, and the brakevans should be better lighted.

Regarding the discontinuance of special incline brakes, and the application of brakes, whether separate or continuous, to passenger

carriages, the point should be specially brought to the notice of the Secretary of State in forwarding for his information a copy of the report, and he should be requested to urge the London board to take the matter into their consideration after consulting with engineers of the greatest experience in working heavy inclines in England and elsewhere.

The introduction of a central rail does not seem to be called for in the case of these Ghauts.

A catch siding should be constructed on the Thul Ghaut, as suggested in para 36.

The Consulting Engineer should enquire and report the cause of the delay in carrying out the order contained in Government Resolution No. 605, of the 1st March 1866 and should state who is to blame for the commission.

The Commission should be thanked for their careful and patient investigation, and for the valuable report they have submitted. Copies of the report and the Resolution should be sent to the Government of India, and the Secretary of State, and to the press.

(Signed) M. K. KENNEDY, Colonel, R. E.,
Secretary to Government

जमेदारी.

या शब्दाचें वजन जें पूर्वीं होतें तें या राज्यांत राहिलें नाहीं. देशमुख देशपांडे हे जमेदार मोगलाईमध्यें ज्या वेळीं मकत्यानें मामले देण्याची वहिवाट असे त्या समईचे हे पोटमक्तेदार होत. यांणीं तालुकदारापासून कसबे परगणे मकत्यानें घेऊन गांवांत पाहिजे तशी धूमधामीची वर्तणूक करावी व मतयाचे दुप्पट तिप्पट होईल तितकें उत्पन्न करावें, कोणते शेताबद्दल कोणापासून किती वसूल घ्यावयाचा येविशीं नियम नसे. येकादी असामी चांगली ठळकशी नजरेस पडली कीं तिचे त्यांणीं हालहाल करून पैसे वसूल करावे. कोणी तालुकदाराकडे फिर्याद गेल्यास त्याची व्हावी तशी चौकशी होत नसे. मग जमेदाराविरुद्ध इनसाफ होण्याचा संशयच नको. यामुळें त्या लोकांची रवाब म्हणजे जरब जी रयतेवर येकदां बसली असे ती अनिवार असे, कारण हे प्रांतांतील माहितगार असत आणि मकते घेऊन जे तालुकदार येत ते गैरमाहित असल्यामुळें त्यांस वसूल करण्यास यांच्या शीवाय दुसरा मार्ग नसे. त्यांणींही रयतेची कळकळ न बाळगतां सरासरी मकत्यावर नजर देऊन रयतेची फिर्याद मनास न आणावी यामुळें जमेदाराचें वजन तालुकदारा पेक्षां ही अधिक पडत असे. हे लोक करतील ती पूर्वदिशा असे. परंतु आतां ते दिवस राहिले नाहींत. काप बाळ्या जाऊन भोकें, जाळ्या मात्र राहिल्या आहेत. हल्लीं जमेदारांचा व रयतेचा संबंध तसा राहिला नाहीं. त्यांतून जेथें पैमाष होऊन जमाबंदी ठराव झाला तेथें तर आगदीं निर्मळ मार्ग झाला आहे. एकदां जो आकडा ठरला त्यांत तीस वर्षें पर्यंत फेरबदल होण्याची भीति किंवा इच्छा धरावयास नको. असें जरी झालें आहे तरी अज्ञान रयतेवर जो या जमेदारांविशीं मुळचा जरब ठसा बठला आहे तो निघत नाहीं. पण यांची वास्तविक स्थिती पाहिली असतां हिंदूनामुसलमान या म्हणीप्रमाणें होऊन गेली आहे. म्हणजे यांचा मुळचा तर बहादरपणा राहिला नाहीं व नवीन चालीचा विद्वज्जनपणा आला नाहीं यामुळें यांस मोठें संकट पडलें आहे आणि सरकारांत तर कांहीं चालत नाहीं म्हणून खेड्या पाड्यावर जेथें चालतें तेथें काजव्या सारखे चमकत असतात त्यांस हें सांगणें आहे कीं, सांप्रतच्या स्थितीकडे त्यांनीं चांगलें लक्ष्य देउन पहावें आणि आतां आपलीं पूर्वींचीं हत्यारें चालत नाहींत असें जाणून ज्या शस्त्राची चलती आहे तें विद्याशस्त्र संपादन करून दरबारांत प्रकाशितसें येऊन सन्मान पावावें. उगेंच कुरकुरून घरचे घरांत बसून आम्हा जमेदारांचें सौभाग्य या राज्यांत राहिलें नाहीं, आमेंच कामही आतां पडत नाहीं. ज्या आम्हावांचून पूर्वीं मोठमोठे तालुकदारांचे देखील हिशेब सरकारांत पटत नसत ते आम्ही आतांसें सौभाग्यहीन झालों असें म्हणून बसल्यानें कांहीं प्राप्त होणें नाहीं. याणीं आतां विद्यासंपादन करून, बंगाल्यांतील जमेदार लोक किती योग्यतेस पोचेल आहेत (कायदे कौन्सिलांत मेंबर देखील आहेत) हें मनांत आणावें आणि तो मार्ग धरावा. पहा ज्या लोकांनीं भिक्षा मागून निर्वाह करून विद्या संपादन केली व परिक्षा देऊन युनिव्हरसिटीच्या पदव्या मिळविल्या त्यांस सरकार मोठमोठीं कामें देतें व त्यांचा गौरव करतें असें असतां मग जमेदार जे मुळचेच मोठे त्यांनीं विद्या संपादन केल्यास दुधांत शर्करा याप्रमाणें गोडी कां येणार नाहीं बरें? येईलच येईल व जवपर्यंत सरकार त्यांस आलीकडे घेईल तवपर्यंत इतरास घेईल काय? घेणार नाहीं. सारांश जमेदार लोक आलीकडे उपयोग नाहीं व मान नाहीं असें म्हणून कुरकुरत बसल्याचें नजरेस आल्यावरून त्यांच्या त्या दुर्धर रोगास हें बोधरूपी जालिम औषध देऊन लागू पडतें कीं काय याजकडे दृष्टी आहे. आम्हास मोठी आशा आहे कीं आमचे जमेदार लोक मोठे योग्यतेस पोंचून पार्लमेंट सभेचे मेंबर होतील व रयतेचे दुःखें स्वरूप सरकारास दाखवून दाद लागण्याचा व सुख पावण्याचा रस्ता होतील. या उपर त्यांस जेंवाटेल तें खरें. कारण ते देशाचें मुख व पांडे व त्यांनीं देशासाठीं झटणें हें त्यांचें कर्तव्य आहे व ईश्वर त्यांस सुबुद्धी देवो.

हा मजकूर लिहिण्याचा प्रसंग येण्याचें कारण स्पष्ट केल्यास कदाचित कोणास लागेल म्हणून तसें करण्याचा हेतु नाहीं. तथापि मेहेकर तालुक्यांतील एके ग्रहस्थानें आपले मुलास कुळकर्णाचे घरचे गाव करण्याची परवानगी तहशिलदारापाशी मागितली होती तेव्हां तहशिलदार यांणीं तो मुलगा विद्या शिकण्यासारखा आहे त्यास शाळेंत पाठवा असें सांगून त्यांच्या मनासारखा सल्ला दिला नाही याबद्दल त्या भले ग्रहस्थास वाईट वाटून त्या होतकरू उमेदवार मुलास त्यानें घरकामांत घातलें. न शाळा ना कुळकर्ण याविशीं फार वाईट वाटतें व या समयीं आम्हीं त्या ग्रहस्थास निर्दय म्हणतो व सदरील उपदेशाकडे लक्ष्य देण्याविशीं शिफारस करितों.

Local
वऱ्हाड.

We have much pleasure to observe from the last Residency orders that the Reverend J. Aitken is permanently appointed as Educational Inspector in Berar. In securing the services of this learned officer on 500 Rupees the Government has indeed made a very cheap bargain. This gentleman whom we know for more than a quarter of a century is markable for his eminency in English literature and high proficincy in the vernacular. We are confident that all schools of the circle to which he is at present appointed will prosper under his inspection.

The terminal examination of the Akola High School is at present in progress and we hear it will be brought to a close on Monday the 19th Instant and a meeting will be held on the following morning for the distribution of prizes when Mr. Lyall our worthy Commissioner will preside should he be at the Station.

We hold a letter this day which states that at the Akola Railway Station a certain man was well banged in the face of the Police and the Station Master. We dont know the causes of this illegal proceeding, but we hope to be able to afford full and correct information regarding the matter in our next issue.

We hear that people residing about the Temple Garden and the Mhutt are prohibited from carrying water from the Temple Garden for drinking purposes. If this intellegence be true we hope the officer incharge of the Garden will issue orders forthwith to allow the people to convey water from the wells in the Garden and thus remove the great inconvenience to which they are put.

We hear that Mr. Atmaram Anunt Head Master at Darwha accepted a clerkship on Rs. 40 at the Deputy Commissioner's office at Yeotmal. We dont know the internal causes that led the master to leave his better paid appointment for an ill paid one.

Captain Hordern officiating Deputy commissioner, we hear, is at present unwell and in all likelihood he will be leaving Berar some time in the next week for Bombay to enable him to proceed to England on leave.

कपतान हार्डन साहेब आर्कटिंग डेपुटी कमिशनर यांची प्रकृती अस्वस्थ आहे व बहुधा याच आठवड्यांत ते विलायतेस जातील.

दारव्हे येथील स्कुलमास्तर राजश्री आत्माराम अनंत यांस यवतमाळ येथील डेपुटी कमिशनरचे हापिसांत ४० रुपयांची जागा मिळाली. मास्तरचे जागचा पगार ७० रुपये होता असें असतां त्यांनीं ४० रुपयांची जागा पत्करली तेव्हां यांत इंगित काय आहे तें कळल्यावर पुढें लिहू.

असें ऐकण्यांत आलें आहे कीं कोणी लबाड व घातक मनुष्यानें दोनतीन संभावितगृहस्थांची अब्रू घेण्याचे इरादानें खुनाचे व लाचाचे आरोपाचा एक बिननावी अर्ज येथील आधिकाऱ्याकडे पाठविला आहे. आम्ही असें इछितों कीं अधिकाऱ्यांनीं या कामीं चांगलें लक्ष द्यावें आणी आणिलेले आरोप खरें होतील तर त्यांजविषयीं तजवीज करावी नाहीं पेक्षा अशा दुष्ट मनुष्याचा पत्ता लावून त्यास चांगलें शासन करावें.

येत्या मंगळवारीं सकाळीं हायस्कुलांतील मुलांस बक्षिसें वाटण्याचा समारंभ होणार आहे. व त्याचदिवसापासून उन्हाळ्याकरितां पावणेदोन महिन्यांची शाळेस रजा मिळणार आहे.

पूर्वभाग कमिशनर साहेब सेशनाकरितां गेल्या मंगळवारीं रात्रौ एलिचपुराकडे जाणार होते. एलिचपूर सेशनांत सात कज्जे आहेत.

गेल्या आठवड्यांत रा० रा० विट्ठल बळवंत पोलीस इन्स्पेक्टर तळेगांव व रा० रा० बापुराव पोलीस इन्स्पेक्टर मोर्तिजापुर यांस पोलिस सुपरिंटेंडेंट मिस्तर राइट यांनीं उमरावतीस बोलावून नेलें होतें. व त्यांकडे जे नुकतेच डाके पडले त्यांच्या तपासाचें काम सांगितलें. दोन्ही गृहस्थ आपलीं कामें चांगलीं बजावतील अशी आशा आहे.

उमरावतीस हवा अगदी गरम होऊन गेली आहे. मध्यंतरीं केव्हां केव्हां अभ्रें येतात. त्यामुळें रोगराई उत्पन्न होण्याची फार भीति आहे. तुरळक जरीमरीचा आजार उद्भवला आहे. या आठवड्यांत वसल्या ठिकाणीं व निजल्या ठिकाणीं पांच च्यार असामी मरण पावले. याचें कारण असें समजतें कीं, उन्हाच्या सपाट्यानें ते मेले असावेत.

क्यापटन लाटन साहेब यांस उमरावतीस स्मालकाज कोर्टाचे जज्ज नेमिल्याप्रमाणें ते एलिचपुराहून येऊन काम पाहूं लागले.

मे० शेख याद आली उमरावती येथील आनररी माजिस्त्रेट ह्यांस इलिचपुर येथें तहशिलदार नेमिल्याचें समजतें.

मि० रिवेट कारनाक काटन कमिशनर साहेब यांची प्रकृत दुरस्त झाली व आतां त्यांनीं रजेवर जाण्याचें तहकुब केलें.

खामगांव (मित्राकडून) कांहीं दिवसां मागें कापसाचे व्यापाराचे संबंधानें एथें एक सभा भरली होती तिजविषयींचा कांहींच मजकूर आपले पत्रांत आलेला आढळला नाहीं म्हणून दोन ओळी लिहितों.

फेब्रुवारी महिन्यांत काटन कमिशनर साहेबांनीं शेट केशवराम रामजस साहू यांचे दु-

कानीं सभा भरविली होती. त्यावेळीं युरोपियन व नेटिव व्यापारी व इतर थोर गृहस्थ पुष्कळ जमले होते. या सभेंत असा ठराव झाला कीं कपाशी विक्रीची दलाली नगदी वगैरेचीं मिळल्यानेंच उठून करूं नये सरकारांत १६ रुपये भरून लैसेन्स म्हणजे परवाना घेऊन दलाली करणारे नेमावे व मग त्यांनीं व्यापार करू नये.

याप्रमाणें ठरून २९ असामी दलालने मिळे त्यांत तेरा तर चंदुलालदलाल या घरचे चिरंजिव वगैरेंनीं घेतले. आणखी कमिटींत असा विचार झाला कीं किरकोळ वाले लोक रुई ज्यास्ती घेऊन किरिस्ताव वगैरे लोकांचें नुकसान करितात म्हणून त्यांचे बंदोबस्ताकरितां पंच नेमिले. त्यांचीं नावें.

सरपंच.

१. काटन कमिशनर साहेब.

२. स्मालकाज कोडताचे जज्ज.

युरोपियन पंच.

मि० उइलसन साहेब.

मि० शोकी साहेब.

मि० मेकनाटन साहेब.

मि० बूथ साहेब.

मि० बुरण साहेब.

नेटिवपंच.

शेट केशवराम रामजस साहू.

शेट शामलाल ओंकारदास.

शेट श्रीराम शाळिग्राम.

शेट बखतावरमल जयनारायण.

शेट विरजी नरसी.

याप्रमाणें पंच नेमून तगावर दररोज जाऊन पहाण्यास एक कारकून नेमण्याचा ठराव झाला.

स्टेशनावरून पासेंजर लोक एथें येण्यास मे० बमनजी उकडजी आणि कं० यानीं गाड्यांची माळ ठेविलीं आहे.

मलकापुर—(मित्राकडून) मी फिरत फिरत या मलकापूर गांवीं आलों. येथील स्थिती पाहून मनास सुख व दुःख ही झालें. दुःख होण्याचें प्रयोजन काय म्हणाल तर इतकेंच कीं या गांवांत व पर गावांत (सुमारें २ कोशांतील) या ४—५ दिवसांत आगी लागून बरेंच नुकसान झालें. रविवारीं नरवेल या गांवीं २९० घरें जळालीं त्याचप्रमाणें वाघूड व घिरणी या गावीं सदरील पेक्षा कांहीं कमी नाश झाला अशा समयास पोलीस लोक मदत करीत नाहींत. ते म्हणतील कीं आम्ही येथून परगांवीं जातों तोंपर्यंत आग पुष्कळ होऊन नाश झाला तर तें असो. परंतु आज प्रातःकाळीं रा० रामसेवक दीनदयाळ यांच्या बैठकीस आग लागली असतां कित्येक पोलीस शिपार्यांी हातांत हात घालून "राहाट बी जलगय गाडी बी जलगयी" अशा आनंदाच्या गोष्टी सांगत व मौज पहात उभे होते. त्यांचे नुकसान पुष्कळ झालें. सदर्हूप्रमाणें पोलिस यांची स्थिती पाहून ... ऊन ही ... करीत नाहींत म्हणून वाईट वा... स्तुर बहिमन्... हार रयतेजवळून पोलिस पट्टी ... असें होण्याचे कारण काय अ... व या न... ।.

येथें इ० म० शा० ... विण्याचे, ... ती बन्या स्थितींत अहो.

Epitome of News.

वर्तमानसार.

Retiring Judges.—We believe that Sir Joseph Arnould and the Hon'ble Mr. Justice Newton proceed to England by the first mail steamer in May next.

Female Normal School.—The *Indu Prakash* asserts that "the measures for the establishment of a Female Normal Shool are not to abate during Miss Carpenter's absence. A nice bungalow has been already rented in Girgaum facing the Back Bay, and we hear that the Normal School is actually to commence in a short time."

"We are glad to hear from Calcutta," says the "Madras Times," that there is every prospect of the half anna postal rate being conceded to newspapers in India. The Director General has, we understand, been convinced that the English press in India has good a right to the concession as the Native press."

Mr. Rivett-Carnac has, we are glad to hear, had his health so greatly improved by a visit to Calcutta and Umballa, that he has now determined to postpone his journey home and to continue giving the Central Provinces and the Berars the benefit of his services as Cotton Commissioner for another season.

THE BUDGET.

LONDON, 8th April.

Mr. Lowe delivered his financial statement for the past year in the House of Commons last night.

The actual receipts amounted to £72,592,000 and the revenue to £72,855,000. The expenditure, excluding the expenses of the Abyssinian Expedition, is put down as £68,223,000, showing a surplus of £4,632,000.

From the Budget Estimates of the Forest Department, it appears that in six years the gross revenue has risen from thirty-and-a-half lakhs in 1863-64 to nearly forty-two lakhs, the estimated gross receipts of the present official year. The charges for the current year are estimated at twenty-eight lakhs and the surplus or nett profits on the working of the department at thirteen and a half lakhs. It also appears that while the gross revenue has gone on constantly increasing, the charges (especially the item of establishment) have increased in a still greater ratio. Thus 1864-65 the establishment charge stood a little over seven lakhs; for the current year the estimate is for nearly twelve lakh s This increase is due to the reorganization and increase of the establishment.

मध्यप्रांताचे चीफ कमिशनर जार्ज कयवेल हे येत्या जुलई महिन्यामध्यें रजेवरून आल्यावर मि० मारीस साहेब आर्कटिंग चीफ कमिशनर हे रजेवर विलायतेस जाणार आहेत.

विलायतेंत हिंदुस्थानचे हिताकरितां झटणारी ईस्ट इंडिया असोसियेशन या नांवाची सभा झालेली आहे. तिचे पुरस्कर्ते मि० दादाभाई नवरोजी मुंबईस आले आहेत. त्यांची सभेच्या तर्फें सर्व लोकांस विनंती आहे कीं या सभेचें काम फार चांगलें चालतें व इजपासून हिंदुस्थानचा मोठा उपयोग होईल हें खचित आहे. व या सभेबद्दल व तिच्या कामाबद्दल जी माहिती पाहिजे ती देण्यास आपण सिद्ध आहों. त्यांची दुसरी त्यांची विनंती आहे कीं हिंदुस्थानांतील धनवान्. मानवान् ... लोकांनीं या सभेस वर्गणी देऊन व बक्षिसें देऊन अवश्य मदत करावी. आम्हीं आपले वाचकांस शिफारस करितो कीं या सभेचा उद्देश वास्तविकच स्तुत्य आहे करितां हिच्या कामीं कोणी आपलें औदार्य खर्च केलें तर दसपट फळास येईल यांत काडीमात्र संशय नाहीं.

काबुलचे अमीर शेरअलीखान यांचा शनवारी तारीख ३ एप्रिल रोजीं अंबाल्याहून जाण्याचा जो ठराव झाला होता तो वारी बदलून तारीख ५ सोमवारीं मोठ्या थाटानें स्वारी कुच झाली.

लार्ड नेपियर आफ मागडाला हे परत अंबाल्याहून मुंबईस आले.

जयपुरचे महाराज यांनीं दुष्काळाचे निरवाणार्थ जकातीचे कर वगैरे माफ करण्याचे कामीं चांगलें सहाय केलें म्हणून विलायत सरकारानें त्यांच्या आदरार्थ ज्या तोफांचा मान आहे, त्यांत दोन तोफा अधिक वाढविल्या.

सर रिचर्ड टेंपल साहेब पहाडी प्रांतांतून कलकत्यास परत आले. एक आठवडा तेथें राहून पुढें मुंबईस येऊन लागलेच विलायतेस जाणार.

मि० एडिंगटन साहेब यांस मुंबईस सूटर साहेबांचे जागीं आर्किटग पोलिस कमिशनर नेमलें—

रावबहादुर मोरोबा कानोबा मुंबईतील स्मालकाज कोर्टापैकीं एक जडज यांच्या इनसाफी कामांत आळीकडे ज्याचा विलक्षणा निघूं लागल्या आहेत हें खास चांगलें नाहीं. नेटिव लोकांमध्ये पुढीलांचा प्रतीचे हुशार व कायद्या कानूचे जाणणार व निःस्पृही हे न्यायाधीश असावे यांचे अशी टीका व्हावी हें बरें नाहीं. गेल्या आठवड्यांत यानीं वेगवेगळ्या मुकदम्यांत जो दंड केला आहे त्याची बेरीज १६०० रुपये झाली आहे असें मुंबई ग्याझेट पत्रावरून समजतें.

मे० वार्डिंगटन साहेब मुंबई इलाख्याचे आर्किटग डायरेक्टर हे विलायतेस रजेवर जाणार, त्यांचे जाग्यावर मे० चाटफील्ड साहेब एलफिन्स्टन कालेजाचे प्रोफेसर यास नेमिलें.

मुंबई सरकारचे ग्याझिटावरून.

नगरचे व पुण्याचे स्मालकाजकोर्टांस मे महिन्याचे पहिले तारखेपासून १५ वे तारखेपर्यंत रजा मिळाली—मि. आर. व्हाईट यांस पुण्यास जडज नेमिलें—बारन ए. जे. डी. एच लार्पेंट यांस मि. व्हाईट साहेब येईत तोंपर्यंत किंवा दुसरा हुकूम होईपर्यंत पुण्यास अक्टिंग जडज नेमिलें—मि. डब्ल्यु सांडविथ यांस रत्नागिरीस जडज नेमिलें व पुढें दुसर ... र्यंत त्यांनीं अमदाबादेस आकटिंग ... काम करावें—मि. ए. एल स्पेन्स यांस कलादगीस अकटिंग सिनियर असिस्टंट जडज नेमिलें | मि. एफ. लापड यांस आनरबल टकर साहेबांचे जागीं हायकोर्टाचे जडज नेमिलें—रा. ब. त्रिमळराव व्यंकटेश यांस धारवाड व हुबळीएथील स्मा. को. जडज नेमिलें-सयद हसन एल मेदिनी यांस सुरत आणि भडोच येथील स्मालकाज कोर्टाचे जडज नेमिलें—मि. पेस्तनजी जाहांगिर उत्तरभाग सेटलमेंट आफिसर यांस एयरीज साहेबांचे जागीं अ-क० इनाम कमिशनर नेमिलें—मि. नारो बाळाजी यांस पुण्यास खानेसुमारी डिपुटि कलेक्टर नेमिलें—मि. अशबर्नर खानदेशचे कलेक्टर विलायतेंचे रजेवरून परत आले.

जाहिरखबर.

नोटिस मारफत बळद सोनाजी कुणबी वस्ती पळसोद तालुके अकोलें जिल्हा मजकूर यास नोटिस देण्यांत येते कीं तुम्हावर जातीनिशीचे पूर्वजिहल व महाराचे जामिनकीबद्दल व जबारी वगैरे मिळून सुमारें २९० रुपये घेणें आहे तें मागत असतां अजून देतनाहीं याजकरितां तुम्हांस नोटिस दिली आहे तर ही पोचल्यापासून पंधरा दिवसांत मुद्दल रुपये २९० व व्याज दुहोत्या प्रमाणें व नोटिसीचा खर्चही द्यावा लागेल सदरहू मुदतींत रुपये न दिल्यास दिवाणी कोर्टांत फिर्याद करून तुम्हांस सर्व रुपये द्यावे लागतील व नेट सीचा खर्चही द्यावा लागेल कळावे तारीख १७ माहे एप्रिल सन १८६९ इसवी.

(सही) रामधन बाळाराम मारवाडी
दस्तुर खुद.

पत्रव्यवहार.

रा० रा० वऱ्हाडसमाचारकर्ते यांस—

वि० वि० परोपकारी व विद्वज्जन यांस शेतकरी लोकांची विनयपूर्वक प्रार्थना.

शेतकरी लोकांची सभा (जसाव) ही शिरसो ता० मोर्तिजापूर जिल्हा उमरावती प्रांत वऱ्हाड येथें महिन्यातून एक वेळ भरत असते व तींत शेती संबंधीच विचार चालतात हें कदाचित आपणास माहित असेल; या समुदायात सर्व मदत करितील असें जाणून ही तसदी दिली आहे तर सरकारानीं शेतीस सारा कोणत्या धोरणांनें बसविला आहे तीं कारणें या सभेचे नांवें अगर इंदुप्रकाश व ज्ञानप्रकाश व वऱ्हाड समाचार या पत्रांत पाठविण्याची कृपा करावी. व रेव्हिन्यु कडलि जमिनवाब संबंधीं कायदा वगैरे ज्याचे संबंधानें मोजणी वगैरे होते तें पुस्तक मिळण्यास मार्ग कळवावा.

वरणगांव—उष्णता बाईचे डेरे दांडे आले त्यामुळें थंडीनें गाशागुंडाळला. आतां आलेल्या बाईच्या कडक अमलाखालीं राहवें लागेल. खानदेशांतील उष्णता बाईच्या अमलास दक्षणी लोक तैमुरच मानितात. घरें शुद्ध गोठे थंड जागा लपण्यास मिळणें म्हटलें म्हणजे तो एक सुखसोहळाच मानला पाहिजे. पशु पक्षी जसे लाकत असतात तशीं माणसें (दक्षणी) ... णाचें घर दुमजली आहे, कोठें जायाड आहे ह्याफिकीरींत असतात. ऐन भरमलांत तर या बाई एकदम किल्लेकांसाव सदनीं ... कोणहा अम्मल?

निर्जीव निर्जिवी जा नद्या किंवा विहरी त्या सुद्धा पलायन करितात मग प्राण्यांची कथा कोठें? श्रीमान मात्र वाळ्याचे पडदे, पंख्याचे वारे, चंदनाच्या उट्या ह्यांनीं आपल्यावरील अरिष्ट दूर करितात पण आमची दशा विचारूं नका. फार झालें तर कोन्या मडक्यांतलें पाणी आणि चिरगुटाचा ओला बोळा हाच कायतो सुख सोहळा असे काळाचे दिवस चालावे लागतात. महाराज असा भेद श्रीमंतांत आणि गरिबांत कां बरें ठेविला असावा? आमचा कां जीव नाहीं? मला वाटतें ईश्वराचें जें नांव दीनानाथ आहे त्याचा विग्रह असा असावा कीं, दिनाविषयीं जो अनाथ" तो. कारण कां. न त्याला आमची करूणा यावी बरें? आम्ही पातकी असूं म्हणून तो कृपा करीत नसेल तर श्रीमंत कोठेंसे तीर्थाटनास किंवा भजनांत गुंतले आहेत अस्तु "कोण जाणे त्याची कळा"

नव्या नेमणुकींत मुनसिफ साहेबांची बदली होणार असें कळतें. येथील शाळेची वार्षिक परिक्षा तारिख १ मार्च रोजीं झाली. स्थिती बरी आहे.

थंडीप्रिय.

जाहिरखबर.

सर्व व्यापारी सावकार व धंदेवाले यांस जाहिरखबर देण्यांत येते कीं, आम्ही अकोलें एथें तोरमल कांनजी या नावांचे दुकानाची वहिवाट चालवित होतो हल्लीं आम्ही आपले राजीखुशीनें त्या दुकानांतील भाग अगर इलाखा आधिक वैशाख शुध्ध १ शके १७९० रोज मंगळवार तारीख १३ माहे एप्रील सन १८६९ इसवी रोजापासून काढला आहे. त्या दुकानाचे घेणें किंवा देणें याचे जबाबदार तोरमल व रामजस हे आहेत. आणि आजपासून तोरमल कांजीचे नावें घेणें किंवां देणें कोणी करील तें त्यांचे त्यांचे अंगावर आहे. त्याचें जोखीम आम्हांवर नाहीं सर्वांस कळावें. तारीख १४ माहे एप्रील सन १८६९ इ.

(सही) कांनजी प्रागजी
दस्तुर पेराज गोपाळ.

नोटिस—सर्व लोकांस नोटिस प्रसिद्ध करण्यांत येतेकीं आमचे नावांनीं कोणी इसम किंवा आमचागुमास्ता कोणाचे एथें कर्ज किंवा माल वगैरेचा सवदा किंवा आमचें नांवांनीं पुर्जा किंवा सट्टा लिहून देईल तो कोणी कबुल करूंनये कबूल केल्यास त्याचे देवाल किंवा जबाबदार आम्हीं नाहीं आम्हांस काम पडल्यास आम्हीं आपलें स्वतां जातीनें येऊन कर्ज किंवा मालाचा सट्टा वगैरे लिहून देऊन त्याचे देवाल फक्त आम्हीं होऊ.

(सही) मिश्रीलाल दालचंद कलाल
(सही) कुसरीलाल दालचद मक्तेदार दस्तुर खुद.
हिवरखेड.

नोटिशीचें उत्तर.

चिमी औरत मर्द महिमाजी चिकटे—टेल मुकाम कारंजें तालुके बाळापुर हिंतिचा नवरा महिमाजी ... कृष्णाजी पाटिल चिकटे मौजे पिंपरी तालुके आकोट याजकडून कळविण्यांत येतें कीं तूं तारीख ३ माहे एप्रिलचे वऱ्हाड समाचार वर्तमान पत्रांत नोटिस दिलीस तिचें उत्तर येणेंप्रमाणें.

तूं मजवर तुफान घेतलें आहेस कीं मी पुरुषत्वांत नाहीं. परंतु ही गोष्ट अगदीं खोटी आहे. तुला ऋतु प्राप्त झाल्यावर तूं ६ वर्षे माझे घरीं नांदत होतीस व जनरितीप्रमाणें मी तुला वागविलें व मी पुरुष आहे असें तुझे अनुभवास दररोज आणून दिलें व तूंही मजवर खुश होतीस. पुढें आईचे गांवीं गेलीस आणि हल्लीं एकदम अशी खोटी नोटिस दिलीस याजवरून असें दिसते कीं तूं कोणा सोद्याचे नादीं लागुन व्यभिचार मार्गांत शिरली आहेस व माझे संसाराचा नाश करावा असा तुझा इरादा आहे. तर हा वाईट नाद सोडून दे तेणेंकरून तुझी गैरअब्रू व नुकसान होईल.

पहिला नवरा उरावर जिवंत असतां बायकोनें त्याचे खुशीशिवाय गंधर्व विवाह केला तर हा इंग्रजसरकारचे कायद्यांत मोठा गुन्हा सांगितला आहे सबब तूं तसें केलें असतां काय्द्याप्रमाणें तुला सक्त कैदेची शिक्षा होईल. व माझे संसाराचें व मी दुसरें गंधर्व लग्न करीन त्याचें सर्व नुकसान तुला द्यावें लागेल.

तेव्हांरें एथें झाली पंचाईत मार्गें त्यावेळीं व पंच व दरोग यांनीं मला असा आग्रह केला होता कीं मी ३०० रुपये घ्यावें तुजवरील लग्नाचा हक्क सोडून द्यावा. परंतु त्याप्रमाणें मी काडीमात्र कबूल केलें नाहीं. व फारखती बद्दल काडीमात्र बोललों नाहीं असें असतां खोटें तुफान तू घेतीस याजबदल तुजवर खटला केला जाईल.

फारखत देण्यास मीच स्वतां कबूल नाहीं. कारण मला बायको पाहिजे आहे असें असतां माझा भाऊ सोनाजी हा फारकत होऊं देत नाहीं व तुझा अभिलाष करण्यास इछितो असा मजकूर नोटिशींत लिहितेस परंतु तो अजिबाद खोटा आहे. कारण सोनाजी हा माझा वडील भाऊ असून शाहाणा व पोक्त आहे. शिवाय त्यास बायको असून तीन मुलें झाली. आहेत. सबब त्याजवर खोटें तुफान घेशील तर देवाचे घरीं दंड पावशील.

अजून तुला या नोटिशीनें कळवितो कीं तूं कसें ही झालें तरी माझी लग्नाची बायको आहेस म्हणून तुजकडून चूक व आगळीक झाल्यास ममतेनें माफ करण्यास मी मुलत्यार आहे. सबब ही नोटीस पोचल्यापासून १५ दिवसांचे आंत तूं माझे घरीं येऊन बायकोप्रमाणें वागशील तर मी सर्व प्रकारें तुझा सांभाळ करण्यास खुशी आहे. व मी आपले पुरूषत्वाची खात्री तुझ्याशीच करीन. पंचामध्यें अशा गुप्त व नाजुक गोष्टी उघड रितीनें दाखविण्यास तूं लिहितेस परंतु याची तुला व त्यां ले... कबुल केलें असेल तर त्यांना लाज ... कारण ही मोठी बेशरमेची गोष्ट आहे. तु... कळावें तारीख १३ माहे एप्रील सन १८६९.

(सही) महिमाजी वलद बाबुजी पाटील याचे हातची रेघ.

Messrs Bomunjee Ookerjee & Co. undertake to carry in mail cart. persons to the Station house and from the Station house to the Post Office in Cantonments at Akola. Two seats only will be available and each person will have to pay 8 annas for each trip. *i. e.* 8 annas for going and 8 annas for returning.

A person requiring to go to the Station house from Cantonments, after or before the regular Dauk time. *i. e.* after or before the arrival of the Passenger Train will have to pay one rupee for one seat. The Horsekeeper will of course drive. Application for such requisition will have to be made at the Shop of Messr. Bomunjee Ookerjee & Co. at Akola.

जगद्धितेच्छु पाक्षिकपुस्तक.

पुर्वी व्यास आदिकरून जे जे ग्रंथकार झाले व त्यांणीं जे जे ग्रंथ केले ते बहुतकरून संस्कृत भाषेंतच आहेत; तेव्हां त्यांचें कित्येकांस पूर्ण ज्ञान नसल्यामुळें मनमानेल तसें करून लोक फारच अज्ञान दशेस पावले आहेत; तेव्हां व्यासकृत अष्टादशपुराणांत बहुतकरून संपूर्ण विषय आले आहेत, त्यांचें ज्ञान जाहाल्याने सर्व प्रकारें लोकांचे फारच नफे होतील, त्यांपैकीं उदाहरणार्थ लिहितों:—धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष, याशिवाय महाप्रलयापासून आजपर्यंत पुढील हे संपूर्ण इतिहास समजतील. वकल, कौशल्य, शिल्प, ज्योतिष, व जारण, मारण, उच्चाटणादिक सिद्धी वगैरे विषय असून याखेरीज अन्य फारच आहेत ते लिहिल्यानें विस्तार होईल. यास्तव अष्टादश पुराणांचा संग्रह केल्यानें अनुभवास येईल. आरंभीं मच्छपुराणास आरंभ केला आहे.

हें पुस्तक पंधरा दिवसांनीं डेमी ३२ पेजांचें निघेल. आतां आमची इच्छा इतकीच आहे कीं, या कामास आरंभ केल्याप्रमाणें लोकांनीं आपला उदार आश्रय देऊन शेवटास नेण्याची इच्छा धरावी. आणि जे उदार व स्वधर्माभिमानी लोक आहेत ते आपला उदार आश्रय देतील यांत संशय नाहीं. व हें पुस्तक जे लोक घेतील तें त्यांणीं कृपाकरून वाचून ठेवावें. म्हणजे आमचें कर्तृत्व सफल होईल, आणि उत्तेजनाहि येईल.

हें काम मोठें असून नवीनच आहे यास्तव यांतील दोषांची विद्वज्जनांनीं क्षमा करावी.

वर्गणीचे दर.

वर्षास. आगाऊ रु० ८०८ मागाहून १०८८ दोन महिन्याचे आंत. टपाल खर्च १०८ या शिवाय फुटकळ अंकास आठआणे.

रावजी श्रीधर गोंधळेकर.

पाहिजेत.

मराठींत तयार कंपाझिटर.

आमचे वऱ्हाडसमाचार छापखान्याकरितां मराठींत टाइप जुळणारे जुने माहितगार दोन चपल कंपाझिटर पाहिजेत. पगार त्यांचे हुशारीप्रमाणें १५ पासून २० पर्यंत मिळेल. ज्याची येण्याची इच्छा असेल त्यांनीं लवकर अकोल्यास येऊन आम्हास भेटावें किंवा अर्ज पाठवावे.

वऱ्हाडसमाचाराचे मालक.

वऱ्हाडसमाचार वर्तमानपत्र घेण्याचे बंदकरून ज्या लोकांनीं त्याजबदलची बाकी येणें असलेली पाठविली नाहीं त्यांस कळावें कीं, दरमहा दररूपयास अर्ध आणा प्रमाणें व्याज द्यावें लागेल. ता० १० माहे आक्टोबर सन १८६८ इ०.

वऱ्हाडसमाचाराचे
मालक.

वर्गणीदारांस विनंती.

गेल्या वर्षाचे आकटोबर महिन्यांत आम्ही आकोल्यास वऱ्हाडसमाचार पत्र सुरू केलें. त्यास वर्ष होऊन गेलें तर आगाऊ वसूल न दिलेल्या आमच्या प्रिय वर्गणीदारांनीं आपला वसूल या महिन्यांत सत्वर पाठवून आम्हांस मदत करावी. उशीर लावून त्या योगें वारंवार पत्रें लिहविण्याची तसदी त्यांनीं आम्हांस देऊं नये व आपणास घेऊं नये, याकरितां नम्रतेनें आमची त्यांस ही विनंती आहे. व हिला मान्य करणारांचे आम्ही उपकार मानूं.

वऱ्हाडसमाचाराचे
मालक.

आक्ट.

सन १८६८चा ९वा
पेशे व धंदे यांवरील कराविषयीं
किंमत च्यार आणे.

नादारी प्रकरणीं नियम.

हें पुस्तक आमचे छापखान्यांत नुकतेंच छापून तयार झालें आहे. वऱ्हाडांतील न्यायाच्या कोर्टांत हे नियम चालतात. किंमत ०६ सहा आणे व डाक हाशिल एक आणा पडेल. व. स. म्यानेजर.

TO OUR SUBSCRIBERS.

We beg to remind our subscribers that their Subscriptions, for the present year, should be remitted as early as possible, otherwise, we would, however reluctantly, be under the necessity of ceasing to transmit the paper to their addresses. We believe that this reminder will not fail to arouse the sympathies of our Constituents in the country and bring about speedy remittances from defaulting Subscribers.

Proprietors of Berar Samachar

किमतीचे ठराव.	रु.	आ.
वर्षाची अगाऊ देणारास... ...	६	०
साल अखेर	७	०
सहा महिन्याची अगाऊ	३	८
सहामाही अखेर	४	०
फुटकळ एक अंकास	०	५

या शहरा बाहेरील लोकांस वर्षाचे ५२ आठवड्यांबद्दल टपाल खर्च अगाऊ पडेल तो ३ रु. ४ आणे व सालअखेर ३ रु० ८ आणे.

☞ आगाऊ पैसा देण्याची मुदत पत्र घेण्याचे सुरू तारखेपासून २ महिनेपर्यंत समजावी. व जुने वर्गणीदारांसही त्यांचा मागील हिशेब सरून नवें साल चालू होईल तेथून २ महिन्यांची मुदत समजावी.

नोटिसा वगैरे छापण्याचे दर.

१० ओळी पर्यंत... ... ... १ रुपया
१० ... फिर प्रत्येक ओळीस ०।०६
एकच ... आणि वारंवार छापणें झाल्यास ... त, इत्यादि ... आण्याप्रमाणें ... गावरून पाहातां नव ...
दर ओळ ...
पडेल.

हें ...
छापखा...

वऱ्हाडसमाचार.

THE VARAD SAMACHAR OR NEWS OF BERAR.

VOL. IV AKOLA:—SATURDAY EVENING, APRIL 24, 1869 NO. 16

पुस्तक ४ अकोला, शनिवार सायंकाळ तारीख २४ माहे एप्रील सन १८६९ इ० अंक १६

वऱ्हाडांतील गाडया.

देशांतील गाडया, रस्ते, डोकांचे रिवाज वगैरे पाहिले म्हणजे देशाची सामान्यतें करून स्थिति समजते. त्या मानानें आमच्या प्रांतांतील गाडया म्हणजे ज्यांस खाचरें म्हणतात तीं नवख्या कोणी मनुष्यानें पाहिलीं म्हणजे त्यास फारच वाईट वाटतें. आधीं त्यांच आकार उंटासारखा किंवा वाकडा तिकडा आणि उंच सखल जसें काय खरेंच कोकणांतील भातखाचर यापमाणें असतो. आणि या प्रांतांत तर बहुधा शेकडा पाउणशे गाडया याच प्रतीच्या आहेत. तेव्हां त्यांपासून लोकांस सुख कसें होईल या विषयीं कल्पना मनांत येते. परंतु वऱ्हाडांतील कित्येक गोष्टींवरून व लोकांच्या वर्तनावरून पाहिलें तर असें दिसतेंकीं सुख व सोय याग्गोष्टींची त्यांच्यामध्यें विशेष कल्पनाच नाहीं. मागून चालत आलें तें पुढें चालवावयाचें. त्यावरून, व मोगलाई राज्याचे संबंधावरून या देशाची सुधारणेच्या कामीं केवळ निकृष्ट दशा दिसन येते. तथापि आलीकडे इंग्लिश [illegible] गल्यापासून कित्येक गोष्टींत बराच फरक पडत चालला आहे त्यावरून उमेद आहे कीं सर्व प्रकारच्या कामांत वऱ्हाडप्रांत आपलें पूर्वील औदासिन्य सोडून देऊन सुधारणेकडे वळेल.

सदरीं सांगितल्या प्रकारच्या गाडयांचें दारिद्य व कुरूपता नष्ट व्हावी म्हणून आमच्या अकोल्यास प्रयत्न चालले आहेत हें पाहून संतोष वाटतो. तें वर्तमान असें—

खाचर वगैरे प्रतीच्या गाडया ओंगळ असतात यांत मनुष्यास बसावयास चांगलीसोय नसते व माल भरावयाच्याही सोयीस त्या चांगल्याशा नसतात, शिवाय त्यांच्या चाकांच्या धावा फार अरुंद असल्यामुळें त्यांपासून सडकांची फार खराबी होते इत्यादि गोष्टी मनांत आणून एथील असिस्टंट कमिशनर दस्तुर बहिमनजी जामासजी साहेब यांनीं डिपुटि कमिशनर साहेबांकडे शिफारस केली कीं खानदेशी व मुंबईच्या गाडया पाहून दोहोंची तोड साधून इकडे तशा प्रतीच्या नव्या गाडया होतील असें करण्याचे कामीं खटपट झाली पाहिजे व तशा गाडया करण्यास लोकांस उत्तेजन येण्यासाठीं सरकारांतून मासला दाखविला पाहिजे किंवा कांहीं गाडया कांहीं दिवस तयार करून लोकांस विकत दिल्या पाहिजेत. ही गोष्ट डिपुटि कमिशनर साहेबांस चांगली वाटून त्यांनीं त्याबद्दल कमिशनर साहेबांस लिहिलें. त्यांस ही योजना अगदीं मान्य होऊन ही उपस्थित केल्याबद्दल त्यांनीं दस्तुर बहिमनजी साहेब यांची तारिफ केली. व या नव्या प्रकारच्या गाडया तयार करविण्याचे, विशेषतः त्यांचा देशांत पुष्कळ प्रसार होण्याचे कामीं तसदी घेण्याविषयीं यांनींच लक्ष पुरवावें अशी आपली इच्छा प्रदर्शित केली व या गाडया तयार करण्याकरितां पैसाही अडव्हान्स दिला आहे. व त्यावरून दस्तुर बहिमनजी साहेब यांनीं गाडयांचा कारखाना सुरू केला आहे; व कांहीं गाडया तयारही झाल्या आहेत असें ऐकतों. व त्यांच्या किंमती ९० पासून ६० पर्यंत आहेत. अकोल्यांतील व बाहेर गांवचे लोकांस आम्ही शिफारस करितों कीं ज्यांस अनुकूल असेल त्यांनीं अशा गाडया अवश्य बाळगाव्या. या मनुष्यास बसावयाच्या व माल नेण्याच्या कामीं चांगल्या उपयोगी असून मजबूद व शोभिवंत आहेत असें म्हणतात.

दुसरें असें समजतें कीं लहान चाकांच्या खाचरी गाडयांच्या योगानें सडका खराब होतात म्हणून त्यांपासून कांहीं वार्षिक कर घेतला जाणार आहे व तो कर या नव्या प्रकारच्या गाडयांस देणें पडणार नाहीं. यावरून जुन्या चालीच्या वाईट गाडयांचा र्‍हास व्हावा व नव्यांची वृद्धी व्हावी हा सरकारचा हेतु स्पष्ट दिसून येतो व तो स्तुत्य आहे यांत संशय नाहीं.

ही मूळकल्पना काढिल्याबद्दल कमिशनर साहेबांनीं दस्तुर बहिमनजी जामासजी असिस्टंट कमिशनर यांची तारीफ केली ती आम्हांस अगदीं बरोबर वाटते. व हे गृहस्थ सडका, दुकानें, बाजार, कापसाचा तग, लायब्ररी, व्यापार वगैरे बहुत गोष्टी देशाच्या सुखास, सोयीस, व सुधारणेस अवश्य आहेत त्या वाढविण्याचे कामीं मनापासून झटत असतात असें अनेक वेळां आम्हीं पाहिलें आहे. व त्यावरून आम्हांस वाटतें कीं आमच्या एथें जीं कांहीं चांगलीं कृत्यें झालीं आहेत व होतहेत. त्या बहुतेकांचे पुढारी व यशाचे वाटेकरी हेच सद्गृहस्थ आहेत.

वऱ्हाडांतील वकील व न्यायाधीश.

वकील हे सरकार व रयत यांचे मध्यस्थ आहेत. व ते चांगले असले तर खरा न्याय म्हणून जो आहे त्यास सहाय होतें. आतां हें जितक्या अंशानें खरें आहे तितक्याच अंशानें वकील चांगले असून न्यायाधीश चांगले नसले तर न्यायास सहाय कांहीं न होतां न्याय रुसून देशांतरास जातो हें खरें आहे. आणि यापमाणें दोहोंचा जेथें चांगला मेळ असतो तेथें न्यायव्यवहाराचीं कामें सुयंत्र रितीनें चालतात व प्रजेच्या हकाचें संरक्षण होऊन ती सुखी व समाधानी असते. [illegible]

[illegible] वऱ्हाडांतील जज्जाची पुण्याचें मुनसफ सून अजीबंद होण कीतों कीं बेस्ट कायद्यांत आलेला लाख्यांतील वगैरे ठिकाण न्याय मनसुबी चाल

त नाहीं, तरी हें अंतर एथेंच मोठेंसें दोषावह आहे असें नाहीं. कारण तिकडे देखील असाच बोभाटा आहे कीं जिल्ह्यांतून व तालुकाकोर्टांतून इलाख्याच्या हुजुर ठिकाणाप्रमाणें इनसाफ होत नाहींत. व ते तसे होणारही नाहीं [illegible] जे. कारण हायकोर्ट[illegible] ता, विद्या, अनुभव, का[illegible] च्या कोर्टांतील वकील, [illegible] वगैरेची योग्यता व ज्ञान [illegible] ल जडज व वकील [illegible] हीं साम्यता कधींच [illegible] व त्यामुळें तसा फरक [illegible].

आतां आमच्या वऱ्हाडांत [illegible] आम्हांस इतर ठिकाणच्या हायकोर्टाप्रमाणें राहो पण जिल्ह्यांतल्या प्रमाणें तरी न्याय इनसाफ मिळाला पाहिजे व [illegible] ची आमच्या एथील हीं न्यायाधिशांची व वकिलांची स्थिति असली पाहिजे. आज पंधरा सतरा वर्षें हा वऱ्हाड प्रांत इंग्लिश राज्याच्या धोरणानें वर्तला जात आहे व त्यावरून त्यास आपले न्यायाधिश कसे असावेत व [illegible]ल कसे असावेत हें कळू लागत चाललें आहे असें आम्हीं म्हणू शकतों. व जर असें आहे तर सरकारानें आतां आमच्या इकडील न्यायखात्याविषयीं आरंभीच्या पेक्षां कांहीं अधिक चांगली तजवीज करणें जरूर आहे असें आम्हांस वाटतें. हैदराबादचे रेसिडेन्ती कोर्ट ज्यांत समळचा साडेंत आठ अपिलांचे फैसल होतात, व सहा सहा महिने ज्यांत रयतेची दाद लागत नाहीं असल्या मासल्याचें हाय कोर्ट आमचे वऱ्हाडास आतां यापुढें नको आहे. [illegible] चांगलें मुंबई, कलकत्ता यांच्या [illegible] पाहिजे. कमिशनर आमचे वऱ्हाडास प्रस्तुत आहेत [illegible] ग्य आहेत व त्यांत मे० [illegible] साहेब [illegible] र सिविल सार्वेस असून [illegible] य मनसुबी करणारे आहेत. [illegible] माणें मेजर नेभार्ड साहेब [illegible] आहे. म्हणून कमिशनरा विषयीं कोणाचें गाऱ्हाणें नाहीं. आतां डिपुटि कमिशनर व असिस्टंट कमिशनर यांविषयीं लोकांचें काय काय म्हणणें आहे हें सर्व प्रसिद्धीस येत नाहीं तरी एवढें खरें कीं न्यायाधीश सिविलियन असावेत व त्यांनीं पक्षकारांच्या किंवा वकिलांच्या सर्व तकरारी शांतपणें ऐकून घेत जाव्या व त्या सर्वांचें सशास्त्र खंडण किंवा मंडण करित जावें अशी लोकांस फार हौस आहे. व मुलकी, माजिस्त्रेटी, आणि दिवाणी अशीं तिन्हीं कामें एकाच अधिकाऱ्याकडे नसावीत असें लोकांस वाटतें व हें त्यांचें वाटणें किंवा हौस अमार्गाची आहे असें सहता नाहीं म्हणून सरकारानें याकामीं मन घालून योग्य व्यवस्था करावी असें रयतेचें मागणें आहे.

हें न्यायाधीशाविषयीं झालें. असेंच वकिलांविषयीं आहे. पाच सात वर्षांमागें जुनबी परीक्षा घेऊन वकील नेमिलें त्या [illegible] कायद्याअनुरूप ज्ञान [illegible] वाल्या मर्यादेत होतें [illegible] त्यापेक्षां हल्लीच्या [illegible] अधिक पाहिजे. [illegible] वकिलांचे [illegible] कायद्याच्या ग्रंथांवर निरंतर त्या [illegible] आहे तें व त्यांस दृढानुभव होत चालला [illegible] ते असे कांहीं वकील चांगले आहेत व न्यायास सहाय त्यांपैकीं कांहीं लोक चांगलें करितात असें दृष्टोत्पत्तीस येतें.

तथापि तेवढ्यानें तुलना होत नाहीं नवीन शिकलेले व इंग्लिश भाषा जाणणारे तरुण विद्यार्थ्यांपैकीं कांहीं वकील आमच्या वऱ्हाडास झाले पाहिजेत. कारण कायद्यांचा व त्यांजवरील कल्पनांचा फार मोठा संग्रह इंग्लिश भाषेंत आहे. सबब वकिलांस इंग्लिश भाषेचा व तींतील कायद्यांच्या ग्रंथांचा अभ्यास फारच अवश्यक आहे. व तो जुन्या वकिलांत आहे असें दिसत नाहीं सबब त्यांचे भरतीस [illegible] तरीपर कांहीं असली पाहिजे.

मुंबई इलाख्यांत दरसाल वर्षास वकिली करितां उमेदवारांच्या परीक्षा घेतात तशा इकडे घेत जातील तर बरें होईल. वऱ्हाडांत वकील पुष्कळ आहेत व मुलुख लहान आहे म्हणून वर्षास नवीन वकील आणखी पाहिजेतच असें कोणाचें म्हणणें असेल तर दर दोन वर्षांनीं परीक्षा घेत जावी. व या वऱ्हाडांतली सहा जिल्हे [illegible] म्हणण्यासारखाही हा मुलुख नाहीं. तसेंच वकीलही फार म्हणण्यासारखे नाहींत. कोठे एकाद्या जागींच मोहोळावर माशा असतात तसे जमलेले आहेत बाकी कित्येक तालुक्याचे ठिकाणीं पाहिलें असे कीं तेथें एकच वकील आहे. आणि तो वादीनें ठरवून ठेविला तर प्रतिवादीस वकील मिळत नाहीं. सबब अधिक वकील झाल्यानें या अडचणी दूर होतील. व वकील लोकाची संख्या अधिक झाल्यानें रयतेचा कांहीं अनुपयोग नाहीं. चांगले व निवडक असेच वकील पुढें होतील व कोणी सामान्य असतील तर ते दुसरे धंद्यास लागतील. तर तें कांहीं वाईट नाहीं. एथें परीक्षा देऊन वकिलीच्या सनदा मिळविलेले दोन तीन गृहस्थ हुशार असूनही ते वकिली करित नाहींत व त्यांनीं सरकारी आफिसांतून चाकऱ्या पतकारिल्या आहेत, इत्यादि कारणावरून पाहातां नवीन

वकील नेमिले गेल्यांत कांहीं तोटा नाहीं व सरकारानें अवश्य नेमावे अशी आमची शिफारस आहे.

आतांच आम्हीं असें ऐकिलें कीं उमरावतीस मुंबईहून रा० सदाशिव नारायण या नावाचे एक ग्रहस्थ आले आहेत. त्यांस इंग्लिश येत असून सालिसिटरचे हाताखालीं त्यानीं कित्येक वर्षें काम केलेलें आहे. व उमरावतीचे कमिशनर साहेबांनीं रेसिडेंट साहेबांचे हुकुमावरून सर्व वऱ्हाडांतील कोर्टांत त्यांस वकिलीचें काम करण्यांस सनद दिली आहे.

ही गोष्ट आमच्या वऱ्हाडास अगदी नवी आहे. व आम्हीं सदरील अभिप्राय लिहिला त्यास मिळून आहे सबब दुसऱ्या ठिकाणचे आणखीं कोणी हुशार वकील अशी परमाणगी घेऊन इकडे येतील तर तूर्त हंगाम आहे.

AKOLA HIGH SCHOOL.

Distribution of Prizes.

A Meeting was held in the High School on Tuesday the 20th instant for the distribution of prizes to the more deserving pupils at the close of the terminal Examination. Among those present we noticed A. C. Lyall, Esquire, Commissioner West Berar; C. Hordern, Esquire, Deputy Commissioner, Akola District; J. H. Burns, Esqr, Inam Commissioner; W. Laidlow, Esquire, Local Fund Engineer; Mrs. Laidlaw; Mrs. Scorgie; Rev. J. Aitken, Educational Inspector, Berar. R. Gore, Esquire; Mr. Vishnu Sudashive, Clerk of the Court; Mr. Shriram Bhikaji, B. A., Deputy Educational Inspector, Akola District, Mr. Pandurang, Damodher Curator Government Book Depôt; Editor Berar Samachar; &c. &c.

On the Commissioner taking the Chair, Mr. Scorgie explained, that the prize had been awarded for good conduct and general proficiency and not for distinction in any one subject; and that the results had been obtained by compounding the marks in the monthly Registers of attendance throughout the term with the results of the terminal competitive Examination which had just closed.

The Commissioner with a few graceful and kind remarks handed the prizes, consisting of books and maps to the successful pupils, who received those with much delight and thankfully acknowledged them.

The School Prize was awarded to Wasudew Sadashive, one of the pupils who passed the late matriculation Examination and who is now studying in the Deccan College Poona; and who had, with the exception of a few months at Poona and Oomerawuttee, been a pupil in the School since it was opened in 1862. He is the younger brother of Mr. Vishnu Sadashive. The other prize-men were as follows.

1st Class.—1st Bapuji Yadew; 2nd Krishnaji Anant; 3rd Wamun Pandurang, 4th Abaji Narayen, 5th Sanskrit, Gopal Shrekrishna.

2nd Class.—1st Govind Luxamon, 2nd Narayen Luxamon, 3rd Kashinath Yadew; 4th Krishnaji Mulhar, 5th Wamon Wassudew.

3rd Class.—1st Sudashew Keshew, 2nd Tookaram Ramchunder 3rd Pudmaker Damodhar, 4th Shridher Mahadew, 5th Wamon Pandurang.

4th Class.—1st Mahadeo Narayen, 2nd Kashinath Amrit, 3rd Ramchunder Bulwant, 4th Pandurang Sukharam, 5th Bhugwant Govind, 6th Jaykrishna Tookaram.

5th Class.—1st Govind Sonaji, 2nd Abaji Daji, 3rd Ramchunder Wassudew, 4th Rajaram Wassudew, 5th Jugunnath Rughunath, 6th Raghunath Ekanath.

6th Class.—1st Bulwant Vishnu, 2nd Krishna Mad'ave, 3rd Ramchunder Hunumunt, 4th Yeshwant Balaji, 5th Sina Chinee.

In a neat Marathi speech, Mr. Vishnu Sadashive, pointed out some of the advantages of knowledge and the benefits arising from its possession, and urged the pupils to go on acquring it by every means in their power.

The Rev. J. Aitken then made a few remarks on the way the pupils should spend their holiday, not to lie and sleep in the sunshine but to be active even in their play.

The commissioner then assured the boys that he was glad to see them, and to hear that they had worked hard during the term for which they now had been rewarded by the prizes they had received. He however observed that he would have been better pleased to have seen none but Berar boys present, but he felt confident that would improve in time. He remarked that he had no doubt they were all following out their studies with the view of preparing themselves for and obtaining highly paid situations, against which he would not say a single word as it was both laudable and commendable to do so, and government was willing to do its part. But he would at the same time remark that this was not the proper way to view the subject of Education, which ought to be valued for its own sake. It had for higher and nobler aims and until such time as the taste for Education was encouraged and cultivated for its own sake, apart from its mere market value it was not properly esteemed. Education gave us juster and truer views of men and things, so that, while it fitted us to be good and faithful subjects of the state, it also advanced our own comfort and happiness.

On the Conclusion of the meeting *Pan Supari* was distributed. On Monday Evening, through the kindness of Messrs Gore and Ash, the pupils were entertained with sweetmeat and the sight of very fine Magic Lantern.

At the request of the Secretary of State, the Government of India has intimated to the local Governments that all news of importance should in future be communicated by telegraph to the Home Government.

The Government of India, in the Financial Department have ruled that Rs. 200 per mensem shall be the minimum acting allowance of an uncovenanted servant who has no substantive appointment, but who may be appointed to officiate as an Extra Assistant Commissioner; and further that a minimum pay of Rs. 200 a month, with retrospective effect from 1st July 1868, shall be allowed to officiating Assistant District Superintendents of Police in the Central Provinces, under similar circumstances.

It is said that the Viceroy has been impressed with the conviction that the system of railway management in this country is not such as to secure all the public advantage and convenience which might be easily attained, and that a somewhat more peremptory intervention on the part of Government is on more than one point urgently called. So says the "Pioneer" at all events.

"There is no truth whatever," says the "Pioneer," "in the rumour that Mr. C. Saunders, the Resident at Hyderabad, has incurred the displeasure of the Government for not having given earlier intimation of the late Nizam's illness. No sooner did the first tidings reach the Resident than he at once communicated with Government. Mr. Saunders has been cordially supported in all his proceedings, and his efforts to secure a strong administration during the minority have been thoroughly acknowledged by Government."

The "Mofussilite" draws attention to the fact that some native newspapers are giving currency to rumours anything but consistent with the preservation of peace and good order at Hyderabad (Deccan.) It is said, among other things, that Sir Salar Jung has been imprisoned, that guns have been planted at all the principal gates of the city, and that Mr. Saunders, the Resident, has been warned not to enter it. We can hardly agree with our contemporary in thinking "there may be some foundation in the rumours."

According to "Indian Public Opinion" the efforts of the Agent of Rajpootana to discover and collect valuable Sanscrit works have been successful. The Pundit whom he deputed on this dut- [illegible] as found one hundred an[illegible] खामगाव प्र. books in the library of तुमचें दुकान [illegible] of Joudhpoor. Am[illegible]ीपासून गेले चैत्र महि. treasure much is हल्लीं तुमचें दुकान येथें नसून History of Ancien[illegible] about three hund[illegible]

The list of the books in the Rajah's library has, it is said, been sent to Europe.

We learn from a correspondent at Peshawur, who wrote on the 8th inst., that the daughter of the late Wazeer Nizamooddoula, who is to be married to the Cabul Ameer, left Peshawur for Cabul on the 3rd with her mother and all the members of the family. The Ameer's agent, Alleejah Shah Murdan Khan, went with the kaffilah and was to accompany it as far as Jellalabad, and then to return to Peshawur so as to be there when the Ameer reached the place. The kaffilah consisted of fifty-four camels, laden with the property of the widow of the late Wazeer, which is estimated to be worth three lakhs of rupees. Sirdars Mahomed Ameer Khan and Mahomed Abbas Khan, who opposed the betrothal, have not gone to Cabul and were told by the Commissioner, Major Coxe, not to interfere, especially as the bride had consented to be connected with the Ameer.

Local

वऱ्हाड.

उमरावती येथें तारीख १८ रोजीं जरीमरीच्या [illegible]तें ४६ मनुष्यें पछाडलीं पैकीं ६ इसम मात्र यमसदनास गेले अजाराच्या मानानें मृत्यूचें मान पाहिलें असतां शेकडा १०।११ आहे व तेथील डाक्तर हे फार मेहेनत घेतात असें कळतें.

अकोला.

मि० हार्डन साहेब आफिशियेटींग डिपुटि कमिशनर गेल्या गुरुवारीं रजेवर गेले. व क्या० मकंजी साहेब येऊन त्यांचें काम पाहूं लागले.

क्या० वोडहौस साहेब आफिशियेटींग डायरेक्टर या आठवड्यांत इलिचपुर जिल्ह्यांत जाऊन आले.

विद्या खात्याचा वार्षिक रिपोर्ट डायरेक्टर साहेबां कडून तयार व्हावयाचा त्यास मदतीकरितां त्यांनीं साही जिल्ह्याचे डिपुटि इजुकेशनल इन्स्पेकटर यांस बोलाविलें आहे. व पुढील आठवड्यांत ते एथें येतील.

नवीन डिपुटि अकौंटंट जनरल गेल्या आठवड्यांत एथील डिपुटि कमिशनर आफिसांतील हिशेब वगैरे पाहाण्यास आले होते पण त्यांचें कांहीं समाधान न होतां ते नाखुष झाले असें ऐकण्यांत आलें. क्याश वगैरेचें रोजचें लिहिणें जें ज्या दिवशींचे त्या दिवशीं झाल्यावाचून आफिसरानीं उठूं नये अशीं सर्कुलरें आहेत तेंही लिहिणें आठपंधरा दिवसांचें तुमलें होतें असें म्हणतात. व हेड अकौंटंट वगैरेस जमा डावी कडे कां लिहितात, खर्च उजवीकडे कां लिहितात? असे वगैरे त्यांनीं प्रश्न घातले होते परंतु त्यांची कोणी कांहीं समर्पक उत्तरें दिलीं असें ऐकण्यांत आलें नाहीं. मिळून एकंदर अकौंट आफिसाचा बोजवारा झाला असें म्हणतात येथें नसून [illegible]रंतु हें खरें नसेल अशी आम्ही क[illegible] [illegible]रितों. कारण आमचे हुशार [illegible]

पल अकौंटंट मि० जोन्स हे असे होऊं देतीलसें वाटत नाहीं. बिलें, अबस्ट्राक्ट वगैरेच्या कामांत त्यांजकडून कांहीं दिरंगाई होते असा बोभाटा आम्हांकडे एक दोन वेळां आल्यावरून गेल्या महिन्यांत तसें न झाल्यास चांगलें अशा अर्थाची आम्ही थोडीशी सूचना इंग्लिशमध्यें त्यांस दिली होती. पण तेवढ्यावरूनच ते किती गरम झाले! व पुष्कळ पूसतपास करून वगैरे त्यांनीं केवळ आभाळ गडगडवून सोडिलें होतें, पाऊस मात्र पडला नाहीं. अस्तु असें असतां त्यांच्या ऑफिसावर मंदासारखा दोष येतो तर तो आम्हांस खरा कसा वाटावा? असो. सरकारी कागदोपत्रीं डि० अकौंटंट जनरल यांजकडून याविषयीं वास्तविक आहवाल काय लिहिला जातो तो पाहून आवश्यक दिसल्यास आम्हीं पुन्हां लिहूं.

अडगावकर देशपांड्यांचे चिरंजीव रा० अमृतराव गोपाळ यांस नुकतीच डिपुटि कमिशनरचे आफिसांत ३० रुपयांची जागा दिली होती पण आतां असें कळतें कीं त्यांनीं राजिनामा दिला. त्यांची मातुश्री अत्यावस्थ अजारी असल्याचें पत्र आल्यावरून त्यांनीं रजा मागितली परंतु दयालु अधिकाऱ्यांनीं दिली नाहीं मग निरुपायास्तव ते राजिनामा देऊन गेले. तथापि त्यांची व मातुश्रीची भेट न होतां ती मरण पावली असें कळतें.

उन्हाळा दिवसानुदिवस ज्यास्त होऊंलागला आहे. उष्णमापकांत पारा १०५ अंश असतो. अजून दीड महिना जावयाचा आहे तेव्हां आणखी किती दाह होईल तो होवो. नदीच्या पाण्याचें सुख सालमजकुरीं चांगलें आहे ही अधिकाऱ्यांची कृपा होय. व कांहीं रोगराई नाही ही ईश्वरीकृपा होय.

इमामजयंतीचा उत्साह पुरा झाला. बहुत ठिकाणच्या विरुद्ध अकोल्यास अशी वहिवाट पाहिली कीं मोहरमच्या ११ वे तारखेस एथें ताबुद थंडे होतात. काल सायंकाळीं ताबुद उठवून रस्त्यावर मिरवणुकीस आणिले ते आज दोन प्रहरपर्यंत थंडे होत होते व वर्षास असेंच होत असतें.

मि० डेविस साहेब असिस्टंट कमिशनर रजेवरून परत येऊन पुन्हां भडोचेकडेस गेले.

मे० दस्तुर बहिमनजी जामासजी साहेब असिस्टंट कमिशनर खामगावाकडे गेले होते ते आजच परत आले.

मि० ऐश्चाट साहेब यांस तिसरे प्रतीचे एकझिक्युटिव इंजिनियर केलें.

डा० पोर्टर साहेब यांस एक महिन्याची रजा मिळाली.

वर्तमानसार.

सर रिचर्ड टेंपल साहेब हे एकविसावे तारखेस नागपुरास येणार होते असें कळतें.

हिंदुस्थान सरकारानें सेक्रेटरी आफ स्टेट यांचे विनंतीवरून लोकल गवरमेंट यांस असें कळविलें आहे कीं यापुढें सर्व महत्वाचें काम तारायंत्रद्वारें होम गवरमेंट यांस कळवावें.

अमेरिका खंडांत वाशिंगटन येथें सन १८७६ चे जुलई महिन्याचे चवथे तारखेस पारिस प्रदर्शनासारखे येक मोठें प्रदर्शन होणार आहे.

नागपुरप्रांतास एजुकेशनल इन्स्पेक्टरचे जाग्यावर चोवीसावे पलटणीतील एच, बी, जेकब यांस नेमणार असें कळतें.

या सालची हरिद्वार येथील यात्रा रोगराई न होतां निर्विघ्नपणें तडीस गेली. बारा आणि तेरा तारखेस सुमारें दोन लक्ष पर्यंत यात्रा जमली होती. अकरावे तारखेस गवरनर जनरल साहेब यांची स्वारी घांटावर दोन तासपर्यंत मौज पाहण्यास गेली होती.

मुंबई येथें तारायंत्र द्वारें असें कळतें कीं स्टेट सेक्रेटरी यांजकडून बडोदा रेलवेचें स्टेशन कुलाबा येथें पहिल्या बेताप्रमाणेंच असावें असें ठरविलें.

पेशावर येथील बातमीदाराकडून मुंबई ग्याझेटास असें कळतें कीं मयत वजीर निजाम उदवला यांची मुलगी काबुलचे अमीर शेर अल्लीखान यांचे बरोबर लग्न लावणार व ती आपल्या मातुश्री व सर्व कुटुंबांतील माणसांसुद्धां तारीख ३ रोजीं काबुलास जाण्याकरितां निघाली व तिच्या बरोबर ५४ उंट मालमत्ते निशी भरलेले आहेत. त्याचा आकार सुमारें तीन लाख रुपये होईल.

पुण्यांतील पार्शी लोकांनीं हिंदुस्थानचे नवीन गवरनर जनरल लार्ड मेयो यांस व मुंबईंतील कमांडर ईन चीफ यांस मानपत्र देण्याकरितां खान बहादूर दस्तूर नसरवानजी जामासजी यांचे येथें येक सभा भरविली होती व तिजमध्यें दोन्ही मानपत्रें तयार केलेलीं वाचलीं व तीं त्यांस प्रविष्ट करण्याचा ठराव झाला. लार्ड मेयो साहेब हिंदुस्थानास गवरनर जनरल होऊन आले व ते पुण्यास आले होते म्हणून त्यांस तेव्हांच मानपत्र देण्याची तजवीज केली होती परंतु ते त्या वेळेस आपले अधिकारारूढ झाले नव्हते म्हणून बेत रहित केला होता व तशा सबबीमुळें लार्ड नेपियर साहेब या येकट्यांसच मानपत्र देणें प्रशस्त दिसलें नाहीं म्हणून तेंही दिलें गेलें नाहीं. नेपियर साहेब यांस मानपत्र देण्याचें कारण त्यांनि अबिसीनीया देशांतील लढाईंत जय मिळविला. हल्लीं नेपियर साहेब पुण्यास आले आहेत सबब त्यांजकडे समक्ष मानपत्र गुजरविण्याचा व त्यांनीं स्वीकारल्यास लार्ड मेयो साहेब यांचेंही मानपत्र त्यांचेजवळ देण्याचा, नाहींपेक्षां ते सिमल्यास परभारें पाठविण्याचा बेत झाला आहे.

मि० डोसाभाई फ्रामजी यांस मुंबईस नवीन इनकम ट्याक्सचे कलेक्टर नेमिले या कामाविषयीं त्यांनीं सरकारास चांगलें समाधान दिलें आहे. म्हणून ही तिसरे खेपेनें पुन्हा यांची नेमणूक सरकारानें केली आहे.

पुण्यास मि० ई० टी० रिचर्डसन यांस सिटी माजिस्ट्रेट नेमिलें.

सिलोन म्हणजे लंकाप्रांताकडे काफीचे पिकाचा हंगाम उत्तम प्रकारचा आला आहे. हवा जशी पाहिजे तशी आहे.

मि० रेमंड वेस्ट साहेब सिंध प्रांताचे अकटिंग जुडिशल कमिशनर हे रजेवर इतक्यांत जाणार होते परंतु सरकारानें त्यांस कळविलें कीं मि० मेलविल साहेब रजेवरून परत येईतपर्यंत आपण जाऊनये. आणखी असें ऐकीतों कीं वेस्ट साहेबास मुंबई चे हाय कोर्टातील जज्जाची जागा मिळणार.

पुण्याचें मुनसफ कोर्ट जून महिन्यापासून अजीबंद होणार.

मि० व्हाइट साहेब जज्ज २० वे तारखेस पुण्यास जाऊन दाखल झाले. व लापेंट साहेब महाबळेश्वरास गेले.

मुंबई इलाख्यांत तिसरे रिविन्यु कमिशनरची जागा जून महिन्यापासून होणार आहे.

सातारचे असिस्टंट जज्ज मि० सत्येंद्र नाथ टागोरे यांस खानदेशांत नेमिलें.

डाक्टर लिविंगस्टन साहेब आफ्रिका खंडांत शोधार्थ फिरत आहेत या उद्योगी ग्रहस्थाच्या मरणाची वाईट वार्ता मागें प्रसिद्ध झाली होती परंतु ती खोटी ठरली हें फार चांगलें झालें हे गृहस्थ आतां तिकडून सुयेज संयोगी भूमीच्या वाटेनें विलायतेस जाणार आहेत.

सरकारानें नवीन दोन कोटि रुपये कर्ज मागण्याचा ठराव केला आहे. त्याबद्दल आम्हीं अमुक कर्ज देतों, असें म्हणून लोकांचे पुष्कळ अर्ज आले आहेत. मुंबईच्या चार्टर्ड मर्चंटैल ब्यांकेनें ३५ लक्ष रुपये व न्याशनल ब्यांकेनें ३० लक्ष रुपये कर्ज देतों म्हणून अर्ज पाठविले आहेत. कायदा व्यवहाराचा महिमा आहे! सामान्य लोकांस कर्जाऊ रकम पाहिजे असली तर सावकाराचीं घरें पुजतां पुजतां जोडे फाडावे लागतात तरी मिळण्याची पंचाईत आणि इंग्रज सरकारास कर्ज पाहिजे तर ते जाहिरनामे लावितात व सावकार लोक आमचें कर्ज घ्या आमचें कर्ज घ्या म्हणून अर्ज करून करून त्यांचे पाठीस लागतात. व सरकार मग आपले खुशीस येईल त्याचें कर्ज घेतात. हा राजाच्या पतीचा व उत्तम व्यवहाराचा परिणाम होय. मागें पेशव्यांस किंवा मोगलास पैसा लागे तर ते रयतेस लुटुन वगैरे घेत असत. त्यामुळें लोक आपला पैसा भुयारांत किंवा जमिनीआड टाकीत आणि तेंच ग मन्मंतर आतां फिरलें तर सरकारच्या पुढें पैसा ठेवून घेऊन जा म्हणून पाठीस लागताहेत !!

असें वर्तमान आहे कीं इंग्लिश सरकारचा रेसिडेंट काबुल येथें न राहतां हिरातास राहणार. व मेजर पालक पेशावरचें कमिशनर यांस ती जागा मिळणार.

Advertisements.
जाहिरखबरा.

नोटिस—भगवान वलद सनाजी माळी शेगावकर दुकान शेगाव तालुके बाळापुर जिल्हा अकोला यास हुलासराय भवानीदास दुकान शेगाव याजकडून नोटिस देण्यांत येतें कीं गणू इच्छाराम या दुकानाबद्दलचें देणें घेणेंबद्दल खातें तुमचे नावें आमचे येथें शराफीबद्दल असून तुम्हाकडेस आमची बाकी रुपये ९००० शिवाय नफ्याबद्दल हिशोबाअन्वये लगाई पासून सन १२७७ फसलीपर्यंत या प्रमाणें तुम्हाकडून घेणें आहे तर तुम्हीं सरदहू बद्दल आजपासून एक महिन्याचे आंत आमची सर्व सफाई करून दावी न केल्यास तुम्हावर दिवाणीत फियांद करून या नोटिसीचे खर्चा सुद्धा तुम्हाकडून पैसा भरून घेतला जाईल ही नोटिस लिहुन दिली सही तारिख २३ माहे एप्रिल सन १८६९ इसवी.

(सही) हुलासराय भावानी दास

नोटिस—बेपारी राघोसी करमसी दुकान मुंबई ठिकाणा भेंडीबाजार यास खालीं सही करणार या नोटिशीनें असें कळवितों कीं, खामगाव प्रांत वऱ्हाड जिल्हा अकोलें येथें तुमचें दुकान संवत १९२५ चें दिपावाळीपासून गेले चैत्र महिन्यापर्यंत होते आणि हल्लीं तुमचें दुकान येथें नसून आमचे येथें तुमचे खात्याचा हिशेब तपासतां तुमचें देणें आजपावेतों रुपये २०१॥।—निघतात ते तुमचा गुमास्ता घरसी याजला खामगाव मुक्कामी देत असतां घतले नाहीं व तो येथून निघून गेला याचें कारण अम्हास काहींच समजूं शकत नाहीं सबब हल्लीं तुम्हांस कळवितों कीं जर तुमचे खात्याचे हिशेबांत काहीं तक्रार असेल तर तुम्ही अगर तुमचा मुखत्यार गुमस्ता आजपासून १५ रोजांचे आंत खामगावीं पाठवून हिशेबाची सफाइ पंच मार्फत करून वाजवी घेणें निघेल तें घ्यावें आणि आम्हास चुकती पावती द्यावी असें कर्ण्याची तुमची मर्जी नसेल तर आमचे हिशेबानें सदरील रुपये २०१॥।— तुमचे आम्हास देणें निघतात ते तुम्हास देण्याकरितां जयकिसनदास हीरराम दुकान खामगाव यांचे येथें अमानत ठेविले आहेत ते घेउन चुकती पावती द्यावी जर तुम्ही सदरील मुदतींत हिशेबाची सफाई न करितां आम्हावर सदरहू रुपयांचि किंवा त्याहुन जास्त रुपयांची फिर्याद कराल तर व्याज व खर्च मिळणार नाहीं. व्याजाचे व खर्चाचे जोखमीतून आम्ही मोकळे होण्याकरितां ही नोटिस तुम्हास दिली असे कळावें.

(सही) जगरामदास गोवर्धनदास

दुकान खामगाव.

नोटिस—हरजीमल्ल सुकदेव मारवाडी दुकान आकोलें यांकडे जोरावरमल्ल गंगाधर साहू दुकान आकोलें यांजकडून लिहून जाण्याची ऐशीजे तुमची रुईची आडतगावर सुमारी ३१ दर ८७। प्रमाणें आकार रुपये चीं घेतलीं त्याचे किमती बद्दल रुपये होतात यांत तुमचे कडेस खातेबाकी रुपये आहेत व तेवजा करून बाकी रुपये तुमचा गुमास्ता मुलगा याजला तारिख एप्रील सन १८६९ इसवी रोजीं देत असतां त्यार्णी न घेता रुपये टाकून उठून गेले त्याज वरून हे रुपये तुमचे अमानत जमा आहेत. तुमच्या इच्छेत येईल त्यावेळेस सदरहू रुपये नेण्यास आमचे कडून हरकत नाहीं.

सदरहू रुपये तुम्ही नेले नाहींत याजबद्दल दिवाणींत फिर्याद कराल तर कोर्ट संबंधी तुमचा खर्च आमचेकडून न मिळतां अम्हास जो खर्च दिवाणींत लागावयाचा त्याजला तुम्ही पात्र व्हाल हें समजावें.

आणखी असें कळविण्यांत येतें कीं रुपये आमचेकडे अमानत ह्या रुपयांस आमचे कडून व्याज कधीही मिळणार नाहीं पण सदरहू रकमेचे जोखमीबद्दल दर शेकडा रुपये २ प्रमाणें या नोटिसीचे तारिखे पासून जेथ पर्यंत रुपये राहतील तेथ परियंत दरमाहा प्रमाणें वजा करण्यांत येतील हेंही कळावें सदरहू ओझी वद तुम्ही तुमचीं म्हणून दिलीं तीं आम्ही घेतली आहेत.

आणखी ह्या नोटिशीचे खर्चांचे रुपये तुम्हास द्यावे लागतील याचें कारण तुमचे कसुरीनें रुपये आम्ही देत असतां तुम्हीं नेत नाहींत म्हणोन तुम्हास द्यावेलागतील.

मागिल बाकी जी तुमचे खाती चालत आली त्याविषयीं तुमची तकरार असल्यास तुमचे येथेंही जमा खर्च आहेत सबब ह्या रुजुवात पाहाण्या करितां खुद्द तुम्हीं यावें किंवा गुमास्ता पाठवावा किंवा आमचा गुमास्ता बोलाऊन नक्की बाकी खासकरून समजून, द्यावी असें ही या नोटिशीवरून कळविण्यांत येत आहे. कळावें तारीख २१ माहे एप्रील सन १८६९ इ०

(सही [illegible] रमल गंगाधर

साहू दुकान अकाले

जाहिरखबर.

खालीं लिहिलेलीं भस्में व औषधें अति उत्तम रितीनें तयार केलीं आहेत.

१ सांबरशृंगभस्म.
१ प्रवाळभस्म.
१ रुप्याचें भस्म.
१ वंगभस्म (कथील)
१ सिलाजित भस्म.
१ चंद्रप्रभा गुटिका (गोळ्या)
१ नागभस्म (सिसें)
१ ताम्रभस्म.
१ लोहकांत.
१ पंचकापूर.

ईतकीं तयार आहेत व पुढें तयार करण्याचा क्रम चालू आहे ही भस्में व औषधें माफक दरानें देण्यांत येतील.

पुणें पेठ बुधवार तारीख १९ एप्रिल सन १८६९ इसवी

नारो आपाजी गोडबोले

जाहिरात.

आम्ही आपला वऱ्हाडसमाचार छापखाना उमरावती शहरांत सन १८६६ च्या जून महिन्यापासून सन १८६७ च्या सपटंबर आखेरपर्यंत ठेऊन पुढे अकोल्यास नेला त्या दिवसापर्यंत वर्तमानपत्राच्या वर्गणीचे रुपये टपाल हशीलासुद्धां ज्याजककडे येणें आहेत ते व पत्रांत नोटिसा छापविल्या त्याजबद्दल छापाईचे पैसे तेवेळेस रोख ज्या ग्रहस्थांनीं दिले नाहींत ते व मुंबई पुणें वगैरे ठिकाणांतून कायदे आदिकरून इतर विषयांचीं बुकें आम्ही आणवून उधारीनें विकत दिलीं आहेत त्यांच्या किमती बद्दल किती एकडे रुपये येणें राहिले आहेत ते व याच कारखान्यास जोडलेले कापडाचे दुकानांतून उधारीनें आमच्या मित्रांनीं कापड नेऊन रुपये अद्याप पर्यंत दिले नाहींत ते या जाहिरातीचे तारखेपासून एका महिन्यांत आमचे बंधु चिरंजीव केशव नारायण कोल्हटकर यांजकडे अकोला मुक्कामीं वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत देऊन त्यांची पावती घ्यावी व ते मागणी करित असतां रुपये न देण्याच्या हेतूने कोणी विनाकारण आमचा आक्षेप घेऊ नये. ज्यांजकडून आम्ही रुपये रोख घेतले आहेत त्यांस आम्ही आपल्या हातच्या पावत्या दिल्या आहेत व ते रुपये त्याचे खायास जमेस धरले आहेत. पोकळींत पैसा घेतला नाहीं. देवघेवीच्या संबंधानें खातेबाकी आम्हाकडे असून वळता वळती होण्याजोगी असून त्यांणीं तसेंही आमचे बंधूस कळवावें. रुपये जमा करून घेतां येतील. आमचे श्रम व माल घेऊन मित्रानीं पैसा बहुत दिवस देणें ठेविला. तरी तो देण्यांस विलंब होणार नाहीं हें खचीत आहे. विनाकारण तकरार व हेंगल घेऊन पैसा देणें लांबवणीवर घालणारे त्यांचीं नांवें व्यक्त करून नोटीस देण्याचा अगर फिर्याद लावण्याचा प्रसंग आम्हांवर आणूनये अशी विनय पूर्वक प्रार्थना आहे सर्वांस कळावें.

तारीख १५ एप्रिल सन १८६९ इसवी

(सही)गणेश नारायण कोल्हटकर

पाहिजेत.

मराठींत तयार कंपाझिटर.

आमचे वऱ्हाडसमाचारे छापखान्याकरितां मराठींत टाइप जुळणारे जुने महितगार दोन चपल कंपाझिटर पाहिजेत. पगार त्यांचे हुशारीप्रमाणें १५ पासून २० पर्यंत मिळेल. ज्याची येण्याची इच्छा असेल त्यांनीं लवकर अकोल्यास येऊन आम्हास भेटावें किंवा अर्ज पाठवावे.

वऱ्हाडसमाचाराचे मालक.

नोटिस—भागाजी वल्लद शिवाजी पाटील वस्ती मारोंडी तालुके अकोलें यांस पुंजाजी वलद कोन्हेरजी कासार वस्ती सांगळूद याजकडून देण्यांत येते कीं तुजकडे आमचे एक खंडी गहू येणें असोन करार पुरा झाला असता आजवर आले नाहींत त्यास या नोटिशीनें कळविण्यांत येते कीं आज पासोन एक महिन्यांत सदर्हु गहू साल दरसालचे दिढी सहित कबूल केल्याप्रमाणें दाखल करावें न केल्यास याजबद्दल योग्य कोर्टांत या नोटिशीचे खर्चांसुद्धां फिर्याद करून घेतले जातील कळावें. तारीख १७ एप्रील सन १८६९ इ.

(सही) पुंजाजी कोन्हेरजी कासार
नि० खुद हातची.

नोटिस—नारायण वलद निंबाजी गावंडे वस्ती सांगळुद यास हरबाजी वलद रघुसा सोनार वस्ती मजकूर यांजकडुन नोटिस देण्यांत येते कीं तुम्हांकडेस आमचे घेणें रुपये २०० दरमाहा दरशेकडा दोन २ रुपये प्रमाणें व्याजा सहीत येणें असून उलगडा केला नाहीं आजपासून एक महिन्याची मुदत दिल्ही आहे तरी त्या दरम्यान सदरहु रुपयाचा उलगडा करावा नकेल्यास योग्य कोर्टांत फिर्याद करून रुपये घेण्यांत येतील कळावें तारिख १७ एप्रील सन १८६९ इसवी.

(सही) हरबाजी वल्लद रघुसा सोनार
दस्तुर खुद.

नोटिस—रामजी वद्दल वनसींगजी पाटील वस्ती सदरडी तालुके अकोलें यास हरबाजी वल्लद रघुसा सोनार वस्ती सांगळुद तालुके अकोलें याजकडून देण्यात येते कीं तुम्हाकडेस रुपये २५ दरमाहा दरशेकडा रुपये २ प्रमाणें व्याजासहीत येणें असोन उलगडा केला नाहीं. आजपासून एक महिन्याची मुदत दिली आहे. त्याचे आंत उलगडा करावा न केल्यास या नोटिसीचे खर्चासुद्धा फिर्याद करून रुपये घेण्यांत येतील कळावें ता० १७ एप्रिल सन १८६९ इसवी.

(सही) हरबाजी वल्लद रघूसा सोनार
दस्तुर खुद

नोटिस—बटव्या वल्लद उतऱ्या मांग वस्ती सांगळुद तालुकें अकोलें यांस हरबाजी वल्लद रघुसा सोनार वस्ती मजकूर यांजकडुन नोटिस देण्यांत येते कीं तुजकडेस आमचे रुपये मुदल १३० दरमहा दरशेकडा दोन २ रुपये प्रमाणे व्याजा सहित घेणे असोन पैकीं वसूल ४० देऊन बाकीं रुपयांचा उलगडा केला नाहीं त्यास या नोटिसीनें कळविण्यांत येते कीं आज पासून एक महिन्यांत सदरहु रकमेचा उलगडा करावा न केल्यास योग्य कोर्टांत फिर्याद करून रुपये घेण्यात येतलि कळावें तारीख १७एप्रील सन १८६९ इ०

(सही) हरबाजी वल्लद रघुसा सोनार
दस्तुर खुद

नोटिस—कर्णाजी वल्लद सुयाजी पाटील आनकवाडी तालुके अकोलें यास हरबाजी वल्लद रघुसा सोनार वस्ती सांगळूद तालुके अकोलें यांजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं तुम्हाकडेस आमचे रुपये मुदल ६० येणें असोन त्यांत वसूल कापूस मण दहा बद्दलचे २७ वजा जाता बाकी रुपये ३३ व याचे व्याज दरमहा दरशेंकडा २ प्रमाणें जे होईल ते आज मित्ती पावेतो येणें असोन उलगडा करित नाहींस यास्तव आजपासोन एक महिन्याची मुदत दिली आहे तरी याचे दरम्यान उलगडा करावा न केल्यास योग्य कोर्टांत या नाटेशीचे खर्चासुद्धां रुपये घेण्याची फिर्याद कण्यांत येईल कळावें तारीख १७ माहे एप्रेल सन १८६९ इ.

(सही) हरबाजी वलद रघुसा
सोनार दस्तुर खुद.

नोटिस—तुकाराम वल्लद भिका ठाकूर राहणार मौजे दिगरस परगणें नरसी इलाखा मोगलाई यास गिरजाई मर्द तुकाराम ठाकूर राहणार परगणें सिरपूर नोटिस देते ऐशीजे मीं तुझी लग्नाची बायको असून सुमारें १३ वर्षें झालीं मजला तूं आपलें घरीं नेलें नाहींस व माझें पालनपोषण केलें नाहींस मीं बापाचे घरीं राहून निरवाह करिते अजमासें दहा वर्षें झालीं तूं दुसरी बायको केलीस ती नीच जातीची आहे. व कायद्याप्रमाणें मजला तेरावर्षें सतत नांदविलें नाहीं यास्तव मजवर तुझा हक्क राहिला नाहीं शिवाय माझें निरवाहास आजपावेतों सुमारें ७०० रुपये खर्च झाला आहे ते रुपये व जातीची मान्यता ह्या नोटिशीचे तारखेपासून पंधरा दिवसांचे आंत आणून देऊन मजला आपले घरीं न्यावें याप्रमाणें न केल्यास मीं दुसरा नवरा करीन कळावें. तारीख ११ एप्रिल १८६९ इ०

(सही) निशाणी गिरजाची असे.

नोटिस—राजश्री मुरलीधर नारायण दास जहागिरदार राहणार अडगांव खूर्द तालुकें अकोलें यासीं सदाशीव व्यंकटेश कुळकर्णी मौजे अडगांव सूर सन १२७९ अव्वल सालवसानें माझे तनख्याबद्दल रुपये ५ पाच वर्षाचे दर वर्ष १२५ प्रमाणें येकंदर तनखा ६२५ इस्तकबील सन १८६४ इ० तागायत सन १८६९ इ० पावेतों व कुळकर्णपणाचे हक्क १५० येकुण येकंदर रुपये ७७५ पैकीं वसूल तपशील.

१२५. तनख्याबद्दल रुपये.
७५. कुळकर्णपणाविषयीं संवत १९७८ फसली नांवे खंडोपंत गुजारत.

२००

सदरहू रुपये दोनशें वसूल जातां बाकी ५७५ घेणें असून दिले नाहींत दाहा पांच वेळां मागितले असतां देत नाहीं सबब ही नोटिस देण्यांत येते कीं आज तारखेपासून बारा दिवसांचे आंत माझा उलगडा करून द्यावा अगर न दिल्यास फिरयाद करण्यांत येईल. तारीख १७ माहे एप्रिल सन १८६९ इ०

(सही) सदाशीव व्यंकटेश कुळकर्णी
दस्तुर खुद.

वऱ्हाडसमाचार वर्तमानपत्र घेण्याचे बंदकरून ज्या लोकांनीं त्याजबद्दलचे बाकी येणें असलेली पाठविली नाहीं त्यांस कळावें कीं, दरमहा दररुपयास अर्धे आणा प्रमाणें व्याज द्यावें लागेल. ता० १० माहे आकटोबर सन १८६८

वऱ्हाडसमाचाराचे
मालक.

वर्गणीदारांस विनंती.

गेल्या वर्षाचे आकटोबर महिन्यांत आम्ही आकोल्यात वऱ्हाडसमाचार पत्र सुरू केलें. त्यास वर्ष होऊन गेलें तर आगाऊ वसूल न दिलेल्या आमच्या प्रिय वर्गणीदारांनीं आपला वसूल या महिन्यांत सत्वर पाठवून आम्हांस मदत करावी. उशीर लावून त्या योगें वारंवार पत्रें लिहविण्याची तसदी त्यांनीं आम्हांस देऊं नये व आपणास घेऊं नये, याकरितां नम्रतेनें आमची त्यांस ही विनंती आहे. व हिला मान्य करणारांचे आम्ही उपकार मानूं.

वऱ्हाडसमाचाराचे
मालक.

आक्ट.

सन १८६८चा ९वा
पेशे व धंदे यांवरील कराविषयीं
किंमत च्यार आणे.

नादारी प्रकरणीं नियम.

हें पुस्तक आमचे छापखान्यांत नुकतेंच छापून तयार झालें आहे. वऱ्हाडांतील न्यायाच्या कोर्टांत हे नियम चालतात. किंमत ०६ सहा आणे व डाक हाशिल एक आणा पडेल. व. स. म्यानेजर.

TO OUR SUBSCRIBERS.

We beg to remind our subscribers that their Subscriptions, for the present year, should be remitted as early as possible, otherwise, we would, however reluctantly, be under the necessity of ceasing to transmit the paper to their addresses. We believe that this reminder will not fail to arouse the sympathies of our Constituents in the country and bring about speedy remittances from defaulting Subscribers.

Proprietors of Berar Samachar

किमतीचे ठराव.	रु.	आ.
वर्षाची अगाऊ देणारास…	…६	०
साल अखेर … …	…७	०
सहा महिन्याची अगाऊ …	…३	८
सहामाही अखेर …	…४	०
फुटकळ एक अंकास … …	…०	५

या शहरा बाहेरील लोकांस वर्षाचे ५२ आठवड्यांबद्दल टपाल खर्च अगाऊ पडेल तो ३ रु. ४ आणे व सालअखेर ३ रु० ८ आणे.

☞ आगाऊ पैसा देण्याची मुदत पत्र घेण्याचे सुरू तारखेपासून २ महिनेपर्यंत समजावी. व जुने वर्गणीदारांसही त्यांचा मागील हिशेब सरून नवें साल चालू होईल तेथून २ महिन्यांची मुदत समजावी.

नोटिसा वगैरे छापण्याचे दर.

१० ओळी पर्यंत… … … १ रुपया
१० ओळींवर प्रत्येक ओळीस ०।०१
एकच मजकूर वारंवार छापणें झाल्यास दर ओळीस एक आण्याप्रमाणें किंमत पडेल.

हें पत्र अकोला येथें वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत मालकांकरितां छापून प्र० केलें.